

Diagnoza strategiczna Gminy Mrągowo

Aktualizacja w zakresie SYTUACJI PRZESTRZENNEJ

(ROZDZIAŁY: 1.1., 3.3., 3.4.3., 4.)

wg stanu na dzień 31-12-2025

Olsztyn, sierpień 2026 r.

Olsztyn, marzec 2021 r.

Spis treści:

1. Wstęp	4
1.1. Wprowadzenie.....	4
1.2. Cel opracowania.....	5
1.3. Zakres opracowania.....	5
2. Główne założenia „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Mrągowo do 2025 r.”	6
2.1. Wizja rozwoju gminy Mrągowo	6
2.2. Cel główny i cele strategiczne.....	7
3. Diagnoza strategiczna.....	8
3.1. Sytuacja społeczna	8
3.1.1. Demografia	8
3.1.2. Migracje.....	11
3.1.3. Aktywność i organizacja społeczna.....	12
3.1.4. Rynek pracy i bezrobocie	16
3.1.5. Edukacja szkolna i przedszkolna	17
3.1.6. Zdrowie.....	20
3.1.7. Opieka społeczna	20
3.1.8. Kultura	22
3.1.9. Sport.....	23
3.1.10. Zasoby mieszkaniowe.....	25
3.1.11. Komunikacja publiczna	26
3.1.12. Administracja.....	27
3.1.13. Bezpieczeństwo	29
3.1.14. Potrzeby mieszkańców zgłoszone w trakcie konsultacji społecznych	30
3.2. Sytuacja gospodarcza	32
3.2.1. Podmioty gospodarcze.....	32
3.2.2. Podstawowe gałęzie gospodarki	33
3.2.3. Turystyka	34
3.2.4. Rolnictwo.....	37
3.3. Sytuacja przestrzenna	39
3.3.1. Podział administracyjny z trendami demograficznymi	39
3.3.2. Układ przestrzenny	42
3.3.3. Plany zagospodarowania przestrzennego	47
3.3.4. Stan zagospodarowania	48
3.3.5. Własność terenów	49
3.3.6. Zasoby dziedzictwa kulturowego oraz dóbr kultury	49
3.3.7. Zasoby naturalne.....	50
3.3.8. Stan środowiska.....	53
3.3.9. Infrastruktura techniczna	58
3.3.10. Sieć transportowa	64
3.4. Wnioski z diagnozy strategicznej.....	66
3.4.1. Sytuacja społeczna.....	66

3.4.2.	Sytuacja gospodarcza	69
3.4.3.	Sytuacja przestrzenna	70
3.5.	Obszary Strategicznej Interwencji zgodnie z SRWWM 2030	72
3.6.	Inteligentne specjalizacje województwa warmińsko-mazurskiego.....	73
4.	Analiza SWOT – identyfikacja potencjału i problemów rozwoju z uwzględnieniem zróżnicowań przestrzennych.....	74

1. WSTĘP

1.1. Wprowadzenie

W 2015 r. Gmina Mrągowo przystąpiła do opracowania strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Mrągowo. W rezultacie powstał dokument – „Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Mrągowo do 2025 roku” przyjęty Uchwałą Nr XXIII/188/16 Rady Gminy Mrągowo z dnia 25 sierpnia 2016 r.

Po czterech latach realizacji strategii – w 2020 r. – sprawdzono efekty realizacji strategii, które opisano w raporcie z realizacji. W raporcie stwierdzono, że realizacja zadań służących osiągnięciu celów „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Mrągowo do 2025 r.” przebiegała w sposób zgodny z przyjętymi założeniami. W połowie horyzontu czasowego wartości dla aż 7 wskaźników kontekstowych planowanych do uzyskania w roku 2020 zostały osiągnięte. W konkluzjach stwierdzono, że realizacja wyznaczonych celów do roku 2020 jest niezagrażona.

W dniu 7 lipca 2023 r. Sejm RP przyjął zmianę ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Większość przepisów nowelizacji weszła w życie 24 września 2023 r. i stanowiła pierwszy etap reformy systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego. W latach 2024 i 2025 prawodawstwo w zakresie planowania przestrzennego przeszło dalszą ewolucję, będącą bezpośrednią konsekwencją i doprecyzowaniem reformy. Jedną z najważniejszych zmian jest wprowadzenie Planu Ogólnego Gminy, który zastępuje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

W dniu 24 lipca 2024 r. Rada Gminy Mrągowo podjęła Uchwałę nr IV/33/24 o przystąpieniu do sporządzenia planu ogólnego Gminy Mrągowo oraz o przystąpieniu do opracowania prognozy oddziaływania na środowisko w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W związku ze zmianami w sytuacji prawnej oraz sytuacji przestrzennej gminy, w 2025 r. Gmina Mrągowo rozpoczęła działania zmierzające do aktualizacji strategii rozwoju, tym razem wyłącznie w zakresie sytuacji przestrzennej Gminy (Uchwała nr XXI/169/25 Rady Gminy Mrągowo z dnia 26 listopada 2025 r. w sprawie aktualizacji „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Mrągowo do roku 2030” uchwalonej przez Radę Gminy Mrągowo Uchwałą Nr XLIV/338/21 dnia 27 października 2021 r.).

Niniejsza aktualizacja w zakresie SYTUACJI PRZESTRZENNEJ obejmuje ROZDZIAŁY: 1.1., 3.3., 3.4.3., 4. wg stanu na dzień 31-12-2025.

Zmiany w stosunku do pierwotnej diagnozy strategicznej datowanej na marzec 2021, wyróżniono kursywą i kolorem szarym.

1.2. Cel opracowania

Niniejszy dokument ma na celu określenie, czy wyznaczone w 2016 r. cele należy skorygować lub uzupełnić.

W tym celu należy opracować diagnozę strategiczną jednostki samorządu terytorialnego. Diagnoza jest szczegółowym opisem gminy i jej otoczenia, rozpoznaniem aktualnej sytuacji w najważniejszych obszarach działania gminy i dziedzinach życia jej mieszkańców. Celem przeprowadzenia diagnozy strategicznej jest wyznaczenie podstaw rozwoju gminy, wskazanie informacji, które mają największe znaczenie w dalszym procesie planowania strategii rozwoju: wyznaczenia celów rozwojowych i określeniu kierunków działań umożliwiających realizację przyjętych celów. Przy sporządzaniu diagnozy strategicznej korzystano z wielu źródeł danych: danych własnych gminy, danych jednostek organizacyjnych gminy Mrągowo, Banku Danych Lokalnych (GUS), danych Starostwa Powiatowego w Mrągowie, danych Komendy Powiatowej Policji w Mrągowie, Zakładu Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Mrągowie, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Sołtysów, itp.

Zakres czasowy przyjęty do diagnozy strategicznej obejmuje lata 2015-2019 (w wyjątkowych przypadkach rok 2020). Rok 2020 został wyłączony z ogólnej oceny z powodu zaistnienia sytuacji nadzwyczajnej związanej z pandemią COVID-19, która wpłynęła na wiele wskaźników branych pod uwagę w diagnozie strategicznej. Zmienione wskaźniki zaburzają ogólny obraz sytuacji i trendów. W chwili obecnej trudno jest powiedzieć, w jaki sposób sytuacja pandemii wpłynie na Gminę Mrągowo. Wiele opinii wskazuje, że zaburzenie to będzie krótkotrwałe i generalnie nie wpłynie znacząco na sferę społeczną, gospodarczą i przestrzenną.

1.3. Zakres opracowania

Zakres niniejszego opracowania obejmuje następujące zagadnienia:

1. Omówienie głównych założeń „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Mrągowo do 2025 r.
2. Diagnoza strategiczna Gminy Mrągowo
 - 2.1. Sytuacja społeczna.
 - 2.2. Gospodarka.
 - 2.3. Sytuacja przestrzenna.
3. Analiza SWOT.
4. Wnioski z diagnozy strategicznej.

2. GŁÓWNE ZAŁOŻENIA „STRATEGII ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO GMINY MRĄGOWO DO 2025 R.”

2.1. Wizja rozwoju gminy Mrągowo

Wizja rozwoju gminy Mrągowo przedstawiona w „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Mrągowo do 2025 r.” brzmi następująco:

Gmina Mrągowo to miejsce, w którym dobrze się żyje. Rozwinięta gospodarka gminy jest oparta na trzech filarach: turystyce z bogatą ofertą wypoczynku i rekreacji w otoczeniu czystych jezior i lasów, nowoczesnym rolnictwie, przedsiębiorczości wykorzystującej lokalne zasoby. To miejsce, w którym mieszkańcy są aktywnymi współgospodarzami nowoczesnej, zadbanej i bezpiecznej gminy, miejsce przyciągające turystów i inwestorów.

Dobre życie oznacza, że wszystkie potrzeby mieszkańców gminy Mrągowo będą zaspokojone na satysfakcjonującym poziomie. Chodzi zarówno o podstawowe potrzeby życiowe: praca, mieszkanie, edukacja, opieka zdrowotna, infrastruktura (wodociągi, kanalizacja, drogi, telekomunikacja, itd.), czyste środowisko, jak i pozostałe – ważne dla jakości życia – jak: poczucie wspólnoty lokalnej, poczucie posiadania wpływu na sprawy wspólnoty lokalnej, poczucie bezpieczeństwa, obcowanie z kulturą, wypoczynek, sport i rekreacja.

Rozwinięta gospodarka oznacza gospodarkę, która nie wpływa negatywnie na jakość życia mieszkańców i środowisko. Turystyka rozwija się z poszanowaniem zasobów środowiska gminy. Nowoczesne rolnictwo to specjalizacja gospodarstw, dostosowanie profilu produkcji do wielkości areалу i jakości gleb, warunków rynkowych (np. gospodarstwa ekologiczne). Przedsiębiorczość wykorzystująca lokalne zasoby oznacza również korzystanie z zasobów ludzkich – zatrudnianie mieszkańców gminy.

Mieszkańcy – aktywni współgospodarze gminy – angażują się zarówno w rozmaite wydarzenia lokalne w skali własnej wsi, jak i te większe: gminne, powiatowe, regionalne. Inicjują i realizują inicjatywy społeczne, kulturalne, sportowe. Są aktywnymi i odpowiedzialnymi obywatelami.

2.2. Cel główny i cele strategiczne

Głównym celem rozwoju gminy Mrągowo jest:

Zapewnienie mieszkańcom gminy Mrągowo satysfakcjonującej jakości życia poprzez osiągnięcie spójności ekonomicznej, społecznej i przestrzennej z najbardziej rozwiniętymi gminami wiejskimi regionu i kraju.

Cel główny przekłada się na cele strategiczne, a te na cele operacyjne:

Cel strategiczny I – wzrost konkurencyjności gospodarki

1. Wzrost konkurencyjności gminy poprzez rozwój różnych branż gospodarki, w tym zaliczanych do inteligentnych specjalizacji województwa.
2. Wzrost innowacyjności firm.
3. Wzrost liczby miejsc pracy.

Cel strategiczny II – wzrost aktywności społecznej

1. Rozwój kapitału społecznego.
2. Wzrost dostępności i jakości usług publicznych.

Cel strategiczny III – wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych

1. Doskonalenie administracji.
2. Intensyfikacja współpracy międzygminnej.

Cel strategiczny IV – nowoczesna infrastruktura rozwoju

1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności.
2. Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii.
3. Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego.

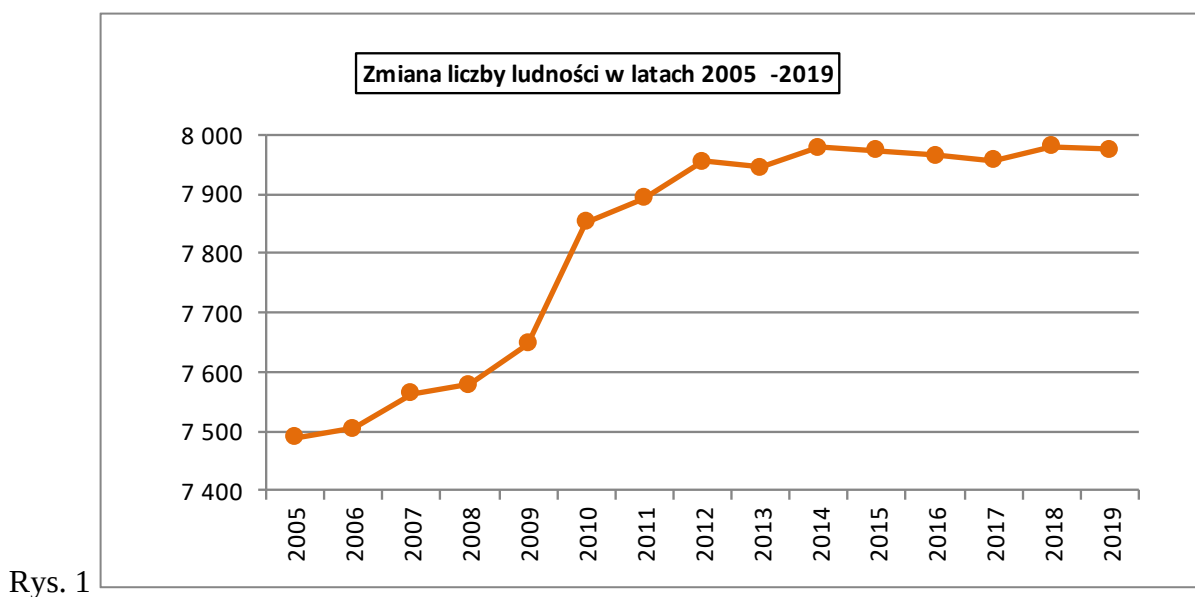
3. DIAGNOZA STRATEGICZNA

3.1. Sytuacja społeczna

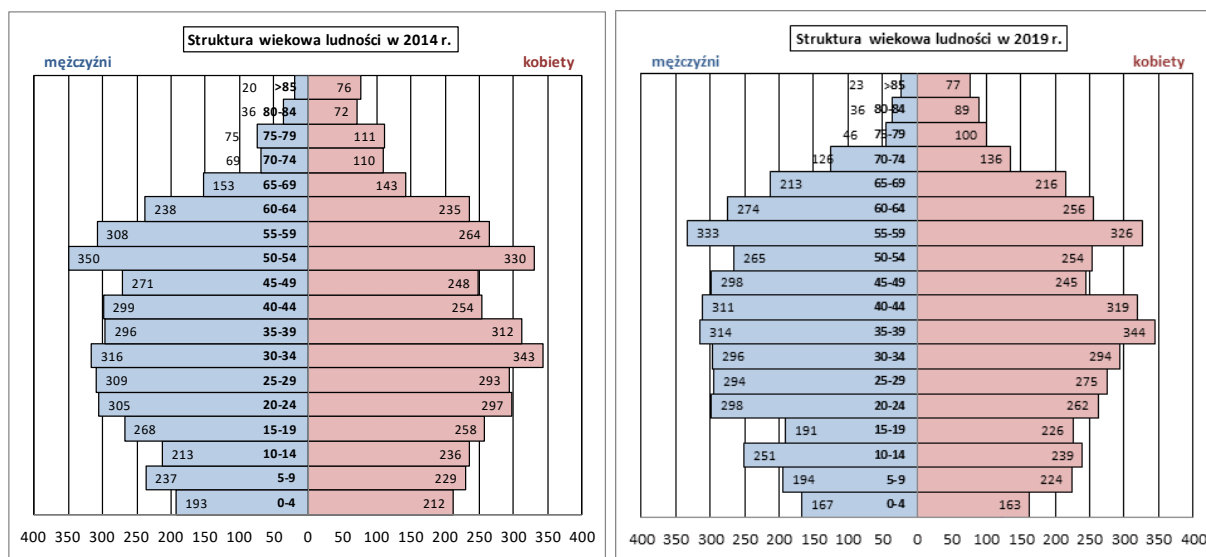
3.1.1. Demografia

Wg stanu na dzień 31-12-2020 gmina Mrągowo liczyła 8 048 mieszkańców (wg ewidencji gminnej). Gęstość zaludnienia na terenie gminy wynosi 27 mieszkańców na 1 km², a więc jest nieco wyższa niż przeciętna dla gmin wiejskich województwa.

Rys. 1 przedstawia zmianę liczby ludności w okresie ostatnich 15 lat (wg danych GUS). W latach 2005-2012 liczba ludności rosła rokrocznie. Od 2013 r. utrzymuje się na zbliżonym poziomie, z niewielkim wzrostem. Od 2005 do 2019 roku przybyło w gminie 486 mieszkańców, czyli o niecałe 6,5%, przy czym praktycznie cały ten wzrost przypadł na poprzedni okres planowania strategicznego (do 2014 r.). W latach 2015-2019 wzrost liczby mieszkańców był symboliczny (o 1 osobę).

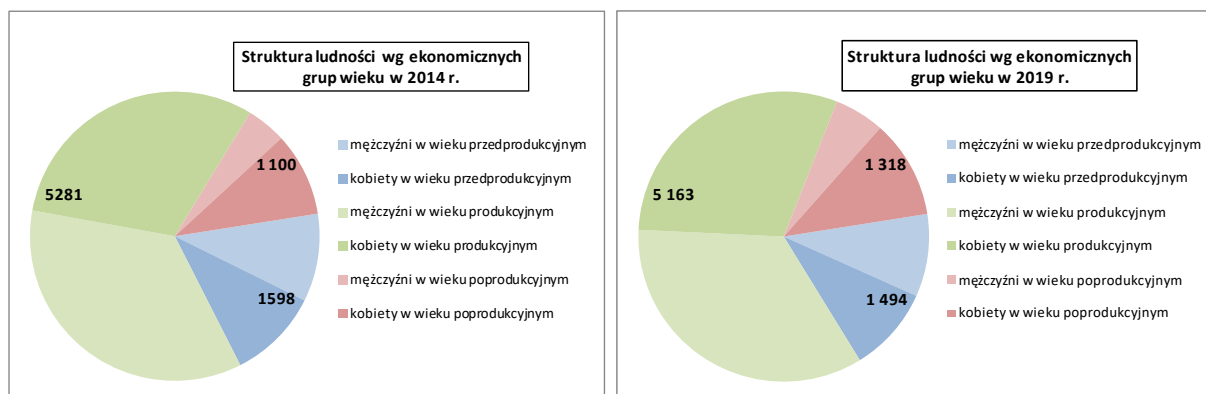

Rys. 2 przedstawia porównanie struktury wiekowej ludności w 2014 r. i 2019 r. Generalnie mężczyźni dominują w grupie wiekowej do 69 lat. Obserwuje się przyrost liczby ludności w starszych grupach wiekowych (powyżej 60 roku życia).

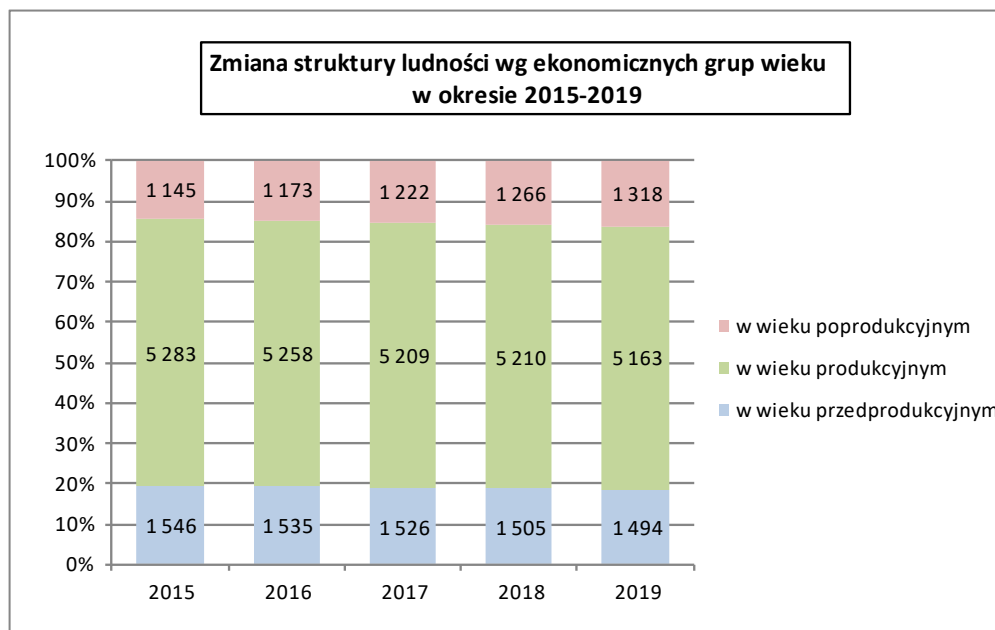
Rys. 2

Rys. 3 przedstawia porównanie struktury ludności wg ekonomicznych grup wieku w roku 2014 i roku 2019. Ludność w wieku produkcyjnym w 2014 r. stanowiła ponad 66% mieszkańców, natomiast w 2019 r. – 64,7%. Najmniej liczną grupę stanowiła ludność w wieku poprodukcyjnym, jednak w 2019 r. udział tej grupy mocno zbliżył się do udziału grupy w wieku przedprodukcyjnym (odpowiednio 16,5% i 18,7 %).

Rys. 3

W okresie 2015-2019 obserwuje się dalszy stopniowy spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a wzrost – w wieku poprodukcyjnym (Rys. 4).

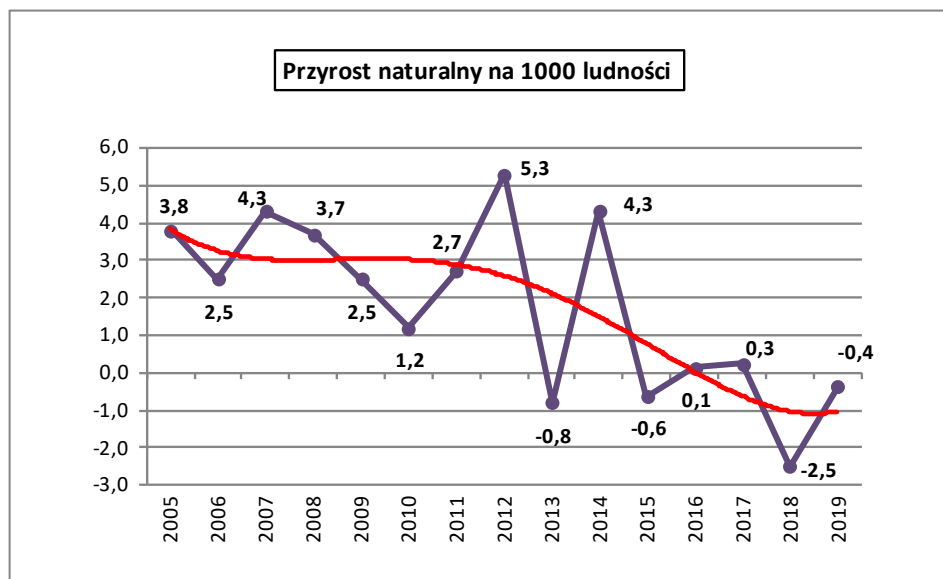

Rys. 4

Opisane powyżej zmiany wpływają na niekorzystne kształtowanie się wskaźnika obciążenia demograficznego mierzonego liczbą osób w wieku **nieprodukcyjnym** przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. W latach 2010-2015 wskaźnik obciążenia demograficznego nieznacznie spadał – z wartości 52,5 do wartości 50,9. Od roku 2016 wartość tego wskaźnika systematycznie rośnie osiągając 54,5 w roku 2019.

Natomiast wartość wskaźnika obciążenia demograficznego, mierzonego jako liczba osób w wieku **poprodukcyjnym** na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrosła z 17,6 w 2005 r. do 25,5 w 2019 r. Wskaźnik ten w całym okresie rokrocznie wzrastał.

Rys. 5 przedstawia wartości przyrostu naturalnego na 1000 osób w ciągu ostatnich 15 lat. W latach 2007-2012 przyrost naturalny był dodatni, jednak z malejącą dynamiką wzrostu. W 2013 roku przyrost naturalny był ujemny po raz pierwszy w badanym okresie, taka sytuacja powtórzyła się jeszcze w 2015, 2018 i 2019 r. Zaznaczona na czerwono linia trendu wskazuje tendencję spadkową przyrostu naturalnego.

Rys. 5

3.1.2. Migracje

Tabela 1 przedstawia dane dotyczące migracji wewnętrznych i zagranicznych w gminie Mrągowo w okresie 2010-2019.

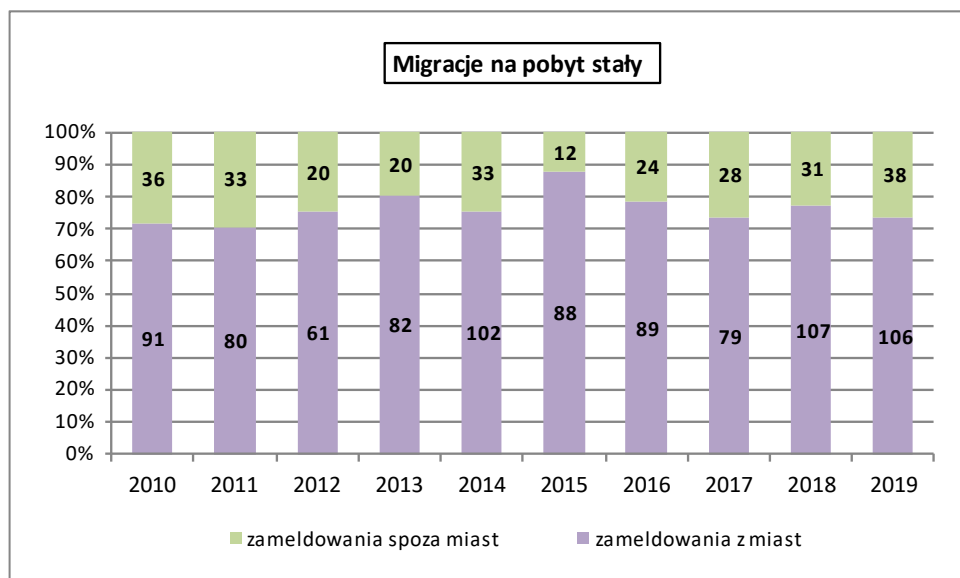
Tabela 1. Migracje wewnętrzne i zagraniczne

Rodzaj	Jednostka	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zameldowania w ruchu wewnętrznym	osoba	126	112	79	99	134	100	108	104	133	139
Zameldowania z zagranicy	osoba	1	1	2	3	1	0	5	3	5	5
Wymeldowania w ruchu wewnętrznym	osoba	97	91	60	109	110	100	81	132	122	115
Wymeldowania za granicę	osoba	3	2	0	0	0	0	0	0	1	0
Saldo migracji wewnętrznych	osoba	29	21	19	-10	24	0	27	-28	11	24
Saldo migracji zagranicznych	osoba	-2	-1	2	3	1	0	5	3	4	5
Saldo migracji ogółem	osoba	27	20	21	-7	25	0	32	-25	15	29

źródło: dane GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Saldo migracji generalnie było dodatnie, poza 2013 r. i 2017 r., kiedy więcej osób się wymeldowało z terenu gminy niż zameldowało na pobyt stały. Wymeldowania za granicę nie stanowią istotnego udziału w wymeldowaniach ogółem.

Rys. 6 przedstawia udział zameldowań na pobyt stały z miast w zameldowaniach ogółem (dane GUS). Najwięcej osób z miast przybyło na teren gminy w 2018 r. Pod względem udziału w całości zameldowań największy odsetek przybyszów z miast odnotowano w 2015 r. Migracja z tego kierunku ciągle stanowi ponad 70% zameldowań na pobyt stały.

Rys. 6

Problemem pozostaje zjawisko migracji z miasta Mrągowo, bez dopełnienia procedur formalnych, tzn. przemeldowania się. Taka sytuacja skutkuje mniejszym przychodem do budżetu gminy z tytułu udziału w podatku PIT.

3.1.3. Aktywność i organizacja społeczna

Wg danych GUS w 2019 r. na terenie gminy Mrągowo działały 23 stowarzyszenia i organizacje społeczne oraz 2 fundacje. W ciągu pięciu ostatnich lat (2015-2019) liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych działających na terenie gminy wzrosła o 6, a fundacji – o 1.

Tabela 2 przedstawia wykaz najważniejszych organizacji pozarządowych działających na terenie gminy Mrągowo wg zapisów Krajowego Rejestru Sądowego oraz organizacji zarejestrowanych na terenie innych gmin, a prowadzących działalność również na terenie gminy Mrągowo.

Tabela 2. Organizacje pozarządowe

Lp.	Nazwa organizacji	Rok powstania	Zakres działalności
1.	Mrągowski Klub AIKIDO i Samoobrony	2009	Popularyzacja i rozwój aikido i sztuk walki
2.	Gminny Klub Sportowy SALĘT Boże	2000	Stowarzyszenie kultury fizycznej, rozgrywki piłki nożnej dzieci, młodzieży i seniorów
3.	Stowarzyszenie Kultury Fizycznej AS MRĄGOWO	2010	Rozgrywki piłki koszykowej dzieci i młodzieży
4.	Mrągowskie Stowarzyszenie Rowerowe	2005	Sport rowerowy
5.	Stowarzyszenie Wspierania Edukacji Artystycznej Dzieci i Młodzieży „SUKCES”	2001	Edukacja muzyczno-artystyczna
6.	Fundacja Inkubator Kreatywności, Marcinkowo	2013	Edukacja ekologiczna, plastyczna, sport

Lp.	Nazwa organizacji	Rok powstania	Zakres działalności
7.	ZHP Chorągwi Warmińsko-Mazurskiej HUFIEC MRĄGOWO	2007	Działalność na rzecz patriotyzmu poprzez różne formy
8.	Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Woj. Warmińsko-Mazurskiego	2001	Ratownictwo wodne, bezpieczeństwo na wodach, ochrona środowiska wodnego
9.	Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Kosewa i Okolic, Kosewo 63	2007	Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych
10.	Mazurskie Stowarzyszenie „Wagabunda”, Kosewo 77 – W LIKWIDACJI	2002	Promocja regionu. Organizacja turystyki pieszej - ścieżki pieszej.
11.	Stowarzyszenie Nasze Grabowo, Grabowo 24 A	2009	Rozwój sołectwa Grabowo. Organizacja plenerów rzeźbiarskich, malarskich, aktywizacja lokalnej społeczności.
12.	Towarzystwo Miłośników Starej Motoryzacji i Techniki Retrokoło, Młynowo 17	2009	Zabytkowa motoryzacja. Ratowanie zabytków motoryzacji przed zniszczeniem.
13.	Stowarzyszenie „Rafał i Przyjaciele”, Bagienice Małe 19	2010	Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych i osób poszkodowanych w wypadkach komunikacyjnych.
14.	Uniwersytet Wieku Uniwersalnego, Użranki 51	2010	Integracja pokoleń i wykazanie wzajemnych korzyści z niej wynikających. Aktywizacja ludzi starszych, ukazywanie pozytywnego wizerunku seniora, włączanie osób starszych w procesy lokalnego rozwoju.
15.	Stowarzyszenie Promocji i Rozwoju Miejscowości Krzywe, Krzywe 29	2011	Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych
16.	Stowarzyszenie Przyjaciół Przyrody, Czerwonki 9/1	2014	Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego
17.	Stowarzyszenie Ekowieś, Ruska Wieś 2c	2016	Wspieranie rozwoju miejscowości Ruska Wieś, dbanie o ekologię i zdrowie ze szczególnym uwzględnieniem ratowania jeziora Sałęt Mały
18.	Stowarzyszenie „Nasz Wyszembork” Wyszembork 47	2017	Działanie na rzecz wszechstronnego rozwoju: społecznego, kulturalnego, ekonomicznego i gospodarczego sołectwa Wyszembork oraz regionu, a także integrowanie wspólnot obywatelskich oraz realizowanie inicjatyw społecznych służących dobru mieszkańców.
19.	Stowarzyszenie Miłośników Kosewa i Probarku Kosewo 12	2020	Stowarzyszenie działa w zakresie: pomocy społecznej; wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej; udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej; integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; działalności charytatywnej; podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej; na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego; na rzecz integracji cudzoziemców; ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej; na rzecz osób niepełnosprawnych; promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy; na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn; na rzecz osób w wieku emerytalnym; działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości; działalności wspomagającej rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej; działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych; nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania; na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży; kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego; wspierania i upowszechniania kultury fizycznej; ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego w tym działalność na rzecz rozwoju rybactwa i akwakultury; turystyki i krajoznawstwa; porządku i bezpieczeństwa publicznego
20.	Klub Tenisowy „Gem” Mrągowo Probark 1b	2018	Propagowanie i rozgrywki w tenisa ziemnego

źródło: dane gminy, dane z KRS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

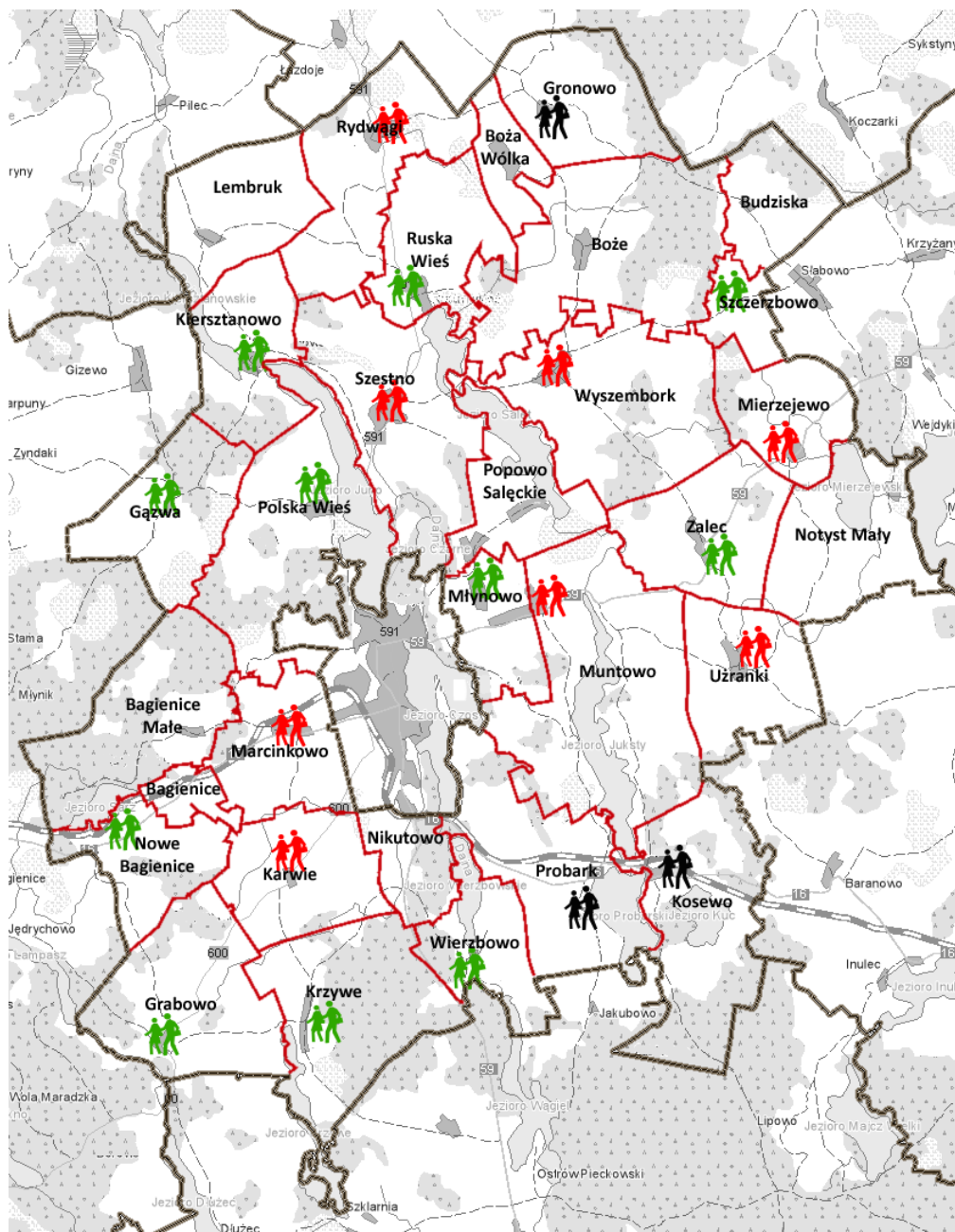
Ponadto na terenie gminy działa 6 zastępów Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP Uźranki, OSP Wyszembork, OSP Szestno, OSP Gązwa, OSP Grabowo, OSP Wierzbowo). Celem statutowym OSP jest:

- Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom i innym zagrożeniom.
- Udział w akcjach ratowniczych w czasie pożarów i przy likwidacji innych zagrożeń miejscowych.
- Informowanie mieszkańców o zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz o sposobach ochrony przed nimi.
- Rozwijanie i propagowanie wśród swoich członków kultury fizycznej i sportu oraz organizowanie działalności kulturalno – oświatowej i rozrywkowej;

W gminie działa Gminny Klub Sportowy Salęt Boże oraz Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Marcinkowo”.

Na terenie gminy aktywnie działają też Koła Gospodyń Wiejskich.

Należy przy tym zauważyć, że w gminie Mrągowo są stosunkowo dobre warunki lokalowe dla aktywności społecznej. W okresie 2016-2020 Gmina wyremontowała 5 świetlic, w 4 obiektach wyremontowano dachy. Sieć 19 ogólnodostępnych świetlic wiejskich – w dobrym stanie technicznym, dobrze wyposażonych – stwarza duże możliwości w zakresie prowadzenia dowolnej aktywności społecznej (Rys. 7 – kolorem zielonym zaznaczono świetlice po modernizacjach – całkowitych lub częściowych, kolorem czerwonym – wymagające modernizacji – świetlica w Rydwągach w dużej mierze jest już zmodernizowana, kolorem czarnym – planowane do adaptacji lub budowy, świetlica w Gronowie posiada już dokumentację i pozwolenie na budowę).

Źródło: opracowanie własne

Rys. 7 Świetlice wiejskie w gminie Mrągowo.

Ważny obszar aktywności obywatelskiej stanowi udział w wyborach i referendach. Zestawienie danych dla Gminy Mrągowo, dostępnych na stronie Państwowej Komisji Wyborczej, pozwala stwierdzić, iż spośród ostatnich wyborów powszechnych w Polsce, największym zainteresowaniem cieszyły się wybory prezydenckie w 2020 r. Frekwencja wyborcza w gminie wyniosła wtedy 60,59% i była o 7,59 punktu procentowego (pp) niższa od frekwencji krajowej oraz 1,55 pp od frekwencji wojewódzkiej. W stosunku do frekwencji z 2015 r. wzrost wyniósł aż 19,91 pp.

W 2019 roku wybory parlamentarne cieszyły się mniejszym zainteresowaniem: frekwencja wyborcza w gminie wyniosła 49,38% i była o 12,36 pp niższa od frekwencji krajowej i 4,23 pp

niższa od frekwencji wojewódzkiej. Jednak w stosunku do frekwencji w wyborach parlamentarnych z 2015 r. wzrost frekwencji w gminie wyniósł aż 14,31 pp.

Natomiast w wyborach samorządowych z 2018 r. w głosowaniu uczestniczyło 52,31% uprawnionych mieszkańców gminy Mrągowo – frekwencja była niższa od krajowej o 2,82 pp, ale wyższa od wojewódzkiej o 0,75 pp.

Na podstawie tych danych można stwierdzić, że aktywność obywatelska mieszkańców gminy Mrągowo w okresie 2016-2020 znacznie wzrosła.

3.1.4. Rynek pracy i bezrobocie

Według danych GUS, liczba pracujących z obszaru gminy Mrągowo w 2019 roku wynosiła 655 osób (w tym zaledwie 224 kobiety). Liczba ta nie obejmuje podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, a także duchowieństwa, fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji. W porównaniu do 2015 roku liczba ta wzrosła o 15 osób, czyli o 2,3%, przy czym liczba pracujących kobiet wzrosła w tym okresie o 14,3%. Liczba pracujących w przeliczeniu na 1000 mieszkańców od 2014 r. utrzymuje się na poziomie 80-82 osób.

Współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku produkcyjnym, liczony na podstawie liczby zatrudnionych ogółem do liczby osób w wieku produkcyjnym (dane GUS), wyniósł w 2019 r. 12,7%. Dla porównania – na terenach wiejskich gminy Mikołajki: 6,3%, w gminie Sorkwity – 11,0%, w gminie Piecki – 22,7%, na terenach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego – 15,9%. Współczynnik aktywności zawodowej od 2015 r. utrzymuje się na poziomie 12,1-12,7%.

Wśród czynników, które wpływają na sytuację zatrudnieniową w gminie, na pierwszy plan wysuwają się uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne (wyższe zatrudnienie wśród mieszkańców miejscowości położonych w pobliżu miasta Mrągowo) oraz struktura lokalnej gospodarki, w tym jej turystyczno-rolniczy charakter. Zarówno w rolnictwie, jak i turystyce zatrudnienie ma najczęściej sezonowy charakter i jest w dużej mierze uzależnione od czasu trwania pór roku oraz pogody. Ponadto, dane GUS nie obejmują podmiotów zatrudniających do 9 osób, a właśnie takie dominują na terenie gminy.

Kondycja rynku pracy wyraża się m.in. w skali i strukturze bezrobocia, które na nim występuje. Pod tym względem sytuacja na rynku pracy w powiecie mrągowskim przedstawia się gorzej niż w województwie warmińsko-mazurskim i w kraju. Świadczy o tym stopa bezrobocia rejestrowanego, która w grudniu 2019 r. w powiecie ukształtowała się na poziomie 9,9%, podczas gdy w województwie wyniosła 9,0%, a w kraju – 5,2%. W gminie Mrągowo w okresie 2015-2019 bezrobocie (rejestrowane) systematycznie spadało i dotyczyło od 9,9% do 4,4% mieszkańców w wieku produkcyjnym. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w okresie 2015-2019 znacząco spadła (Tabela 3). Bezrobocie rejestrowane w większym stopniu dotyczyło kobiet.

Tabela 3. Bezrobocie rejestrowane na terenie gminy Mrągowo

Rodzaj	Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019	2020 (stan na koniec czerwca)
Bezrobotni zarejestrowani wg płci							
ogółem	osoba	525	490	317	277	227	310
mężczyźni	osoba	258	238	157	134	105	151
kobiety	osoba	267	252	160	143	122	159
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci							
ogółem	%	9,9	9,3	6,1	5,3	4,4	-
mężczyźni	%	9,4	9,0	5,7	5,1	4,4	-
kobiety	%	10,5	9,7	6,5	5,5	4,4	-

źródło: dane GUS, dane PUP w Mrągowie, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Według danych GUS (stan na koniec czerwca 2020 r.) aż 30,6% bezrobotnych stanowią osoby do 30 roku życia, a więc w wieku potencjalnie największej aktywności zawodowej. Ich problemem, który często utrudnia im podejmowanie zatrudnienia jest brak doświadczenia zawodowego, a także niedostosowanie wykształcenia i kwalifikacji do potrzeb rynku pracy. Mniejszy udział – bo 28,1% bezrobotnych mają natomiast osoby po 50 roku życia.

Czynniki takie jak wiek czy wykształcenie osób bezrobotnych mają istotny wpływ na czas ich pozostawiania bez pracy. W gminie Mrągowo 29,3% bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Mrągowie, to osoby długotrwale bezrobotne. Osoby te, w sytuacji przedłużającego się czasu dezaktywizacji zawodowej, w dużym stopniu zagrożone są wykluczeniem społecznym.

Ocenia się, że w wielu wypadkach dla osób bezrobotnych kluczowym aspektem jest bariera komunikacyjna – trudny dojazd do pracy. Pod tym pojęciem należy rozumieć zarówno niedostosowany do potrzeb rozkład jazdy i trasy komunikacji publicznej, jak również same koszty dojazdu do pracy.

3.1.5. Edukacja szkolna i przedszkolna

W gminie Mrągowo działają cztery szkoły podstawowe. Tabela 4 przedstawia listę placówek (dane za rok szkolny 2018/2019).

Tabela 4. Placówki szkolne na terenie gminy Mrągowo

Lp.	Miejscowość	Rodzaj placówki	Liczba uczniów		Liczba nauczycieli	
			Szkoła podstawowa	Oddział przedszkolny	Szkoła podstawowa	Oddział przedszkolny
1.	Szkoła Podstawowa w Bożem	Publiczna	71	25	16	3
2.	Szkoła Podstawowa w Kosewie	Publiczna	68	10	21	1
3.	Szkoła Podstawowa w Marcinkowie	Publiczna	79	42	19	4
4.	Szkoła Podstawowa w Szestnie	Publiczna	89	32	19	2
RAZEM:			307	109	75	10

źródło: dane gminy, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Przy wszystkich szkołach działają oddziały przedszkolne. Poza nimi, w gminie nie funkcjonują oddzielne przedszkola.

Placówki oświatowe są rozmieszczone dość równomiernie na terenie gminy, dzięki czemu czas dojazdu do nich (dostępność) należy ocenić pozytywnie. Gmina organizuje dowóz uczniów do szkół. W roku szkolnym 2018/2019 każdego dnia dowozem było objętych ok. 400 uczniów.

W związku z niewielką liczbą uczniów w klasach, w niektórych szkołach funkcjonuje nauczanie w klasach łączonych. Dotyczy to: szkół w Bożem i Kosewie.

Wg danych GUS współczynnik skolaryzacji netto dla poziomu szkoły podstawowej w latach 2015-2019 rósł w przedziale 44,11% do ok. 47,42%. Wpływ na zwiększającą się wartość tego współczynnika ma prawdopodobnie likwidacja gimnazjów. W dalszym ciągu jednak wielu rodziców wybiera dla swych dzieci szkoły podstawowe poza terenem gminy (najczęściej w Mrągowie). Dane wskazują, że większy odsetek dzieci uczęszcza do szkół poza terenem gminy niż do szkół gminnych.

Współczynnik dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wzrósł z 17% w 2015 r. do 34,1% w roku 2019. Jednak w tym samym roku dla terenów wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego wskaźnik ten wyniósł 50,1%, dla terenów wiejskich powiatu mrągowskiego – 48,3%, a dla gmin Piecki i Sorkwity odpowiednio 67,3% oraz 75,0%. Lepiej prezentuje się ten wskaźnik dla grupy wiekowej 4-6 lat: 44%, jednak w dalszym ciągu odbiega od średniej wojewódzkiej, powiatowej i rekordzisty w powiecie (odpowiednio: 57,8%, 55,9% oraz 79,9% w gminie Piecki). Nawet przy założeniu, że część dzieci jest dowożona do przedszkoli w Mrągowie – niewielki odsetek dzieci z terenu gminy korzysta z szansy rozwojowej, jaką daje wychowanie przedszkolne.

Wg danych GUS w oświacie gminnej w roku 2019 pracowało 75 nauczycieli (w przeliczeniu na pełne etaty – 69,42).

Tabela 5 przedstawia stan zatrudnienia w placówkach oświatowych w 2019 r. z uwzględnieniem pracowników pedagogicznych i niepedagogicznych.

Tabela 5. Zatrudnienie w placówkach oświatowych

Nazwa placówki	Liczba etatów	
	pracownicy pedagogiczni	pracownicy niepedagogiczni
SP Boże	16,68	8,00
SP Kosewo	13,58	2,75
SP Marcinkowo	20,39	6,00
SP Szestno	18,77	7,75
Zespół Obsługi Szkół Gminy Mrągowo	-	5,00
Ogółem	69,42	29,50

źródło: dane gminy, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Gminną jednostką organizacyjną wspierającą i obsługującą szkoły przedszkola na terenie gminy jest Zespół Obsługi Szkół Gminy Mrągowo. Oprócz finansów i kadr, Zespół Obsługi zajmuje się sprawozdawczością oświatową, rozpatrywaniem spraw związanych z zakupem podręczników, stypendiami oraz koordynowaniem funkcjonowania oświaty w gminie Mrągowo.

O jakości nauczania w szkołach z terenu gminy Mrągowo **w pewnym stopniu** mogą świadczyć wyniki egzaminu ósmoklasisty. W 2019 r. średnie z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego wyniosły odpowiednio: 50%, 36% i 50%. Średnie dla powiatu mrągowskiego wyniosły odpowiednio: 56%, 39% i 63%, a dla województwa: 58% (55% tereny wiejskie), 41% (37% tereny wiejskie) i 54%(45% tereny wiejskie). Wyniki są zatem w przypadku języka polskiego i matematyki nieco słabsze niż średnia wojewódzka dla terenów wiejskich, a lepsze – w przypadku języka angielskiego.

Najlepsze wyniki osiągnęły następujące szkoły: w przypadku języka polskiego SP Kosewo (53%), w przypadku matematyki SP Marcinkowo (42% - wynik wyższy o 1 punkt procentowy od średniej wojewódzkiej łącznie z miastami), a w przypadku języka angielskiego SP Szestno (58% - wynik niższy zaledwie o 1 punkt procentowy od średniej krajowej).

Szkoły oferują zajęcia w kołach zainteresowań (muzycznych, plastycznych, tanecznych, wokarno-tanecznych, przyrodniczych, historycznych, języka angielskiego, języka niemieckiego, czytelniczych, komputerowych, sportowych, itd.), zajęciach wyrównujących szanse edukacyjne (zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, zajęcia specjalistyczne: logopedyczne, korekcyjno-kompensacyjne, rewalidacyjne). Ponadto uczniowie mają zapewnioną opiekę świetlicową. W Szkole Podstawowej w Marcinkowie działa Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Marcinkowo”.

Wszystkie szkoły organizują wiele imprez pozalekcyjnych, takich jak: wycieczki krajoznawcze i edukacyjne, biwaki, wyjazdy do teatru, kina, muzeów, planetarium, itp., zajęcia w czasie ferii zimowych, itd.

Stan techniczny budynków oświatowych na terenie gminy jest stosunkowo dobry, chociaż niektóre z nich wymagają kompleksowej termomodernizacji. W ostatnich latach przeprowadzono szereg remontów budynków (np. wymiana okien w szkołach w Szestnie i Marcinkowie, wykonanie zabezpieczeń przeciwwilgociowych murów fundamentowych szkoły w Bożem) oraz wyposażono je w środki dydaktyczne (np. tablice interaktywne z projektorami w ramach projektu „Aktywna tablica”) i oprogramowanie komputerowe. We wszystkich szkołach gminnych funkcjonują pracownie komputerowe z dostępem do Internetu, jednak komputery znajdujące się na wyposażeniu pracowni są przestarzałe. Szkoły są wyposażone w place zabaw i boiska. Boiska szkolne są urządzone jedynie jako tereny przystosowane do ćwiczeń, zawodów i gier sportowych (nie są nowoczesnymi wielofunkcyjnymi obiektami).

W trakcie realizacji jest także projekt polegający na montażu czterech instalacji fotowoltaicznych w szkołach: Kosewo, Szestno, Marcinkowo oraz dwóch instalacji pomp ciepła w budynku przedszkola w Bożym oraz w budynku szkoły w Kosewie (dofinansowany z RPO).

3.1.6. Zdrowie

Na terenie gminy Mrągowo nie funkcjonują żadne placówki (przychodnie) Podstawowej Opieki Zdrowotnej (POZ). Mieszkańcy korzystają z przychodni na terenie miasta Mrągowo.

W przypadku konieczności leczenia szpitalnego mieszkańcy gminy mają do dyspozycji szpital w Mrągowie (Szpital Mrągowski im. Michała Kajki sp. z o.o.). W szpitalu funkcjonuje 5 oddziałów szpitalnych, 5 poradni, pracownie diagnostyczne i Szpitalny Oddział Ratunkowy.

Na terenie gminy nie ma też aptek ani punktów aptecznych.

Na terenie gminy brak żłobków, kilkoro dzieci poniżej 3 lat uczęszcza do żłobka niepublicznego w Mrągowie.

Gmina realizuje obecnie projekt dofinansowany z Funduszy Europejskich pn. Rehabilitacja medyczna schorzeń kręgosłupa i narządów ruchu wśród mieszkańców Gminy Mrągowo. Na działania w ramach projektu składają się zajęcia dotyczące aktywności fizycznej, zajęcia edukacyjne oraz porady fizjoterapeutyczne udzielane przez Zakład Rehabilitacji Leczniczej.

3.1.7. Opieka społeczna

(Przy opracowaniu niniejszego rozdziału przyjęto dane i zapisy z dokumentu „Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Mrągowo na lata 2016-2025”).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, znajdujący się w Mrągowie przy ul. Wojska Polskiego 5A/12, realizuje zadania gminy wynikające z ustawy o pomocy społecznej. GOPS prowadzi również działalność na podstawie m.in. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, o świadczeniach rodzinnych, o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, o ochronie zdrowia psychicznego. Usługi socjalne świadczone przez GOPS na rzecz ludności przybierają różnorodne formy. Należy przy tym podkreślić, iż wypłata „zasiłków”, z którymi jest przede wszystkim kojarzona pomoc społeczna, stanowi tylko część zadań ośrodka. Do głównych zadań pracownika socjalnego należy:

- rozpoznawanie potrzeb w przydzielonym rejonie działania,
- prowadzenie pracy socjalnej jako priorytetowego zadania fachowo pomagającego, czyli podejmowanie działań mających na celu częściowe lub całkowite usamodzielnianie odbiorców pomocy społecznej.

Teren gminy podzielony jest na 5 rejonów opiekuńczych obsługiwanych przez 5 pracowników socjalnych. GOPS prowadzi stałą współpracę z jednostkami gminnymi (np. UG, szkoły, GKRPA), Powiatowym Urzędem Pracy oraz Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Mrągowie, Komendą Powiatową Policji w Mrągowie, sądem, kuratorami, komornikami, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami. Współpraca ta odbywa się zarówno w toku „rutynowych” zadań, jak i przy okazji wdrażania programów oraz projektów.

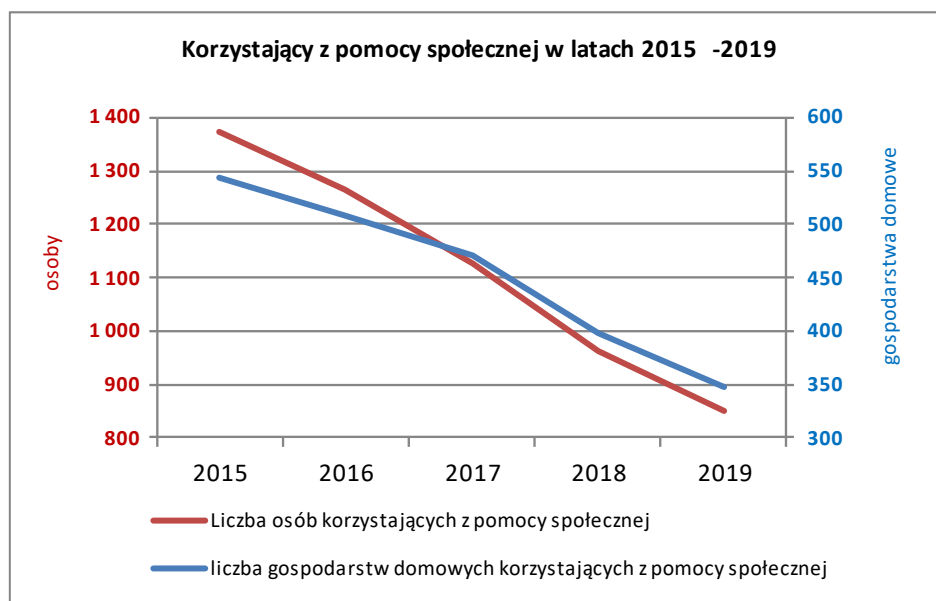
W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Mrągowie w 2019 roku był zatrudniony jeden asystent rodziny. Z usług asystenta skorzystało 18 rodzin. Przeciętny czas pracy z rodziną wyniósł 21 miesięcy. Współpracę z asystentem zakończyło 7 rodzin.

Ponadto, w strukturach GOPS działa Punkt Konsultacyjny, w ramach którego mieszkańcy gminy mogą skorzystać z pomocy następujących specjalistów:

- A. Terapeuta
 - udzielanie pomocy psychologicznej ofiarom przemocy, dzieciom i młodzieży,
 - udzielanie specjalistycznej pomocy psychologicznej Dorosłym Dzieciom Alkoholików i osobom uzależnionym,
 - terapia alkoholowa.
- B. Pełnomocnik do realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
 - konsultacje dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz ofiar i sprawców przemocy. Wspieranie, motywowanie osób uzależnionych, pomoc w zarejestrowaniu na leczenie. Wnioskowanie do Sądu o poddanie obowiązkowemu leczeniu odwykowemu.
- C. Prawnik
 - Udzielanie pomocy informacyjno-prawnej w zakresie problemów związanych z uzależnieniem i przemocą w rodzinie oraz rozwiązywanie innych sytuacji kryzysowych rodzin z terenu gminy Mrągowo.
- D. Psycholog
 - udzielanie pomocy psychologicznej ofiarom przemocy, dzieciom i młodzieży,
 - udzielanie specjalistycznej pomocy psychologicznej Dorosłym Dzieciom Alkoholików i osobom uzależnionym.

Oprócz GOPS, w Gminie Mrągowo funkcjonują także dwie świetlice środowiskowe (w Ruskiej Wsi i Uźrankach) dla dzieci i młodzieży. W sytuacjach wymagających wsparcia zewnętrznego, mieszkańcy są także kierowani do odpowiednich podmiotów, np. domów pomocy społecznej, mających siedzibę poza terenem gminy.

W okresie 2015-2019 ogólna liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej znacząco zmniejszyła się. Również liczba osób korzystających z pomocy społecznej spadała. W roku 2019 z pomocy społecznej korzystało 850 osób, co stanowiło 10,7% ogółu mieszkańców (Rys. 8).

Rys. 8

Problemami, których mieszkańcy gminy najczęściej doświadczają są: 1) ubóstwo; 2) bezrobocie; 3) niepełnosprawność; 4) potrzeba ochrony macierzyństwa; 5) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego; (problemy te są analogiczne jak dla całego regionu warmińsko-mazurskiego). Rzadziej, choć w również znaczącej skali, pomoc społeczna jest udzielana w związku z długotrwałą lub ciężką chorobą.

W strukturze świadczeń o charakterze pieniężnym z zakresu pomocy społecznej za 2019 r. dominują zasiłki: okresowy (wydano blisko 503,3 tys. zł) i stały (ponad 299,7 tys. zł) oraz dodatki mieszkaniowe (ponad 137,7 tys. zł). Natomiast w przeliczeniu na 1 osobę korzystającą, najwięcej środków przeznaczono na opłacenie pobytu 16 mieszkańców gminy w DPS-ach na terenie innych gmin. Oprócz świadczeń z pomocy społecznej, gmina przekazała znaczną ilość wsparcia w ramach zasiłków rodzinnych, świadczeń i zasiłków opiekuńczych oraz funduszu alimentacyjnego. Ogółem w 2019 r. gmina przeznaczyła na świadczenia z zakresu pomocy społecznej (w ramach zadań własnych i zleconych) ponad 6,977 mln zł (z wyłączeniem świadczenia wychowawczego 500+).

Struktura i wysokość świadczeń potwierdzają niejako, iż dominującymi problemami społecznymi w gminie są ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz niezaradność życiowa. Uwagę zwraca znaczna grupa 59 osób, które otrzymują zasiłek stały, a także ciągle duża – choć w roku 2019 mniejsza o ok. 50% w porównaniu do roku 2014 – liczba osób korzystających z zasiłków okresowych (219 osób z 212 rodzin). Niepokojąco duża jest również liczba osób korzystających z zasiłków pielęgnacyjnych, a także ze wsparcia funduszu alimentacyjnego. To znaczy, że wielu rodziców uchyla się od obowiązkułożenia środków na opiekę i wychowanie swoich dzieci.

3.1.8. Kultura

Jedyną instytucją kultury jest Biblioteka Publiczna Gminy Mrągowo z siedzibą w Kosewie, która funkcjonuje od 1956 r. W skład placówki wchodzi także filie w Szestnie i Wyszemborku. Ogółem księgozbiór biblioteki liczy prawie 21 tys. woluminów. Biblioteka zatrudnia 5 osób (w przeliczeniu na pełne etaty 3 – 1 osoba na cały etat i 4 – na ½ etatu).

Biblioteka organizuje wiele imprez o charakterze kulturalnym: spotkania autorskie, wystawy, konkursy, lekcje biblioteczne, itp.

Tabela 6 przedstawia dane dotyczące biblioteki i filii w gminie Mrągowo.

Tabela 6. Biblioteki w gminie Mrągowo

Rodzaj	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019
biblioteki i filie	ob.	3	3	3	3	3
pracownicy bibliotek	osoba	5	4	5	4	4
księgozbiór	wol.	19 621	18 547	18 345	18 540	18 094
czytelnicy w ciągu roku	osoba	659	643	644	605	650
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wol.	10 873	8 846	6 735	6 603	7 187
obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	ob.	1	1	1	1	1
komputery podłączone do Internetu	szt.	11	9	8	8	8
komputery podłączone do Internetu dostępne dla czytelników	szt.	7	5	5	5	5
ludność na 1 placówkę biblioteczną	osoba	2 658	2 655	2 652	2 660	2 658
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	wol.	2 460,6	2 328,3	2 305,5	2 323,0	2 268,8
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	83	81	81	76	81
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	wol.	16,5	13,8	10,5	10,9	11,1

źródło: dane GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Pomimo spadającej liczby książek, liczba czytelników – zarówno w liczbach bezwzględnych, jak i w przeliczeniu na 1000 mieszkańców utrzymuje się na zbliżonym poziomie. W okresie 2015-2010 systematycznie spadała natomiast liczba wypożyczeń.

Biblioteki są wyposażone w komputery z dostępem do Internetu, z których mogą korzystać czytelnicy. Ciągłe jednak część z nich to przestarzałe urządzenia, wymagające wymiany.

Budynki filii bibliotecznych wymagają remontu.

Funkcje instytucji kultury pełnią również szkoły, w których odbywają się imprezy o charakterze kulturalnym. Ponadto, na terenie gminy funkcjonuje sieć świetlic wiejskich, które oprócz pełnienia funkcji miejsca spotkań lokalnych społeczności, służą także organizacji imprez kulturalnych.

Mieszkańcy korzystają także z oferty kulturalnej miasta Mrągowo.

3.1.9. Sport

Działalnością sportową na terenie gminy Mrągowo zajmuje się przede wszystkim Gminny Klub Sportowy Sałat Boże. Stowarzyszenie posiada osobowość prawną (jest wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego). Stowarzyszenie działa zgodnie z zatwierdzonym Statutem. Głównym celem GKS Sałat Boże jest rozwój kultury fizycznej na terenie gminy Mrągowo, w tym wśród dzieci i młodzieży szkolnej.

Ponadto na terenie gminy Mrągowo działa Klub Sportowy JUKSTY Muntowo (piłka nożna) oraz – w ramach Szkoły Podstawowej w Marcinkowie – Ludowy Uczniowski Klub Sportowy

„Marcinkowo”. Główną sekcją sportową LUKS „Marcinkowo” jest sekcja zapasów w stylu wolnym. Mankamentem sportu szkolnego jest fakt, że w szkołach brak jest sal gimnastycznych z prawdziwego zdarzenia – są to sale (korytarze) zaadaptowane do prowadzenia lekcji wychowania fizycznego. Gmina kontynuuje działania w sprawie pozyskania środków na budowę hali sportowej w Szestnie. W ramach własnych środków Gmina dostosowała grunt pod inwestycję (zmiana klasyfikacji gruntu) oraz zakupiła typowy pełnobrańzowy projekt budowlany hali. W 2019 r. podpisano umowę na wykonanie adaptacji projektowo-kosztorysowej typowego projektu hali sportowej.

W 2019 r. na realizację zadań w zakresie upowszechniania sportu wszystkie kluby sportowe z terenu gminy otrzymały dotacje z budżetu gminy w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi. Ponadto, dotację na krzewienie kultury fizycznej otrzymały w 2019 r.: Mrągowskie Stowarzyszenie Rowerowe, Mrągowski Klub Aikido i Samoobrony, Stowarzyszenie Kultury Fizycznej As Mrągowo, Stowarzyszenie Klub Tenisowy „GEM” Mrągowo, Uczniowski Klubowi Sportowemu Fight Club Mrągowo oraz Klub Sportowy „Baza Mrągowo”.

Gmina organizuje lub współorganizuje wiele imprez sportowo-rekreacyjnych, np. igrzyska sołectw. W ostatnich latach Gmina wybudowała również kilka siłowni plenerowych (przy współudziale Funduszu Sołectkiego) oraz kilkanaście pomostów rekreacyjnych przy plażach wiejskich (częściowo dofinansowane z Programu Operacyjnego Rybactwo i Morze).

Na terenie gminy istnieje 10 boisk sportowych, z czego 7 jest w dobrym i bardzo dobrym stanie technicznym – są to boiska wielofunkcyjne (Tabela 7).

Tabela 7. Boiska sportowe w gminie Mrągowo

Lp.	Miejscowość	Sposób wykorzystania	Właściciel/ zarządzający	Rok budowy/ modernizacji
1.	Boże	rozgrywki	Gmina Mrągowo	-
2.	Zalec	rozgrywki	Gmina Mrągowo	2012
3.	Muntowo	rozgrywki	Gmina Mrągowo	2011
4.	Szestno	rozgrywki	Gmina Mrągowo	2013
5.	Polska Wieś	rozgrywki	Gmina Mrągowo	2013
6.	Krzywe	rozgrywki	Gmina Mrągowo	2013
7.	Kosewo	rozgrywki	Gmina Mrągowo	2013
8.	Grabowo	rozgrywki	Gmina Mrągowo	-
9.	Wyszembork	rozgrywki	Gmina Mrągowo	-
10.	Rydwągi	rozgrywki	Gmina Mrągowo	2013

źródło: dane gminy

Najważniejszym (komercyjnym) obiektem sportowo-rekreacyjnym w gminie Mrągowo jest Całoroczny Ośrodek Sportowy Góra Czterech Wiatrów, który jest wykorzystywany zarówno zimą, jak i latem.

Oferta zimowa to:

- 5 tras zjazdowych,

- 3 wyciągi (w tym 2 orczykowe),
- snow park,
- wypożyczalnia sprzętu narciarskiego i snowboardowego,
- serwis narciarski,
- nauka jazdy na nartach,
- sztuczne naśnieżanie,
- trasy biegowe.

W ofercie letniej znajduje się:

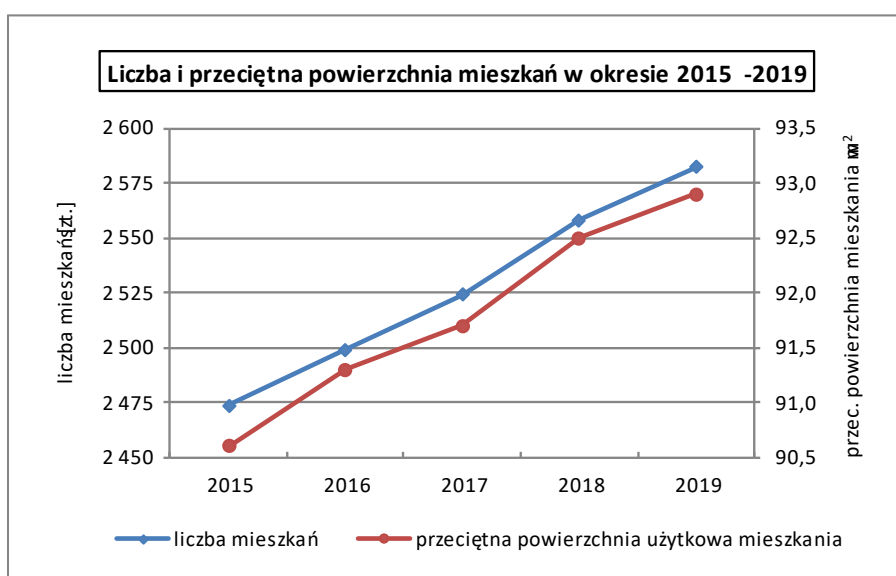
- wypożyczalnia rowerów górskich, miejskich, quadów,
- wypożyczalnia sprzętu wodnego.

Podsumowując: działalność sportowa na terenie gminy Mrągowo jest dobrze rozwinięta, zarówno pod względem stworzenia odpowiednich warunków do uprawiania sportu, jak i uczestnictwa mieszkańców w sporcie. Najważniejszym obiektem sportowo-rekreacyjnym jest Góra Czterech Wiatrów.

Brak hali sportowej na terenie gminy stwarza trudności w propagowaniu i uprawianiu dyscyplin, które wymagają odpowiednich warunków.

3.1.10. Zasoby mieszkaniowe

Wg danych GUS w 2019 r. na terenie gminy Mrągowo znajdowały się ogółem 2 582 mieszkania o łącznej powierzchni użytkowej 239 916 m², co daje przeciętną powierzchnię 1 mieszkania 92,9 m² (więcej niż przeciętnie na terenach wiejskich powiatu mrągowskiego i województwa warmińsko-mazurskiego). W ostatnich latach rosła zarówno liczba mieszkań, jak i ich przeciętna powierzchnia (Rys. 9).

Rys. 9

Mieszkania w gminie Mrągowo są stosunkowo dobrze wyposażone w instalacje (Tabela 8). W tym przypadku gmina wypada lepiej niż średnia dla województwa (brano pod uwagę tylko dane dla terenów wiejskich). Natomiast na tle terenów wiejskich powiatu mrągowskiego wskaźniki dla gminy kształtują się nieco poniżej średniej dla wyposażenia w wodociąg i łazienkę, lepiej od średniej powiatowej wypada wyposażenie w centralne ogrzewanie.

Tabela 8. Wskaźniki wielkości i wyposażenia mieszkań w 2019 r.

Wyszczególnienie	Gmina Mrągowo	Powiat mrągowski (tereny wiejskie)	Województwo warmińsko- mazurskie (tereny wiejskie)
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	92,9	87,6	82,4
Odsetek mieszkań wyposażonych w wodociąg	92,8%	94,5%	92,3%
Odsetek mieszkań wyposażonych w łazienkę	86,4%	88,1%	82,8%
Odsetek mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie	83,3%	80,9%	70,8%

źródło: dane GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Część zasobów mieszkaniowych pozostaje w posiadaniu gminy. Na koniec 2019 r. gmina posiadała 30 lokali komunalnych. Na 28 lokali zawarte były umowy najmu lokalu mieszkalnego na czas nieoznaczony, natomiast na 2 lokale Gmina zawarła umowy najmu socjalnego lokalu na czas określony (w celu realizacji obowiązku tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych). Zasoby mieszkaniowe komunalne są niewystarczające.

3.1.11. Komunikacja publiczna

Komunikacja publiczna w gminie Mrągowo jest realizowana wyłącznie przez transport drogowy. Istniejąca na terenie gminy linia kolejowa została wyłączona z eksploatacji.

Komunikacja drogowa

W 2018 r. Gmina Mrągowo zawarła porozumienie z Miastem Mrągowem w sprawie międzygminnej komunikacji autobusowej. Przedmiotem porozumienia było powierzenie Gminie Miasto Mrągowo części zadań Gminy Mrągowo z zakresu organizacji publicznego transportu zbiorowego poprzez świadczenie usług przewozów pasażerskich na terenie Gminy Mrągowo. Zakres organizacji publicznego transportu zbiorowego dotyczy linii komunikacji miejskiej do miejscowości Marcinkowo, Nikutowo, Polska Wieś. Obecnie do tych miejscowości można dojechać liniami miejskimi nr 1, 2, 3 i 4 (wybrane kursy).

Operatorem komunikacji miejskiej jest firma Przewozy Krajowe i Zagraniczne Osób s.c. z Przasnysza.

Niestety, pozostałe miejscowości z terenu Gminy Mrągowo są pozbawione komunikacji publicznej. Funkcję komunikacji publicznej sporadycznie pełni system dowozu uczniów do

szkół – dotyczy to szczególnie dowozu do SP w Marcinkowie, skąd można dojechać do miasta Mrągowo komunikacją publiczną.

Brak komunikacji publicznej jest dużym problemem dla części mieszkańców, szczególnie w kontekście usytuowania wielu placówek gminnych na terenie miasta Mrągowo (Urząd Gminy, GOPS, przychodnie POZ).

3.1.12. Administracja

Urząd Gminy Mrągowo znajduje się w Mrągowie, przy ul. Królewieckiej 60a. Jest to dogodna lokalizacja – miasto Mrągowo jest położone centralnie w stosunku do terenu gminy i jest łatwo dostępne dla mieszkańców gminy posiadających środki transportu (z zastrzeżeniem problemów przedstawionych w poprzednim rozdziale).

W strukturze Urzędu Gminy działają następujące referaty i stanowiska:

1. Referat Planowania i Finansów.

Do zadań Referatu Planowania i Finansów należy m.in.:

- przygotowywanie materiałów niezbędnych do uchwalenia budżetu Gminy oraz podjęcia uchwały w sprawie absolutorium dla Wójta,
- udzielanie pomocy Wójtowi w wykonywaniu budżetu Gminy,
- zapewnianie obsługi finansowo-księgowej i kasowej Urzędu,
- uruchamianie środków finansowych dla poszczególnych dysponentów budżetu Gminy,
- przygotowywanie materiałów niezbędnych do wykonania obowiązków z zakresu sprawozdawczości,
- sprawowanie kontroli i nadzoru nad gospodarką finansową gminnych jednostek organizacyjnych,
- prowadzenie ewidencji mienia komunalnego,
- prowadzenie ksiąg rachunkowych,
- rozliczanie inwentaryzacji,
- dokonywanie wyceny aktywów oraz pasywów i ustalanie wyniku finansowego,
- przygotowywanie sprawozdań finansowych,
- dokonywanie umorzeń środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych,
- prowadzenie spraw związanych z wymiarem i poborem podatków i opłat lokalnych, podatku rolnego i leśnego oraz innych podatków i opłat pozostających w zakresie własności Gminy,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego związana z realizacją przepisów ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- prowadzenie księgowości w zakresie ustalania, naliczania i rozliczania podatku VAT zgodnie z ustawą o podatku od towarów i usług.

2. Referat Rolnictwa, Kształtowania Środowiska i Gospodarki Komunalnej.

Zadania Referatu Rolnictwa, Kształtowania Środowiska i Gospodarki Komunalnej są w szczególności związane z:

- gospodarowaniem i zarządzaniem mieniem komunalnym,
- z zakresu nazw miejscowości i obiektów fizjograficznych,

- prowadzenie spraw związanych z zarządzaniem drogami gminnymi,
 - prowadzenie spraw związanych z ochroną środowiska i rolnictwem,
 - sprawy z dziedziny gospodarki komunalnej i lokalowej,
 - realizacja zadań wynikających z ustawy o transporcie drogowym,
 - realizacja zadań wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz *Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Mrągowo*.
3. Referat Inwestycji, Planowania Przestrzennego i Pozyskiwania Środków:
Do zadań Referatu Inwestycji, Planowania Przestrzennego i Pozyskiwania Środków należą zadania:
- z zakresu realizacji inwestycji gminnych,
 - z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego,
 - w zakresie pozyskiwania środków na realizację inwestycji,
 - z zakresu zamówień publicznych.
4. Referat Organizacyjno – Administracyjny
Do zadań Referatu Organizacyjno – Administracyjnego należy:
- prowadzenie spraw obywatelskich i społecznych,
 - prowadzenie spraw związanych z realizacją ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
 - prowadzenie spraw związanych z opłatą miejscową,
 - prowadzenie spraw obronnych i zarządzania kryzysowego,
 - ewidencja działalności gospodarczej,
 - prowadzenie spraw z zakresu ochrony przeciwpożarowej,
 - sprawy związane z ochroną tajemnicy państwowej i służbowej,
 - zapewnienie obsługi organizacyjnej Wójtowi, Zastępcy Wójta i Sekretarzowi oraz sprawy kancelaryjno-techniczne,
 - zapewnienie obsługi administracyjnej Rady i jej komisji oraz sprawy kancelaryjno-techniczne,
 - prowadzenie archiwum zakładowego,
 - administracyjno-gospodarcza obsługa Urzędu,
 - obsługa informatyczna urzędu,
 - prowadzenie spraw osobowych pracowników Urzędu,
 - wykonywanie zadań związanych z ochroną zdrowia,
 - prowadzenie spraw organizacyjno-administracyjnych,
 - wykonywanie zadań związanych z kulturą i sztuką oraz kulturą fizyczną, wypoczynkiem i rekreacją,
 - promocja oraz kreowanie rozwoju Gminy,
 - prowadzenie spraw związanych z kontrolą zarządczą w Urzędzie Gminy,
 - realizacja zadań gminy z zakresu kultury fizycznej w tym sportu, rekreacji i wypoczynku.
5. Radca Prawny.
Do zadań Radcy Prawnego należy wykonywanie obsługi prawnej Urzędu oraz Gminy
6. Inspektor Ochrony Danych
Do zadań Inspektora Ochrony Danych należy nadzorowanie systemu ochrony danych osobowych z należytym uwzględnieniem ryzyka związanego z operacjami przetwarzania.
7. Pełnomocnik ds. Ochrony Informacji Niejawnych.

Gmina Mrągowo prowadzi stronę internetową Biuletynu Informacji Publicznej: <https://bipgmmragowo.warmia.mazury.pl/>. Gmina nie prowadzi odrębnej strony internetowej informacyjnej dla mieszkańców gminy i innych zainteresowanych.

Część spraw mieszkańcy mogą załatwić za pośrednictwem platformy e-PUAP (Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej). Jednak konieczne jest rozszerzenie zakresu spraw możliwych do obsługi przez internet.

Wiele zagadnień administracyjnych (zebrania wiejskie, kolportowanie istotnych informacji na temat wydarzeń gminnych, itp.) realizują sołtysi.

3.1.13. Bezpieczeństwo

O stan bezpieczeństwa na terenie gminy Mrągowo dbają:

- Komenda Powiatowa Policji w Mrągowie, której zadaniem jest egzekwowanie przestrzegania prawa i ściganie przestępców, jak również zapewnienie ochrony i pomocy w sytuacjach kryzysowych, zarówno wobec ludzi jak i mienia; w skład KPP wchodzi komórki służby kryminalnej (wydział kryminalny i wydział do walki z przestępczością przeciwko mieniu) oraz komórki służby prewencyjnej (wydział prewencji i wydział ruchu drogowego); teren gminy Mrągowo obsługuje jeden dzielnicowy;
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Mrągowie – walka z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami;
- jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej – zapobieganie pożarom i innym zagrożeniom, udział w akcjach ratowniczych w czasie pożarów i przy likwidacji innych zagrożeń miejscowych. Jednostki OSP znajdują się w następujących miejscowościach: Gązwa, Grabowo, Szestno, Uźranki, Wierzbowo, Wyszembork. Na terenie gminy Mrągowo do jednostek OSP należy 158 druhów. Cztery jednostki włączono do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Tabela 9. Dane dotyczące jednostek OSP w gminie Mrągowo

Lp.	Lokalizacja	Liczba druhów	Pojazdy	Liczba przeprowadzonych akcji gaśniczych/ratowniczych		
				2017	2018	2019
1	Wyszembork	32	Mercedes Mercedes	19	16	22
2	Szestno	19	Man	24	21	39
3	Gązwa	14	Mercedes	0	1	0
4	Grabowo	26	Mercedes Magirus	15	12	21
5	Wierzbowo	30	Lublin Mercedes	20	14	15
6	Uźranki	37	Staroman	21	14	15

źródło: dane gminy, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Z danych Komendanta Powiatowej Policji w Mrągowie wynika, że na terenie gminy Mrągowo przestępczość utrzymuje się na stałym, niskim poziomie, za wyjątkiem kradzieży, w tym kradzieży z włamaniem. Zauważalna jest tendencja wzrostu liczby kradzieży w sezonie wakacyjnym.

Statystykę przestępstw pospolitych, zaistniałych na terenie gminy Mrągowo przedstawia Tabela 10.

Tabela 10. Statystyka przestępstw pospolitych na terenie gminy Mrągowo

Rodzaj	Bójki i pobicia	Kradzież	Kradzież z włamaniem	Uszczerbki na zdrowiu	Uszkodzenie mienia	Znęcanie się	Uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego
2017 r.	2	4	6	1	3	4	2
2018 r.	0	11	5	3	7	2	33
2019 r.	1	11	7	0	5	2	19

źródło: dane KPP w Mrągowie, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Policjanci z KPP w Mrągowie, realizują również zadania w zakresie bezpieczeństwa drogowego. Liczba wypadków drogowych na terenie gminy utrzymuje się na stałym poziomie (11-14 rocznie), jednak znacząco wzrosła w porównaniu do okresu 2013-2015, kiedy było to 4-5 wypadków rocznie. Znacząco wzrosła również liczba kolizji. W 2019 r. zarejestrowano łącznie 174 zdarzenia: w tym 14 wypadków i 160 kolizji. Dla porównania, w 2013 r. na terenie gminy Mrągowo odnotowano łącznie 94 zdarzenia drogowe, w tym: 5 wypadków i 89 kolizji. W latach 2017-2019 w wypadkach drogowych na terenie gminy zginęło 9 osób, a 41 zostało rannych.

W latach 2017-2019 odnotowano także liczne przypadki kierowania w stanie nietrzeźwości. Od roku 2013 można zaobserwować tendencję spadkową, jednak w dalszym ciągu odnotowuje się zbyt wiele takich zdarzeń (2017 r.: 21, 2018 r.: 17, 2019 r.: 13).

3.1.14. Potrzeby mieszkańców zgłoszone w trakcie konsultacji społecznych

W trakcie opracowywania „Strategii...” zebrano od mieszkańców propozycje działań, których realizację mieszkańcy uznali za najbardziej celową w okresie objętym programowaniem strategicznym. Za pośrednictwem sołtysów zgromadzono uwagi z wszystkich 31 sołectw gminy Mrągowo.

W dalszym ciągu mieszkańcom najbardziej doskwierają braki infrastrukturalne. Najważniejsze dla mieszkańców są:

- Remonty, modernizacje i przebudowy dróg – potrzebę tę zgłosili mieszkańcy 23 sołectw.

- Budowa chodników, modernizacja i remonty przystanków autobusowych – potrzebę tę zgłosili mieszkańcy 21 sołectw.
- Budowa kanalizacji sanitarnej lub przydomowych oczyszczalni ścieków – potrzebę tę zgłosili mieszkańcy 15 sołectw.

Ponadto, mieszkańcy 2 sołectw postulują budowę sieci wodociągowej. Ważne dla mieszkańców jest również oświetlenie wsi.

Bardzo ważna dla mieszkańców jest infrastruktura sportowa i rekreacyjna: boiska sportowe, place zabaw, siłownie na wolnym powietrzu, plaże, a nawet hale sportowe. Potrzebę budowy lub modernizacji takiej infrastruktury dostrzegają mieszkańcy aż 25 sołectw.

Ważne są również miejsca spotkań mieszkańców: świetlice wiejskie, wiaty w plenerze, itp. Budowy albo remontu (adaptacji) i wyposażenia takich miejsc chcą mieszkańcy 22 sołectw. Mieszkańcy chcą też większej dbałości o estetykę wsi (nasadzenia roślin, modernizacje parków).

Mieszkańcy 3 sołectw dostrzegają potrzebę budowy szerokopasmowej sieci internetowej, jak również wyposażenie świetlic w komputery z dostępem do internetu.

Mieszkańcy gminy Mrągowo wskazują też na potrzebę uporządkowania (czasami renowacji i zagospodarowania) miejsc dla nich ważnych (starych cmentarzy, przydrożnych krzyży, kaplic, itp.).

Ze spraw związanych z kulturą mieszkańcy dostrzegają potrzebę doposażenia i – w niektórych przypadkach – remontu bibliotek.

Dla części mieszkańców ważna jest opieka nad ludźmi starszymi – postulują utworzenie Dziennego Domu Pobytu Seniorów.

Podsumowując: wydaje się, że najważniejszą sprawą w odczuciu mieszkańców gminy Mrągowo jest stworzenie odpowiednich warunków infrastrukturalnych w gminie. Równie ważne są zagadnienia związane z aktywnością społeczną, budowaniem więzi i kapitału społecznego. Może to jednak świadczyć o tym, że mieszkańcy dostrzegają wpływ tych zagadnień na jakość życia w gminie Mrągowo.

3.2. Sytuacja gospodarcza

3.2.1. Podmioty gospodarcze

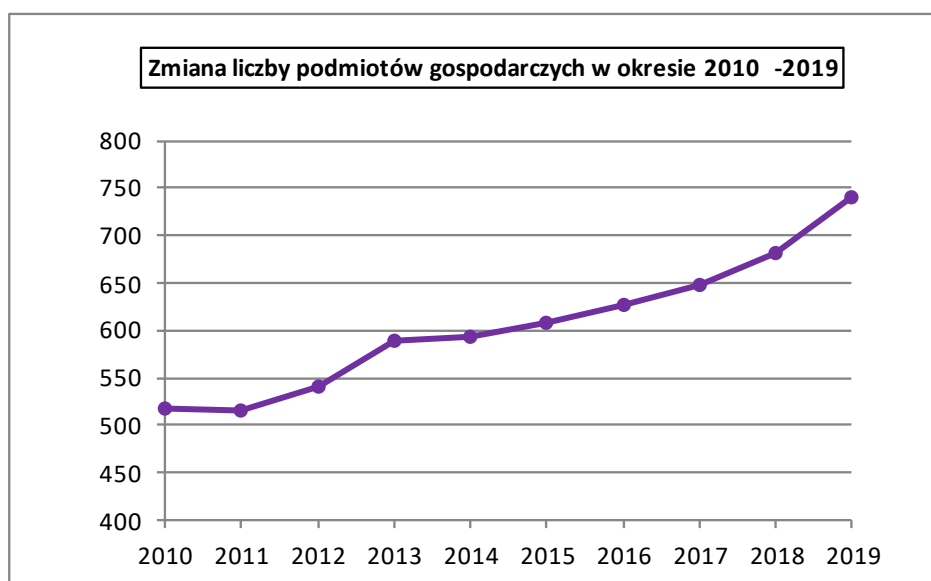
W 2019 r. w systemie REGON było zarejestrowanych 741 jednostek gospodarczych, z czego ponad 99% stanowiły podmioty prywatne – przede wszystkim osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Liczba podmiotów gospodarczych w okresie 2010-2019 systematycznie rosła – w latach 2018 i 2019 z dynamiką odpowiednio równą ponad 5,2% i 8,6% rocznie.

Tabela 11 i Rys. 10 przedstawiają zmianę liczby podmiotów gospodarczych w okresie odpowiednio 2015-2019 oraz 2010-2019.

Tabela 11. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy Mrągowo

Podmioty wg sektorów własnościowych	2015	2016	2017	2018	2019
podmioty gospodarki narodowej ogółem	609	627	648	682	741
sektor publiczny - ogółem	9	9	5	5	5
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	8	8	4	4	4
sektor prywatny - ogółem	599	615	642	675	735
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	516	527	547	582	628
sektor prywatny - spółki handlowe	31	35	38	34	42
sektor prywatny - spółdzielnie	8	8	9	7	7

źródło: dane GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 10

Najwięcej jednostek działało w sekcji „handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle” (163), a następnie w sekcjach: „budownictwo” (146), „przetwórstwo przemysłowe” (65), „działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi” (64) „rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo” (35) i „transport i gospodarka magazynowa” (35).

Wśród przetwórstwa przemysłowego na pierwszej pozycji są podmioty zajmujące się produkcją wyrobów z drewna (20 podmiotów) oraz produkcją metalowych wyrobów gotowych (9 podmiotów), a następnie – naprawą, konserwacją i instalowaniem maszyn i urządzeń (9 podmiotów). Siedem podmiotów zajmowało się produkcją mebli, a 5 – produkcją artykułów spożywczych.

Spośród podmiotów zajmujących się działalnością związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, 64 zarejestrowano w dziale „zakwaterowanie”, a 42 w dziale „działalność usługowa związana z wyżywieniem”.

Najwięcej podmiotów – 718 (96,9%) – to firmy zatrudniające od 0 do 9 pracowników (zdecydowana większość z nich to jednoosobowa działalność gospodarcza). 18 podmiotów zatrudnia od 10 do 49 pracowników, 5 podmiotów – od 50 do 249 pracowników.

Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców wyniosła 93 wg danych GUS za 2019 r., co jest wskaźnikiem lepszym niż dla gmin wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego (58), jak i gmin wiejskich powiatu mrągowskiego (69).

3.2.2. Podstawowe gałęzie gospodarki

Podstawowe gałęzie gospodarki w gminie Mrągowo to:

- działalność związana z obsługą turystyki – z uwagi na uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowe,
- rolnictwo (szczególnie chów i hodowla zwierząt, przede wszystkim bydła oraz drobiu),
- przetwórstwo przemysłowe (szczególnie produkcja wyrobów z drewna, produkcja wyrobów metalowych, produkcja artykułów spożywczych),

Wśród największych podmiotów gospodarczych funkcjonujących w Gminie Mrągowo wymienić można:

- WILD Polska Sp. z o.o., Zakład Produkcyjny w Marcinkowie (produkcja wsadów owocowych dla przetwórstwa mleczarskiego).
- TERMIK Sp. z o.o. w Marcinkowie, producent elektrycznych elementów grzejnych.
- BUDEXTAN Przedsiębiorstwo Budowlane Sp. z o.o. w Marcinkowie, budowa i sprzedaż obiektów mieszkaniowych (mieszkań), obiektów handlowych, usługowych i innych,
- Kombinat Rolny Szestno Sp. z o.o. z siedzibą w Bożem,
- Pieczarki Mazurskie sp. z o.o. w Użrankach – produkcja pieczarek,
- Mazurskie Domy S.C. w Wyszemborku, produkcja i budowa domów drewnianych.

- Bastek Coffee & Tea Spółka Jawna w Karwiach, przetwórstwo herbaty i kawy.
- Kamieniarstwo Paśnikowski Sp. z o.o. w Karwiach,

3.2.3. Turystyka

Z uwagi na uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowe działalność związana z obsługą turystyki stanowi ważną gałąź gospodarki gminy Mrągowo.

Do największych atutów turystycznych gminy Mrągowo można zaliczyć:

- Bliskość miasta Mrągowo, które oferuje szeroką gamę atrakcji i imprez. Miejscowości położone na terenie gminy wokół miasta stanowią doskonałą bazę noclegową.
- Południowo-wschodnia część gminy położona w otulinie Mazurskiego Parku Krajobrazowego, wśród lasów i jezior, oferująca znakomite warunki wypoczynku. Liczne jeziora na terenie całej gminy.
- Atrakcje przyrodnicze (Mazurski Park Krajobrazowy, obszary Natura 2000, rezerwat przyrody Gązwa), rekreacyjno-sportowe (przede wszystkim całoroczny ośrodek sportów Góra Czterech Wiatrów z wyciągiem narciarskim, dobrze oznakowane szlaki piesze i rowerowe, ścieżki dydaktyczne, itp.), atrakcje turystyczne (Szeszto – średniowieczna wieś, Ogrody Pokazowe i Motylarnia w Marcinkowie, mini-zoo „Nasza Zagroda” w Polskiej Wsi, Ferma Jeleniowatych w Kosewie Górnym).
- Bliskość atrakcji w okolicznych gminach: szlak rzeki Krutyni, Kraina Wielkich Jezior Mazurskich.

W sekcji „działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi” w gminie Mrągowo zarejestrowano 106 podmiotów, z czego w dziale „zakwaterowanie” – 64 podmioty. Na terenie gminy Mrągowo w ewidencji GUS zarejestrowano 16 obiektów noclegowych, z czego 8 – całorocznych (wg danych GUS – 1 hotel, 4 pensjonaty, 1 ośrodek wczasowy, 1 zespół domków turystycznych, 1 inny obiekt hotelowy,) o łącznej liczbie miejsc noclegowych 513 (w tym 202 miejsca całoroczne) (Tabela 12).

Tabela 12. Obiekty noclegowe w gminie Mrągowo

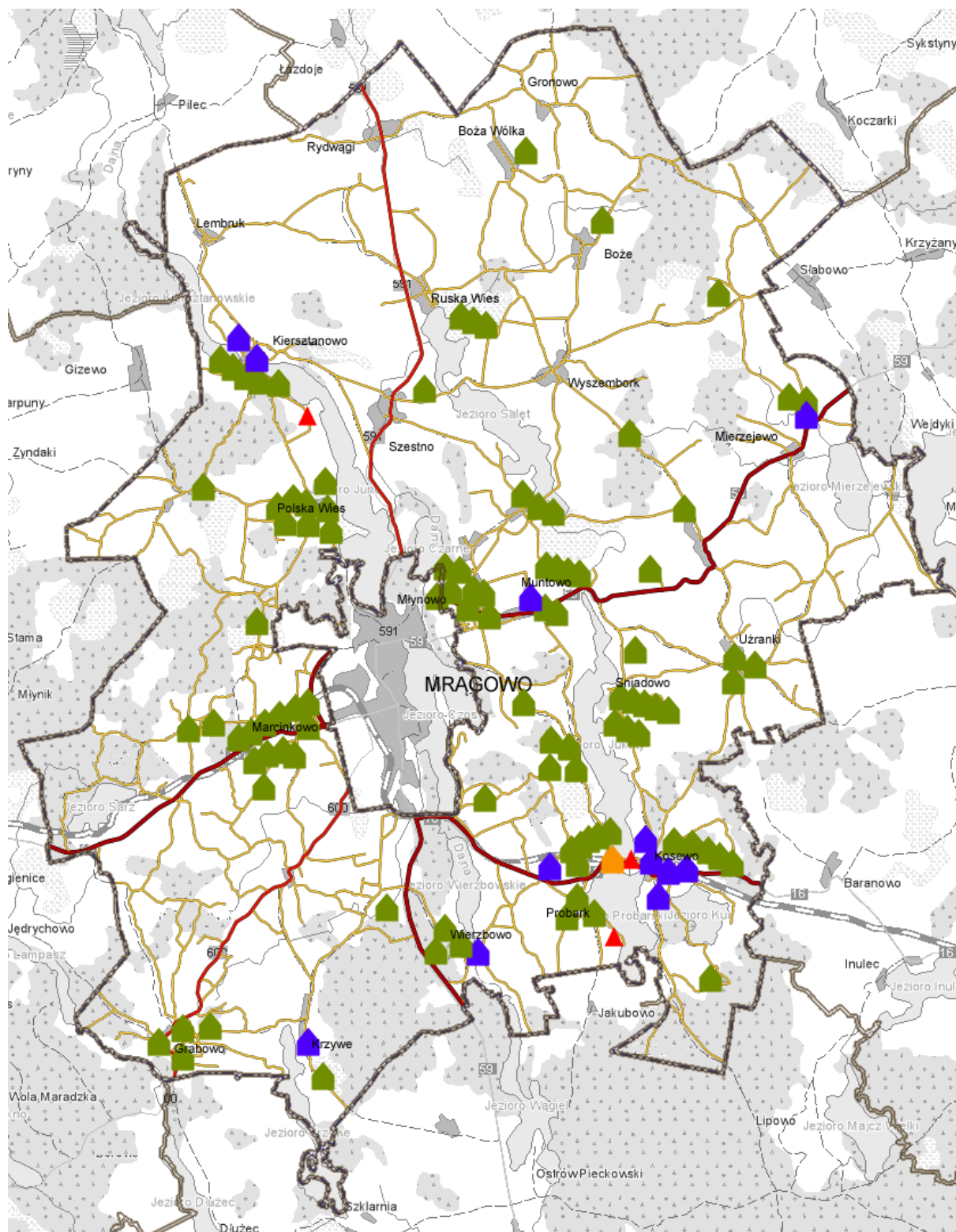
Rodzaj	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
obiekty ogółem VII	ob.	8	12	18	18	19	17	16	14	15	16
obiekty całoroczne VII	ob.	4	6	8	7	7	7	6	5	6	8
miejsca noclegowe ogółem VII	msc.	337	530	580	616	587	554	537	485	483	513
miejsca noclegowe całoroczne VII	msc.	151	177	196	176	183	181	162	158	158	202

źródło: dane GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Na terenie gminy działalność związaną z zakwaterowaniem prowadzi ponadto 117 gospodarstw agroturystycznych o łącznej liczbie miejsc noclegowych 1 311.

Główne ośrodki turystyczne (zakwaterowania) w gminie są zlokalizowane w okolicach Kosewa i Probarku. Ponadto znaczna liczba miejsc noclegowych znajduje się w miejscowościach: Marcinkowo, Młynowo, Śniadowo, Polska Wieś, Kiersztanowo, Ruska Wieś, Wierzbowo,

Wola Muntowska, Grabowo, Krzywe, Nowe Bagienice. Rys. 11 przedstawia rozmieszczenie obiektów noclegowych w gminie Mrągowo. Kolorem pomarańczowym oznaczono hotel, kolorem fioletowo-niebieskim – pensjonaty i pozostałe obiekty hotelowe, kolorem zielonym – gospodarstwa agroturystyczne i domki pod wynajem, czerwonym trójkątem – pola namiotowe.

Źródło danych: dane UG Mrągowo, opracowanie własne

Rys. 11 Rozmieszczenie obiektów noclegowych w gminie Mragowo.

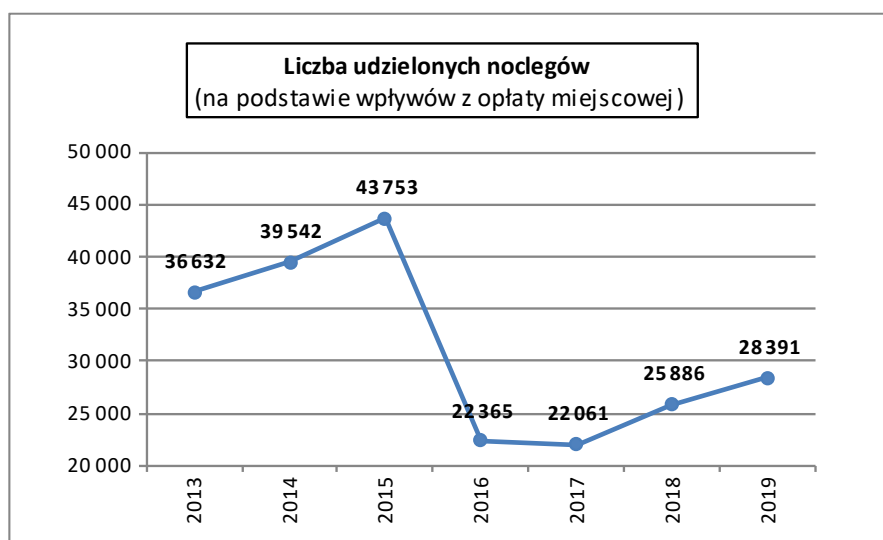
Niestety, od 2015 r. GUS przestał zbierać dane dotyczące liczby turystów korzystających z obiektów noclegowych, zatem trudno jest wnioskować na temat trendu w liczbie turystów odwiedzających gminę Mrągowo. Dane pośrednie można uzyskać z wysokości wpływów z opłaty miejscowej (Tabela 13).

Tabela 13. Wysokość wpływów z opłaty miejscowej

Rodzaj	Jednostka miary	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Wpływy z opłaty miejscowej	zł	36 632,00	39 541,50	43 753,00	44 730,00	44 122,00	51 771,00	56 781,68
Stawka	zł/doba	1,00	1,00	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Turysto-dni	doby	36 632	39 542	43 753	22 365	22 061	25 886	28 391

źródło: dane gminy, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Na Rys. 12 przedstawiono liczbę udzielonych noclegów obliczoną na podstawie wpływów z opłaty miejscowej. Po początkowym wzroście w latach 2013-2015 nastąpił spadek, a potem znowu powolny wzrost. Trudno jednak wyrokować, na ile spadek w roku 2016 był podyktowany zmianą wysokości opłaty miejscowej.

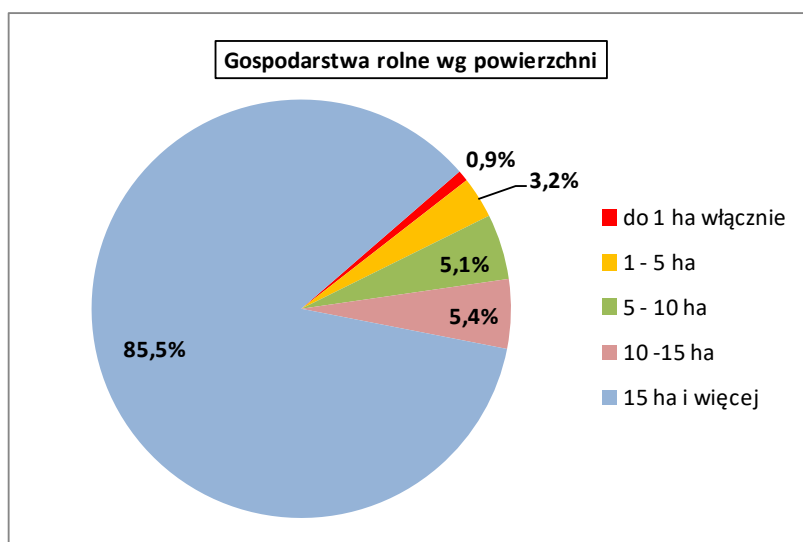

Rys. 12

Faktem jest, że od 2014 r. znacznie wzrosła liczba miejsc noclegowych nierejestrowanych w danych GUS, tzn. głównie w gospodarstwach agroturystycznych i domkach pod wynajem. W odczuciu subiektywnym ruch turystyczny na terenie gminy Mrągowo w okresie 2015-2019 rósł.

3.2.4. Rolnictwo

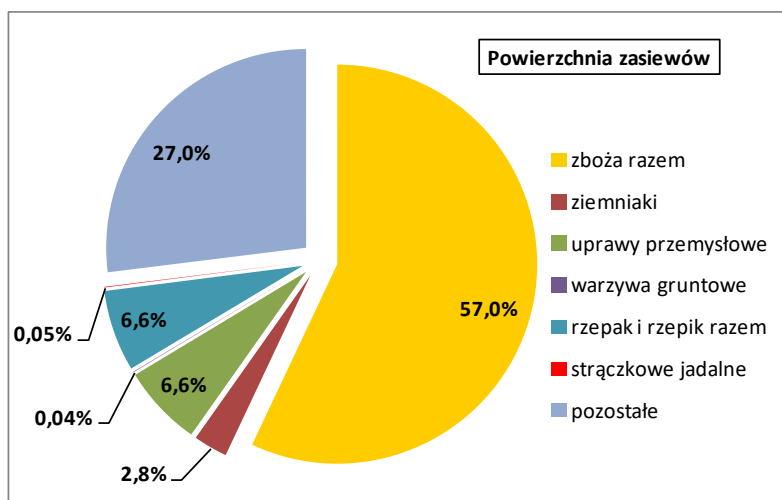
Wg danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r. w gminie Mrągowo działały 1052 gospodarstwa rolne, z czego ponad 21% (223 gospodarstwa) miało powierzchnię większą niż 15 ha. Gospodarstwa powyżej 15 ha skupiają ponad 85% powierzchni gospodarstw rolnych ogółem (Rys. 13), podczas gdy w województwie jest to 82%, i w powiecie mrągowskim również 82% powierzchni.

Rys. 13

73,3% gospodarstw prowadzi działalność rolniczą. W dobrej kulturze rolnej utrzymywane jest ponad 97% powierzchni użytków rolnych. Po zasiewach pozostaje 51% użytków rolnych, łąki i pastwiska stanowią 42% użytków.

Gospodarstw prowadzących uprawy jest 931. Zboża są uprawiane w 902 gospodarstwach (57% powierzchni zasiewów), ziemniaki w 174 (2,8% powierzchni), uprawy przemysłowe w 29 (6,6% powierzchni), rzepak w 27 (6,6% powierzchni), warzywa gruntowe w 5, strączkowe jadalne w 3 gospodarstwach.

Rys. 14

478 gospodarstw utrzymuje zwierzęta gospodarskie, w przeliczeniu na duże sztuki – 11 326 DS. Hodowla bydła i hodowla drobiu to dwa podstawowe kierunki: 242 gospodarstwa zajmuje się hodowlą bydła, a hodowlą drobiu – 246. Trzodę chlewną utrzymuje zaledwie 70 gospodarstw.

Liczba sztuk drobiu hodowanego na terenie gminy sięga blisko 65 tys. sztuk, bydła – ponad 11,8 tys. sztuk, trzody chlewnej – blisko 2,5 tys. sztuk.

Zaledwie 73% gospodarstw rolnych uzyskuje dochód z działalności rolniczej, dla 68% gospodarstw dochody z rolnictwa są podstawowym źródłem dochodów.

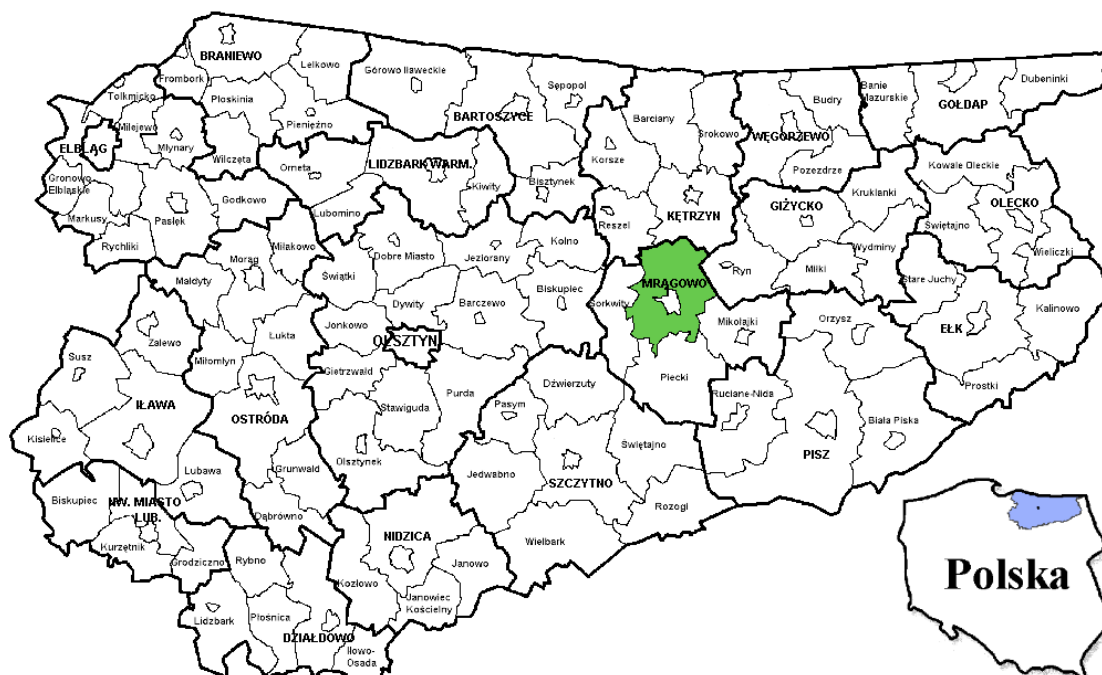
Wydaje się, że rozdrobnienie gospodarstw rolnych jest stosunkowo duże – szczególnie na tle regionu i powiatu, co nie sprzyja prowadzeniu efektywnej produkcji rolnej. Jednocześnie małe gospodarstwa wpisują się w koncepcję produkcji dobrej jakości żywności zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego.

Kolejny Powszechny Spis Rolny przeprowadzono w 2020 r. Niestety dane nie są jeszcze dostępne. Na podstawie kontaktów rolników z Urzędem Gminy można jedynie stwierdzić, że zmiany w stosunku do roku 2010 są znaczne. Rolnictwo modernizuje się, gospodarstwa rolne są coraz lepiej wyposażone w maszyny rolnicze. Coraz więcej gospodarstw specjalizuje się w konkretnym kierunku produkcji.

3.3. Sytuacja przestrzenna – aktualizacja wg stanu na dzień 31-12-2025.

3.3.1. Podział administracyjny z trendami demograficznymi

Gmina Mrągowo o powierzchni 295,14 km² leży w centralnej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie mrągowskim (Rys. 15). Od zachodu graniczy z gminą Sorkwity, od południa z gminą Piecki i od wschodu z gminą Mikołajki i gminą Ryn, od północy z gminą Kętrzyn i gminą Reszel. Gmina graniczy także z gminą miejską Mrągowo. W skład gminy wchodzi 64 miejscowości. Gmina jest podzielona na 31 sołectw.

Opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 15 Położenie Gminy Mrągowo w układzie administracyjnym województwa i kraju

Tabela 14 przedstawia podział administracyjny gminy ze wskazaniem liczby ludności wg stanu na koniec 2025 r. Największym sołectwem pod względem liczby ludności jest sołectwo Marcinkowo, drugim – Szestno, trzecim – Boże.

W tabeli wykazano również liczbę ludności w roku 2016 oraz 2020 z zaznaczeniem kolorystycznym trendu r/r (czerwony – spadek, zielony – wzrost). Te same dane odwzorowuje Rys. 16.

Tabela 14. Podział administracyjny (2025 r.)

Lp.	Sołectwo	Miejscowość	Liczba ludności			Liczba ludności w sołectwie		
			2016	2020	2025	2016	2020	2025
1.	Bagienice	Bagienice	109	104	102	109	104	102
2.	Bagienice Małe	Bagienice Małe	193	210	206	194	210	206
		Joachimowo	1	-	-			
3.	Boża Wólka	Boża Wólka	64	54	43	77	66	54
		Witomin	13	12	11			
4.	Boże	Boże	478	467	449	563	537	508
		Boże Małe	43	29	27			
		Brodzikowo	42	41	32			
5.	Budziska	Budziska	107	108	103	107	108	103
6.	Gązwa	Gązwa	121	124	114	138	143	136
		Stamka	17	19	22			
7.	Grabowo	Dobroszewo	105	106	91	384	388	368
		Głazowo	91	97	94			
		Grabowo	188	185	183			
8.	Gronowo	Gronowo	144	141	125	183	172	153
		Palestyna	39	31	28			
9.	Karwie	Gwiazdowo	67	73	60	309	316	302
		Karwie	242	243	242			
10.	Kiersztanowo	Kiersztanowo	103	103	111	103	103	111
		Sobięcín	-	-	-			
11.	Kosewo	Kosewo	333	341	323	457	465	435
		Kosewo Górne	82	84	79			
		Kucze	2	2	2			
		Zawada	40	38	31			
12.	Krzywe	Krzesowo	4	2	2	186	189	171
		Krzywe	182	187	169			
		Krzywiec	-	-	-			
13.	Lembruk	Lembruk	174	152	129	174	152	129
14.	Marcinkowo	Marcinkowo	981	1 073	1241	981	1 073	1241
15.	Mierzejewo	Mierzejewo	84	76	75	111	99	99
		Sądry	27	23	24			
16.	Młynowo	Młynowo	223	235	232	277	287	302
		Tymnikowo	54	52	70			
17.	Muntowo	Czerwonki	58	57	59	355	367	380
		Muntowo	87	85	81			
		Pełkowo	37	35	33			
		Piotrówka	64	63	63			
		Poręby	3	4	4			
		Śniadowo	32	31	35			
		Troszczykowo	18	18	10			
		Wola Muntowska	56	74	95			
18.	Nikutowo	Nikutowo	60	44	54	60	44	54
19.	Notyst Mały	Notyst Dolny	16	16	15	125	110	96
		Notyst Mały	83	70	60			
		Notyst Wielki	26	24	21			
20.	Nowe Bagienice	Nowe Bagienice	102	95	88	128	121	111
		Wólka Bagnowska	26	26	23			
21.	Polska Wieś	Lasowiec	27	35	40	340	363	410
		Polska Wieś	313	328	370			
22.	Popowo Sałęckie	Popowo Sałęckie	149	171	215	149	171	215
23.	Probark	Miejski Las	20	29	27	210	227	227
		Nowy Probark	123	114	110			
		Probark	67	84	90			

Lp.	Sołectwo	Miejscowość	Liczba ludności			Liczba ludności w sołectwie		
			2016	2020	2025	2016	2020	2025
24.	Ruska Wieś	Ruska Wieś	158	164	157	158	164	157
25.	Rydwągi	Rydwągi	355	334	323	355	334	323
26.	Szczerzbowo	Szczerzbowo	90	89	77	90	89	77
27.	Szeszno	Szeszno	587	560	517	603	575	530
		Wymysły	16	15	13			
28.	Uźranki	Uźranki	256	295	256	256	295	256
29.	Wierzbowo	Wierzbowo	176	182	161	208	215	191
		Wólka Baranowska	32	33	30			
30.	Wyszembork	Biestrzykowo	9	12	14	352	339	294
		Wyszembork	343	327	280			
31.	Zalec	Zalec	210	222	211	210	222	211
Razem						7 952	8 048	7 952

źródło: dane gminy Mrągowo

Źródło: dane Gminy Mrągowo, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 16 Podział Gminy Mrągowo na sołectwa z zaznaczeniem trendu demograficznego w okresie 2020–2025

Generalnie – w sołectwach położonych wokół Mrągowa zwiększa się liczba ludności, natomiast w pozostałych sołectwach gminy – zmniejsza. Najbardziej spektakularny wzrost w wartościach bezwzględnych odnotowała miejscowość Marcinkowo – wzrost o 168 osób w okresie 5 lat.

3.3.2. Układ przestrzenny

Obowiązujące do 31-08-2026 r. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy” zostało zatwierdzone uchwałą nr XXVII/241/26 Rady Gminy Mrągowo z dnia 27 maja 2026 r. (zmiana poprzednio obowiązującego studium, uchwalonego przez Radę Gminy Mrągowo uchwałą Nr XXIX/295/13 Rady Gminy Mrągowo z dnia 05 września 2013 r. zmienionego uchwałą Nr XX/167/16 Rady Gminy Mrągowo z dnia 25 maja 2016 r.). SUIKZP zostanie zastąpione Planem Ogólnym Gminy Mrągowo. W studium, ze względu na naturalne warunki fizjograficzno-przyrodnicze, wyodrębniono w gminie Mrągowo cztery strefy funkcjonalne:

Strefa I - „Ochronna” obejmuje tereny objęte różnymi formami ochrony.

Obszar 1A

Granice obszaru zawierają się w granicach Mazurskiego Parku Krajobrazowego. Cały obszar 1A wchodzi w skład obszarów Natura 2000 („Puszcza Piska” oraz „Ostoja Piska”). Ponadto jest to obszar położony w zlewni jezior bezodpływowych, a więc wymagający szczególnej ochrony. Jest to obszar wododziałowy, tereny łęgowe bielika, oraz biotopy żółwia błotnego.

Funkcje obszaru:

Naukowe, dydaktyczne i krajoznawcze, rolnictwo ekologiczne, gospodarka rybacka ograniczona wymogami ochrony, turystyka krajoznawcza piesza, rowerowa, konna po wyznaczonych trasach, gospodarka leśna prowadzona zgodnie z zapisami w planach urządzenia lasu.

Obszar IB

Obejmuje lasy „Gór Krzywych” oraz niwę polną i w części siedliskową wsi Krzywe. Cały obszar IB wchodzi w skład Obszaru Chronionego Krajobrazu (OChK) Otuliny MPK-Zachód oraz ostoi Natura 2000 „Puszcza Piska”. Siecią Natura 2000 nie jest objęta tylko część wsi Krzywe. Są to tereny wrażliwe na działalność ludzką – znaczną część obszaru stanowią tereny o niskiej odporności wód podziemnych głównego poziomu wodonośnego na zanieczyszczenia z powierzchni. Stopień zagrożenia tych wód zanieczyszczeniami określa się jako średni. Funkcje obszaru: Ochronne i dydaktyczne. Turystyka krajoznawcza (wycieczki piesze, rowerowe, konne) narciarstwo nizinne, gospodarka leśna prowadzona zgodnie z zapisami w planach urządzenia lasu, rolnictwo.

Obszar IC

Obejmuje rejon jeziora Probarskiego wraz z niwą polną i siedliskową wsi Kosewo oraz częścią siedlisk wsi Probark i Probark Nowy. Cały obszar IC wchodzi w skład OChK Otuliny MPK-Zachód oraz ostoi Natura 2000 „Puszcza Piska”. Są to tereny wrażliwe na działalność ludzką – prawie cały obszar IC stanowią tereny o niskiej odporności wód podziemnych głównego poziomu wodonośnego na zanieczyszczenia z powierzchni. Stopień zagrożenia tych wód zanieczyszczeniami określa się jako średni. Ponadto jest to obszar położony w zlewni jezior bezodpływowych, a więc wymagający szczególnej ochrony. Funkcje obszaru: Turystyka,

rolnictwo, gospodarka rybacka, gospodarka leśna prowadzona zgodnie z zapisami w planach urządzenia lasu.

Obszar ID

Obejmuje grunty rolne i zabudowę siedliskową cz. wsi Probark, Probark Nowy, Wierzbowo wraz z koloniami, położone pomiędzy jeziorami Probarskim i Wierzbowskim. Cały obszar ID wchodzi w skład OChK Otuliny MPK- Zachód oraz ostoi Natura 2000 „Puszcza Piska”. Część obszaru, rejon wsi Wierzbowo i jeziora Wągiel, stanowią tereny o niskiej odporności wód podziemnych głównego poziomu wodonośnego na zanieczyszczenia z powierzchni. Stopień zagrożenia tych wód zanieczyszczeniami określa się jako średni. Ponadto część obszaru, teren w okolicach wsi Probark i Nowy Probark, położony jest w zlewni jezior bezodpływowych, a więc wymagający szczególnej ochrony. Funkcje obszaru: Rolnictwo, turystyka.

Obszar IE

Obejmuje rejon jeziora Wierzbowskiego z częścią siedlisk wsi Wierzbowo. Cały obszar IE wchodzi w skład OChK Otuliny MPK- Zachód oraz ostoi Natura 2000 „Puszcza Piska”. Są to tereny wrażliwe na działalność ludzką – część południową obszaru IE stanowią tereny o niskiej odporności wód podziemnych głównego poziomu wodonośnego na zanieczyszczenia z powierzchni. Stopień zagrożenia tych wód zanieczyszczeniami określa się jako średni. Na zachodnim brzegu jeziora występują tereny osuwiskowe i predysponowane do powstawania osuwisk. Funkcje obszaru: Turystyka, rolnictwo.

Obszar IF

Obejmuje teren w sąsiedztwie wsi Grabowo przylegający do brzegów jeziora Kujno oraz tereny przyległe do brzegów jeziora Krzywe i część siedlisk wsi Krzywe. Cały obszar IF wchodzi w skład obszaru Natura 2000 „Puszcza Piska” *oraz częściowo w skład obszaru Natura 2000 Ostoja Piska*. Okolice Grabowa stanowią część zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Jeziora Sorkwiczne”. Przez jezioro Kujno przebiega szlak turystyki wodnej o znaczeniu międzynarodowym: szlak rzeki Krutyń. Obszar stanowi obudowę biologiczną i krajobrazową szlaku wodnego. Znaczna część obszaru jest zalesiona.

Funkcje obszaru: Turystyka, rolnictwo, leśnictwo.

Strefa II – „Krajobrazowa” obejmuje tereny objęte ochroną krajobrazu.

Obszar IIA

Obejmuje tereny położone na północ, wschód i zachód od miasta Mrągowo, w tym tereny rynien jezior Kiersztanowskie i Juno oraz Salet, rejon wsi Bagienice Małe i kompleksy leśne w zachodniej części gminy. Prawie cały obszar IIA wchodzi w skład OChK Jezior Legińsko-Mrągowskich. W części południowo-zachodniej obszaru znajduje się obszar Natura 2000 „Gązwa”, zawierający w swych granicach rezerwat przyrody „Gązwa”. W większości są to tereny wrażliwe na działalność ludzką – część zachodnią obszaru IIA stanowią tereny o niskiej odporności wód podziemnych głównego poziomu wodonośnego na zanieczyszczenia z powierzchni. Stopień zagrożenia tych wód zanieczyszczeniami określa się jako średni. Funkcje obszaru: Rolnictwo, turystyka, leśnictwo.

Obszar IIB

Obejmuje tereny będące częścią OChK Jezior Legińsko-Mrągowskich położone pomiędzy jeziorem Czos a jeziorem Juksty oraz tereny na wschodnim brzegu jeziora Juksty. Po wschodniej stronie rynny jez. Juksty znajduje się obszar Natura 2000 „Mazurska Ostoja Żółwia Baranowo” zawierający w swych granicach użytek ekologiczny „Rozlewisko Zawady”. W części są to tereny wrażliwe na działalność ludzką – obszar w rejonie wsi Troszczykowo, Poręby jest terenem o niskiej odporności wód podziemnych głównego poziomu wodonośnego na zanieczyszczenia z powierzchni. Stopień zagrożenia tych wód zanieczyszczeniami określa się jako średni. Tereny na południe od wsi Zawada położone są w zlewni jezior

bezodpływowych. Jest to zlewnia wymagająca szczególnej ochrony. Funkcje obszaru: Turystyka, rolnictwo.

Obszar IIC

Obejmuje tereny będące częścią OChK Wielkich Jezior Mazurskich – rejon jeziora Mierzejewskiego i jeziora Tałty przylegający do wschodniej granicy gminy. Są to tereny wrażliwe na działalność ludzką o niskiej odporności wód podziemnych głównego poziomu wodonośnego na zanieczyszczenia z powierzchni. Stopień zagrożenia tych wód zanieczyszczeniami określa się jako średni. Funkcje obszaru: Turystyka, rolnictwo.

Strefa III – „Aktywizacji gospodarczej” obejmuje tereny nie objęte prawnymi terytorialnymi formami ochrony przyrody.

Obszar IIIA

Obejmuje tereny w północnej i wschodniej części gminy, rejon wsi Lembruk, Rydwągi, Ruska Wieś oraz wsi Boże i Uźranki. W tej części gminy w dużym udziale występują gleby klasy III, objęte prawną ochroną, głównie w rejonie Szestna, Rydwąg, Lembruka, Gronowa, Bożego, Wyszemborka, a także w mniejszej ilości w rejonie Uźranek, Zalca, Szczerzbowa. W północno-wschodniej części występują obszary, na których nie stwierdzono występowania warstw wodonośnych – rejon miejscowości Wyszembork, Boże Małe, Boże, Gronowo, Budziszki, Szczerzbowo, Sądry. Wydajność potencjalną studni w tym rejonie określa się jako bardzo niską lub niską. Funkcje obszaru: Rolnictwo, usługi, produkcja, turystyka.

Obszar IIIB

Obejmuje tereny w południowo zachodniej części gminy, rejon wsi Karwie, Grabowo, Dobroszewo. W rejonie miejscowości Karwie i Bagienice w dużym udziale występują gleby klasy III, objęte prawną ochroną. Funkcje obszaru: Rolnictwo, usługi, produkcja, turystyka.

Obszar IIIC

Obejmuje tereny w zachodniej części gminy, na zachód od dróg powiatowych nr 1757 i 1630 oraz zachodnią część miejscowości Gązwa.

Funkcje obszaru: Rolnictwo.

Strefa IV – „Podmiejska” obejmuje tereny w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Mrągowo, w części objęte ochroną krajobrazu (obszar IVB)

Obszar IVA

Obejmuje tereny w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Mrągowo – wieś Marcinkowo oraz tereny na północ od wsi oraz w kierunku południowym do projektowanego przebiegu drogi krajowej nr 16. Obszar nie jest objęty prawnymi terytorialnymi formami ochrony przyrody. Funkcje obszaru: Mieszkalnictwo, produkcja, usługi.

Obszar IVB

Obejmuje tereny w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Mrągowo – wschodni brzeg jeziora Czos: tereny rekreacyjne „Góra Czterech Wiatrów”, tereny wyznaczone w planach miejscowych pod różne formy rekreacji (teren na południe od Góry Czterech Wiatrów, Troszczykowo), rejon wsi Tymnikowo oraz zachodnia część wsi Młynowo. Obszar IVB objęty jest w przeważającej części ochroną krajobrazu. Jest to OChK Jezior Legińsko-Mrągowskich. Północna część strefy, rejon wsi Młynowo nie jest objęta prawnymi terytorialnymi formami ochrony przyrody. Są to tereny wrażliwe na działalność ludzką – prawie cały obszar IVB stanowią tereny o niskiej odporności wód podziemnych głównego poziomu wodonośnego na zanieczyszczenia z powierzchni. Stopień zagrożenia tych wód zanieczyszczeniami określa się jako średni. Funkcje obszaru: Różne formy rekreacji, w ograniczonym zakresie mieszkalnictwo.

W zasadzie tylko strefa I „Ochronna” stanowi zintegrowany, całościowy obszar w południowej części gminy, pozostałe strefy są przemieszane (Rys. 17).

rysunek ujednolicony

Źródło: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy”

Rys. 17

Strefy funkcjonalne gminy Mrągowo.

Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym związanym z reformą systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego (pokrótce omówioną we wprowadzeniu – Rozdział 1.1.), w ramach stref funkcjonalnych wyodrębniono w projekcie Planu Ogólnego Gminy Mrągowo następujące strefy planistyczne:

Lp.	Symbol literowy	Nazwa strefy planistycznej	Profil funkcjonalny strefy planistycznej	
			podstawowy	dodatkowy
1	SW	strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną	teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren handlu wielkopowierzchniowego, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
2	SJ	strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren zabudowy letniskowej lub rekreacji indywidualnej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
3	SZ	strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową	teren zabudowy zagrodowej, teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren biogazowni, teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
4	SU	strefa usługowa	teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren składów i magazynów, teren elektrowni słonecznej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
5	SP	strefa gospodarcza	teren produkcji, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
6	SR	strefa produkcji rolnej	teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren biogazowni, teren elektrowni słonecznej, teren elektrowni wiatrowej, teren elektrowni wodnej, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
7	SI	strefa infrastrukturalna	teren infrastruktury technicznej, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych	teren usług, teren produkcji, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
8	SN	strefa zieleni i rekreacji	teren zieleni urządzonej, teren plaży, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren usług sportu i rekreacji, teren usług kultury i rozrywki, teren usług handlu detalicznego, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, teren usług nauki, teren usług edukacji, teren usług zdrowia i pomocy społecznej, teren zieleni naturalnej, teren lasu
9	SC	strefa cmentarzy	teren cmentarza, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren usług kultu religijnego, teren usług handlu detalicznego, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
10	SG	strefa górnictwa	teren górnictwa i wydobywania, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren produkcji, teren usług handlu, teren usług rzemieślniczych, teren usług gastronomii, teren usług biurowych i administracji, teren usług nauki, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
11	SO	strefa otwarta	teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren elektrowni wiatrowej, teren elektrowni słonecznej, teren elektrowni geotermalnej, teren elektrowni wodnej, teren biogazowni, teren zieleni urządzonej
12	SK	strefa komunikacyjna	teren autostrady, teren drogi ekspresowej, teren drogi głównej ruchu przyspieszonego, teren drogi głównej, teren komunikacji kolejowej i szynowej, teren komunikacji kolei linowej, teren komunikacji wodnej, teren komunikacji lotniczej, teren obsługi komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren drogi zbiorczej, teren usług handlu detalicznego, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, teren zieleni urządzonej, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód

3.3.3. Plany zagospodarowania przestrzennego

Obowiązujące do 31-08-2026 r. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy” zostało zatwierdzone uchwałą nr XXVII/241/26 Rady Gminy Mrągowo z dnia 27 maja 2026 r. (zmiana poprzednio obowiązującego studium, uchwalonego przez Radę Gminy Mrągowo uchwałą Nr XXIX/295/13 Rady Gminy Mrągowo z dnia 05 września 2013 r. zmienionego uchwałą Nr XX/167/16 Rady Gminy Mrągowo z dnia 25 maja 2016 r.). Projekt Planu Ogólnego Gminy Mrągowo, który zastąpi SUiKZPG, przechodzi obecnie etap uzgodnień i opiniowania przez instytucje.

Gmina Mrągowo posiada 59 szczegółowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (Rys. 18). Miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego objęte jest jednak zaledwie 4,8% powierzchni gminy (1 414 ha).

Zasięg obszarów objętych mpzp oraz ustalenia studium kierunków i uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy są udostępnione w Internecie (linki udostępniono w Biuletynie Informacji Publicznej gminy Mrągowo).

Źródło: <http://mragowo.e-mapa.net/>

Rys. 18

Tereny objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

3.3.4. Stan zagospodarowania

Gmina Mrągowo zajmuje obszar o powierzchni 295,14 km². Użytki rolne na terenie gminy Mrągowo stanowiły w 2014 r. 62,7% powierzchni ogólnej. Gmina charakteryzuje się przeciętną jak na warunki województwa mazursko-warmińskiego lesistością, która kształtuje się na poziomie 20%. Wyższa od średniej w województwie jest powierzchnia wód, które w gminie stanowią 8,8% powierzchni, podczas gdy w województwie 4,6 %. Łącznie na terenie gminy występuje 31 jezior, wśród których najważniejszą rolę odgrywają jeziora: Probarskie, Kuc, Juksty, wykorzystywane głównie turystycznie.

Tabela 15. Wykorzystanie terenu [ha]

Kierunki zagospodarowania	2012	2013	2014	Odsetek w 2014
Powierzchnia gminy ogółem	29 514	29 514	29 514	-
Użytki rolne razem	18 527	18 523	18 520	62,7%
użytki rolne - grunty orne	11 475	11 466	11 465	-
użytki rolne - sady	33	30	29	-
użytki rolne - łąki trwałe	1 282	1 282	1 281	-
użytki rolne - pastwiska trwałe	5 235	5 228	5 222	-
użytki rolne - grunty rolne zabudowane	345	360	366	-
użytki rolne - grunty pod stawami	89	89	89	-
użytki rolne - grunty pod rowami	68	68	68	-
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	6 367	6 373	6 374	21,6%
w tym: lasy	6 051	6 061	6 062	20,5%
Grunty pod wodami razem	2 593	2 593	2 594	8,8%
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	2 461	2 461	2 461	-
grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	132	132	133	-
Grunty zabudowane i zurbanizowane razem, w tym:	908	913	917	3,1%
tereny mieszkaniowe	158	162	165	-
tereny przemysłowe	28	28	29	-
tereny inne zabudowane	19	20	21	-
tereny zurbanizowane niezabudowane	23	24	24	-
tereny rekreacji i wypoczynku	11	11	11	-
tereny komunikacyjne - drogi	610	611	610	-
tereny komunikacyjne - kolejowe	49	48	48	-
użytki kopalne	10	9	9	-
Nie użytki	1 093	1 086	1 083	3,7%
Tereny różne	26	26	26	-

Źródło: GUS (Bank Danych Lokalnych), opracowanie Biuro Doradcze EkoINFRA

Niestety, obecnie brak jest danych dotyczących zagospodarowania terenu. GUS zaprzestał publikowania takich danych z rokiem 2015. Jednak systematycznie rosnąca liczba wniosków o ustalenie warunków zabudowy (2022: 406 wniosków, 2023: 417 wniosków, 2024: 432 wnioski, 2025: 1118 wniosków) dowodzi, że powierzchnia gruntów zabudowanych rośnie. Wskazuje to także na znaczne zapotrzebowanie mieszkańców na rozwój zabudowy mieszkaniowej.

3.3.5. Własność terenów

W 2025 r. w zasobach komunalnych pozostawało 511,5 ha terenów. Tabela 16 przedstawia ich podział ze względu na wykorzystanie i formy użytkowania.

Tabela 16. Grunty komunalne

Powierzchnia gruntów komunalnych wg wykorzystania	Jednostka	2018	2019	2025
Ogółem stan na 31 grudnia	ha	532,0975	529,1035	511,5125
Wykorzystywane rolniczo	ha	75,7211	75,1786	74,8528
Grunty pod lasami i zadrzewienia	ha	6,7116	6,6728	6,6028
Grunty zabudowane, pod urządzeniami i cmentarz	ha	144,1041	143,0093	136,1145
Grunty pod drogami gminnymi	ha	305,5607	304,2428	293,7224
Grunty pod wodami płynącymi	ha	b.d.	b.d.	0,2200
Grunty w dzierżawie	ha	15,0868	15,1445	29,1000
Grunty przekazane w trwałą zarząd	ha	b.d.	b.d.	5,5937
Grunty w użytkowaniu wieczystym	ha	7,0177	6,7822	3,8942

Źródło: Gmina Mrągowo, opracowanie Biuro Doradcze EkoINFRA

Spośród gruntów leśnych 84,5% należy do Skarbu Państwa (5 260,51 ha), 0,2% to własność gminy (13,65 ha), 15,25% stanowi własność prywatną (948,8 ha).

3.3.6. Zasoby dziedzictwa kulturowego oraz dóbr kultury

Na terenie Gminy Mrągowo znajduje się 36 obiektów zabytkowych objętych ochroną prawną na podstawie wpisu do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego, prowadzonego przez Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (dwa obiekty – chałupy w Wyszemborku i Polskiej Wsi – już nie istnieją, ale nie zostały wykreślone z ewidencji). Wśród obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru przeważają cmentarze (14 cmentarzy ewangelickich). Ponadto rejestrem wojewódzkim objęto 2 kościoły (w Szestnie i Użrankach), XIX-wieczny zespół dworsko-folwarczny i kaplicę w Bożem, XIX-wieczny dwór w Gronowie, XIX-wieczny dwór w Szestnie, ruiny zamku i park zamkowy w Szestnie (XVIII-XIX w.). Natomiast w wojewódzkiej ewidencji zabytków znajdują się 54 obiekty, z czego 9 to aleje przydrożne, a 34 – to cmentarze.

Aktualnie obowiązująca gminna ewidencja zabytków gminy Mrągowo została sporządzona w 2024 r. Obejmuje ona wszystkie obiekty zabytkowe objęte ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego oraz obiekty z wojewódzkiej ewidencji

zabytków, a także stanowiska archeologiczne. Poza zabytkami wpisanymi do wojewódzkiego rejestru zabytków, obejmuje także obiekty nierejestrowe. Są to przede wszystkim zabytki budownictwa murowanego w typie wiejskim (budynki mieszkalne), obiekty użyteczności publicznej oraz sakralne.

Na terenie Gminy Mrągowo znajdują się 252 stanowiska archeologiczne, w tym pięć stanowisk archeologicznych objętych ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego.

Wszystkie obiekty zabytkowe zlokalizowane na terenie gminy Mrągowo objęte są Gminnym Programem Opieki na Zabytkami Gminy Mrągowo na lata 2024-2027.

Z zabytkowych obiektów najbardziej atrakcyjne turystycznie i mające największy potencjał wydają się obiekty w Szestnie.

3.3.7. Zasoby naturalne

Geologia i złoża mineralne

Morfologia obszaru gminy jest dość zróżnicowana. Została ukształtowana przez lądolód zlodowacenia północnopolskiego – głównie w jego fazie pomorskiej, a zmodyfikowana (złagodzona) przez holocenijskie procesy denudacyjno-akumulacyjne. Dominującą jednostką jest wysoczyzna moreny dennej o falistej powierzchni, zbudowana głównie z gliny zwałowej. Miejscami (rejon Polskiej Wsi, Kosewa) występuje falisty, piaszczysty sandr.

Udokumentowane zasoby złóż kruszywa naturalnego znajdują się w następujących lokalizacjach: Marcinkowo, Polska Wieś, Kiersztanowo (żwirownia Kiersztanowo II) i Szestno (żwirownia Szestno). W Kiersztanowie i Szestnie koncesję na wydobycie posiada Spółka Jawna „ZWIREK”, Brejdyny 68, 11-710 Piecki, *koncesje ważne do 2039 r. (Szestno – złoża eksploatowane) i do 2026 r. (Kiersztanowo II Pole A – złoża eksploatowane)*. Dla złoża w Polskiej Wsi koncesję posiada firma Usługi Transportowe Artur Kotarski, koncesja ważna do 2047 r. *(Polska Wieś II – złoża eksploatowane)*. Złóża w Marcinkowie pozostają bez koncesji na wydobycie.

Gleby

Na terenie gminy Mrągowo występują głównie gleby brunatne z przewagą kompleksu pszenno dobrego i wadliwego z niewielkim udziałem kompleksu pszenno-żytniego. Skupiają się one w rejonie wsi Boże, Rydwały, Biestrzykowo. W okolicach Szestna dominują gleby ilaste. W składzie gatunkowym dominują gliny lekkie w całym profilu glebowym przy dużym udziale piasków gliniastych, zalegających na glinach. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby te należą głównie do klas III i IVa.

Ponadto wśród gleb zwięzłych, występuje też na niewielkich powierzchniach (głównie w rejonie wsi Rydwały, Gronowo i Boże) kompleks zbożowo-pastewny mocny. Średniurodzajne gleby kompleksu żytniego dobrego koncentrują się w południowej części gminy. Są one wykształcone głównie z piasków gliniastych lekkich, zwykle podścielonych gliną. Przeważnie zaliczają się do klasy bonitacyjnej IVb.

W rejonie rynien polodowcowych i na terenach sandrowych występują gleby lekkie, przepuszczalne V i VI klasy bonitacyjnej, kompleksu żyniego słabego i lokalnie żynio-łubinowego. Wykształcone są one z piasków słabogliniastych zalegających na piaskach luźnych. Największe ich skupienia występują w rejonie Polskiej Wsi, na zachód i południe od Mrągowo oraz w okolicach Kosewa i Kierszatnowa.

Generalnie, jakość i przydatność rolnicza gleb w gminie Mrągowo charakteryzuje się wskaźnikiem bonitacji 51,7 pkt, wobec 50,1 pkt dla całego województwa i 49,0 pkt dla powiatu mrągowskiego, a więc nieco powyżej przeciętnej.

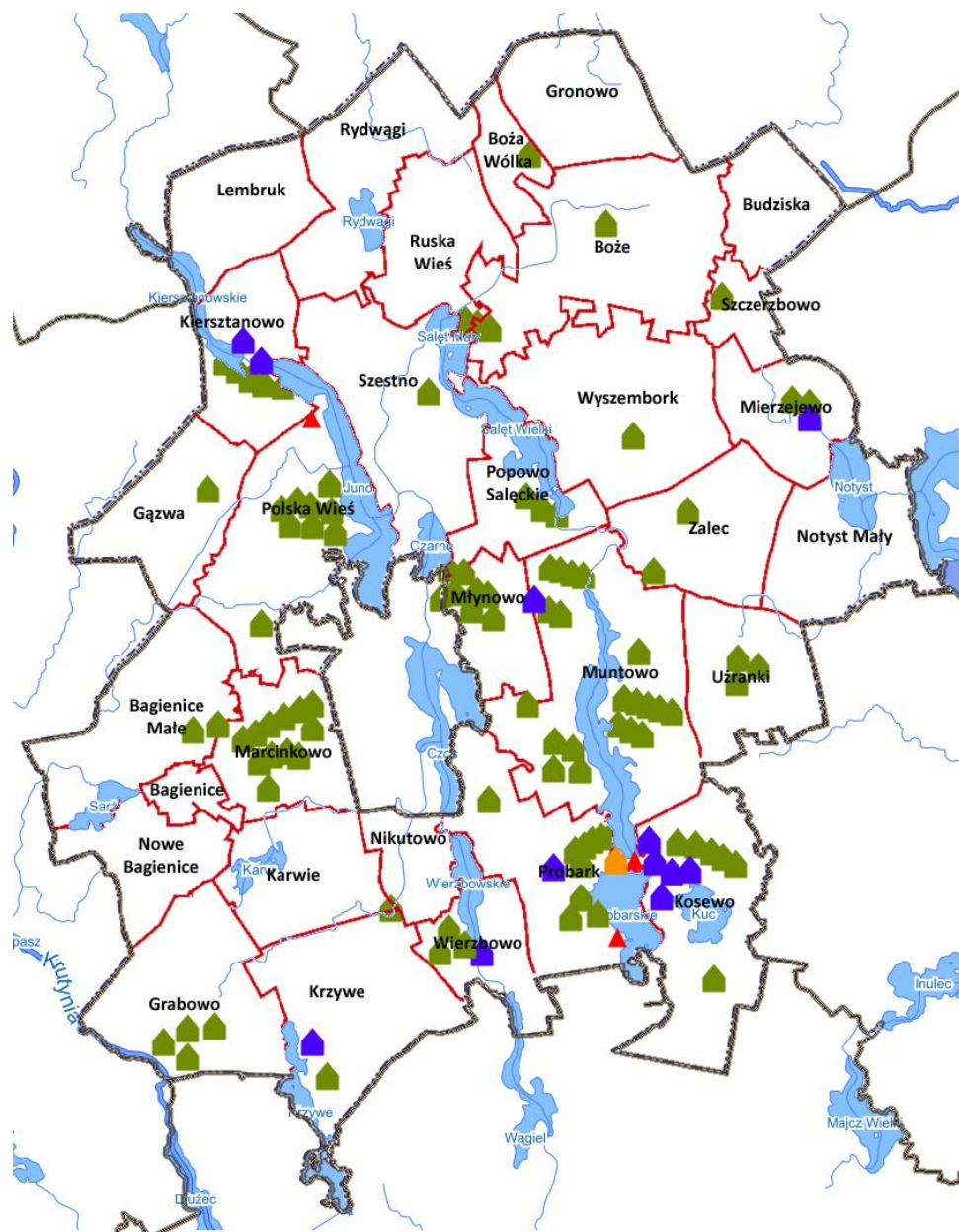
Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe zajmują na terenie gminy Mrągowo obszar 2 594 ha.

Teren gminy należy do obszarów wododziałowych – przez obszar gminy przebiega dział wodny I rzędu. Wody powierzchniowe gminy Mrągowo, w przeważającej części, znajdują się w zlewni Gubra – dorzeczu Łyny – zlewisku Pregoły. Dla tej części głównymi rzekami odwadniającymi są Dajna i jej dopływ Muntówka.

Część wschodnia gminy, w tym zlewnia jezior Mierzejewskiego i Ryńskiego oraz część zachodnia, w tym rynna sorkwicka, leżą w zlewni Systematu Wielkich Jezior Mazurskich – dorzeczu Pisy – zlewisku Wisły. Część zachodnia gminy odwadniana jest przez Krutynię.

Na terenie gminy znajduje się 31 jezior o wielkości pow. 1 ha. Rys. 19 przedstawia lokalizację jezior na tle sołectw z wyszczególnieniem miejsc noclegowych (legendę do rysunku opisano w rozdziale 3.2.3.). Widać, że koncentracja obiektów noclegowych jest powiązana w dużej mierze z występowaniem atrakcyjnych zasobów naturalnych – jezior.

Źródło: dane Gminy Mrągowo, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 19 Wody powierzchniowe gminy Mrągowo.

Wody podziemne

Na terenie gminy eksploatowane są głównie warstwy, zalegające w osadach na trzeciorzędowym poziomie wodonośnym. Teren gminy jest objęty zasięgiem Głównego Zbiornika Wód Podziemnych oznaczonego numerem 205 (Subzbiornik Warmia), o powierzchni ogólnej 2095 km² i szacunkowych zasobach dyspozycyjnych wynoszących 60 tys. m³/d. Wody tego zbiornika są w naturalny sposób chronione od powierzchni terenu.

Warunki zaopatrzenia w wodę w gminie są zróżnicowane, głównie w części północno-wschodniej, gdzie są obszary (rejon Wyszembork, Boże Małe, Boże, Gronowo, Budziska, Szczerzbowo, Sądry), na których nie stwierdzono występowania warstw wodonośnych w dużym zwartym kompleksie. Na pozostałym obszarze gminy warunki hydrogeologiczne są korzystne lub przeciętne.

Na części obszaru gminy użytkowe poziomy wodonośne nie są w pełni izolowane od powierzchni terenu. Warunki takie występują w rejonach rynien polodowcowych i wzgórz czołowomorenowych. Stwierdzone zostały na zachód od Mrągowo – w ujęciu miejskim i w rynnę na południe od Mrągowo oraz w Grabowie. Ujęcia wody na terenie gminy nie mają wyznaczonych bezpośrednie strefy ochrony sanitarnej.

Wg podziału na Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd) gmina Mrągowo jest położona głównie w obrębie JCWPd nr 20 (zlewnia Łyny), zachodnie i wschodnie krańce gminy leżą w zasięgu JCWPd nr 31 (zlewnia Pisy).

3.3.8. Stan środowiska

Obszary chronione, środowisko przyrodnicze

Ponad 51% terenu gminy Mrągowo stanowią obszary chronione – łącznie 15 098,15 ha. Na terenie gminy występują następujące formy ochrony przyrody:

- **Rezerwat przyrody** (łączna powierzchnia na terenie gminy 204,76 ha): Rezerwat przyrody „Gązwa” o powierzchni 204,37 ha, ustanowiony w 1958 r. dla zachowania śródleśnego torfowiska wysokiego typu bałtyckiego oraz borów bagiennych z charakterystycznymi dla tych ekosystemów roślinami naczyniowymi i mszakami – rezerwat torfowiskowy;
 - **Mazurski Park Krajobrazowy** (łączna powierzchnia na terenie gminy Mrągowo: 732,98 ha), ustanowiony w celu zachowania wartości przyrodniczych, kulturowych i historycznych tego obszaru dla potrzeb nauki, dydaktyki i turystyki. W granicach Mazurskiego Parku Krajobrazowego znajduje się największe w Polsce jezioro Śniardwy oraz północna część Puszczy Piskiej z rzeką Krutynią.
 - **Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Jeziora Sorkwickie”** o powierzchni na terenie gminy 173,88 ha (powierzchnia ogółem 4 460,00 ha). Szczególnym celem ochrony zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Jeziora Sorkwickie” jest zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych terenów polodowcowych o zróżnicowanej rzeźbie i o szczególnych wartościach kulturowych.
 - **Obszary Chronionego Krajobrazu** (łączna powierzchnia na terenie gminy 14 191,29 ha):
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Legińsko-Mrągowskich o łącznej powierzchni 20 832,34 ha. Obejmuje środkową i zachodnią część gminy.
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Otuliny Mazurskiego Parku Krajobrazowego – Zachód o łącznej powierzchni 7 381 ha. Obszar obejmuje południową część gminy.
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Krainy Wielkich Jezior Mazurskich o łącznej powierzchni 85 527 ha. Obszar obejmuje wschodni kraniec gminy.
- Zgodnie z audytem krajobrazowym województwa warmińsko-mazurskiego, którego opracowanie ukończono w 2025 r. i przyjęto Uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego Nr XI/183/25 z dnia 25-03-2025, na terenie gminy Mrągowo nie wyznaczono krajobrazów priorytetowych.
- **Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Puszcza Piska”** w ramach sieci Natura 2000 (kod PLB280008). Na obszarze tym występuje co najmniej 37 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 12 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Obszar

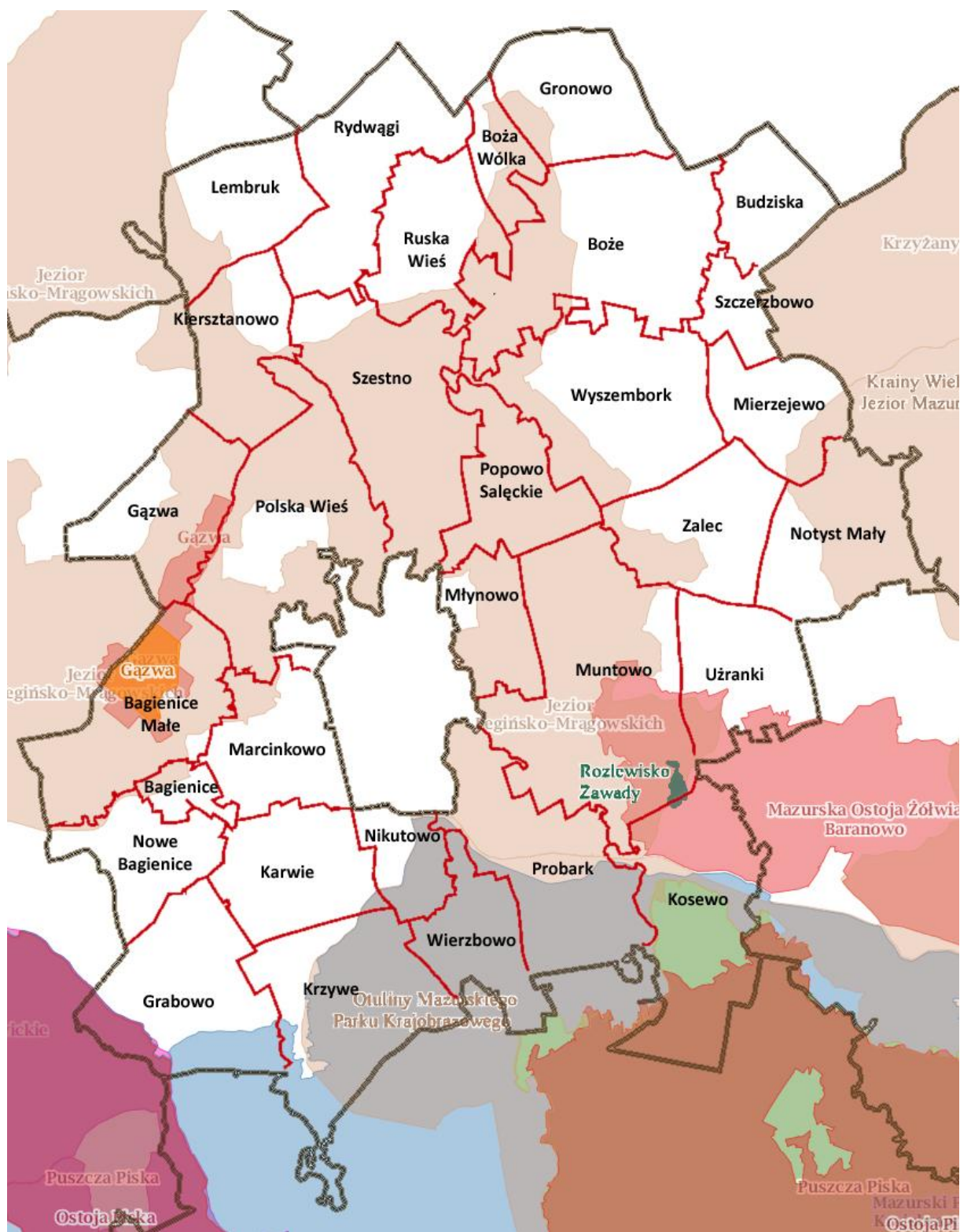
stanowi ostoję cietrzewia o bardzo ważnym znaczeniu. Obszar stanowi ostoję ptasią o randze europejskiej E-23. Obejmuje południową część gminy.

- **Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Ostoja Piska”** w ramach sieci Natura 2000 (kod PLH PLH280048). Obszar obejmuje Puszcę Piską, jeden z największych kompleksów leśnych w Polsce. Obszar o wysokiej różnorodności biologicznej (16 rodzajów siedlisk z Załącznika I i 16 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG). Obejmuje południowo-wschodni kraniec gminy.
- **Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Gązwa”** w ramach sieci Natura 2000 (kod PLH280011) o powierzchni 514,75 ha. Obejmuje kompleks bagien i torfowisk. Środkową partię zajmuje typowe torfowisko wysokie z przebiegającym procesem torfotwórczym. Znajduje się w zachodniej części gminy.
- **Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Mazurska Ostoja Żółwia Baranowo”** w ramach sieci Natura 2000 (kod PLH280055) o powierzchni 4 305,1 ha. Ostoja ma szczególne znaczenie ze względu na populację żółwia błotnego. Obejmuje wschodni kraniec gminy Mrągowo.
- **Użytek ekologiczny „Rozlewisko Zawady”** (powierzchnia 40,72 ha, na wschód od wsi Zawady), celem ochrony jest zachowanie śródpolnego rozlewiska będącego ostoją żółwia błotnego i licznych gatunków ptactwa wodno-błotnego.
- **Pomniki przyrody** (nieożywionej – głazy) w liczbie 4 szt.
- **Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Mazurskie”** służy popularyzacji wiedzy o gospodarce i przyrodzie leśnej oraz wdrażaniu w lasach gospodarki prowadzonej na podstawach ekologicznych. Obejmuje południową część gminy.

Stan środowiska przyrodniczego na terenie gminy Mrągowo można określić jako stosunkowo dobry. Obecnie głównym zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego na terenie gminy jest antropopresja związana z:

- turystyką (znaczna penetracja naturalnych siedlisk flory i fauny, zaśmiecanie, itp.)
- rolnictwem (monokultury, fermy wielkotowarowe, nieprawidłowo prowadzone zabiegi agrotechniczne, zmiana stosunków wodnych),
- urbanizacją (wkraczanie zabudowy i infrastruktury technicznej na obszary przyrodnicze).

Lokalizację terenów chronionych na tle granic sołectw przedstawia Rys. 20. Największa różnorodność obszarów chronionych (Mazurski Park Krajobrazowy, zespół przyrodniczo-krajobrazowy, obszary Natura 2000, rezerwat, użytek ekologiczny) występuje w południowej i południowo-wschodniej części gminy (sołectwa: Grabowo, Krzywe, Wierzbowo, Probark, Kosewo, Muntowo, Uźranki) oraz na krańcu środkowo-zachodnim (sołectwa Gązwa i Bagienice Małe). W środkowej części gminy występują jedynie Obszary Chronionego Krajobrazu. *Uwarunkowania wynikające z lokalizacji najwyższych rangą terenów chronionych znajdują swoje odzwierciedlenie w układzie przestrzennym gminy i podziale na strefy funkcjonalne.*

Źródło: www.geoserwis.pl, opracowanie własne

Rys. 20

Tereny chronione w gminie Mrągowo.

Pozostałe elementy środowiska

Powietrze

Wg danych Głównego Inspektora Ochrony Środowiska stężenia następujących zanieczyszczeń w powietrzu: SO₂, O₃, NO₂/NO_x, CO, pyłu PM_{2.5}, ołowiu, arsenu, kadmu, niklu w pyłe PM₁₀ ze względu na ochronę zdrowia i roślin nie przekraczały w 2025 r. wartości dopuszczalnych i docelowych. Stężenia metali w pyłe od kilku lat mieszczą się poniżej dolnych progów oszacowania.

W strefie warmińsko-mazurskiej (obszar województwa poza obszarem miast: Olsztyn i Elbląg) wystąpiły przekroczenia poziomu dopuszczalnego **pyłu PM₁₀** oraz poziomu docelowego **benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀**. Dla gminy Mrągowo przekroczenia dla tego drugiego zanieczyszczenia występują na ok. 0,5% powierzchni gminy (ok. 1,4 km²) przy zachodniej granicy miasta Mrągowo (wartości szacowane w wyniku zastosowania metody obiektywnego szacowania). Główną przyczyną wystąpienia przekroczeń była wzmożona emisja zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych spowodowana niekorzystnymi warunkami klimatycznymi w okresie zimowym oraz spalaniem słabej jakości materiału grzewczego w przestarzałych piecach.

Wody podziemne

Stan ilościowy i chemiczny wód podziemnych na terenie gminy Mrągowo w obrębie JCWPd nr 20 i 31 jest określany jako dobry (źródło: wyniki monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych w 2019 r., <http://mjwp.gios.gov.pl/wyniki-badan/wyniki-badan-2019.html>).

Wody powierzchniowe

Na podstawie badań prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w latach 2019-2024 można stwierdzić, że ogólny stan jednolitych części wód powierzchniowych (jcwp) w gminie jest zły. Przy czym stan biologiczny, ekologiczny i chemiczny wód jest zróżnicowany (Tabela 17).

Tabela 17. Stan wód powierzchniowych

Nazwa jcwp	Klasa elementów biologicznych	Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego		Stan chemiczny	Ocena stanu jcwp
		Klasa	Stan / potencjał ekologiczny		
Boskie	4	4	słaby stan ekologiczny	brak klasyfikacji	zły stan wód
Juksty	3	3	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
Juno	4	4	słaby stan ekologiczny	brak klasyfikacji	zły stan wód
Kiersztanowskie	3	3	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
Probarskie	2	2	dobry stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
Rydwągi	3	3	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
Sałęt Wielki	3	3	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny dobry	zły stan wód
Wągiel	5	5	zły stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
Wierzbowskie	4	4	słaby stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
Krzywe	4	4	słaby stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
Kuc	4	4	słaby stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód

Źródło: Klasyfikacja i ocena stanu LW 2019-2024, GDOŚ, opracowanie własne

Gleby i powierzchnia ziemi

Jednym z czynników świadczących o jakości gleby i przydatności do produkcji roślinnej oraz dla funkcjonowania naturalnych ekosystemów jest jej zakwaszenie. Dane o zakwaszeniu gleb są publikowane dla całego powiatu mrągowskiego, wynika z nich, że udział gleb bardzo kwaśnych wynosi 6%, a kwaśnych – 21% (średnia dla województwa: odpowiednio 12% i 32%).

Zasobność gleb w przyswajalne makroelementy (fosfor, potas) jest natomiast niższa od średniej wojewódzkiej: 31% gleb cechuje wysoka i bardzo wysoka zasobność w fosfor, 31% – w potas (dla województwa wartości te wynoszą odpowiednio: 40% i 40%). Natomiast zasobność w magnez jest wyższa od średniej wojewódzkiej (52%) i wynosi 55%.

Na terenie gminy Mrągowo nie występuje już żadne składowisko odpadów komunalnych bądź przemysłowych. Składowisko odpadów komunalnych w Polskiej Wsi zrehabilitowano w 2015 r. Pomimo zorganizowanego systemu odbioru odpadów obejmującego całą gminę, problemem w dalszym ciągu jest pozbywanie się odpadów poprzez ich wyrzucanie do lasów, rowów, itp. Odpady takie zanieczyszczają powierzchnię ziemi i dewastują krajobraz.

Klimat akustyczny

Największe zagrożenie dla klimatu akustycznego na terenie gminy Mrągowo stanowi hałas komunikacyjny z drogi krajowej nr 16, jak również drogi krajowej nr 59. GDDKiA prowadziła pomiary hałasu komunikacyjnego dla drogi krajowej nr 16 – odcinek węzeł Biskupiec-Mrągowo na terenie gminy Mrągowo. Droga w ciągu roku przemieszcza się ponad 3 mln pojazdów. Z tego powodu badania hałasu drogowego w otoczeniu DK16 wykonuje zarządzający drogą tj. GDDKiA. Mapa akustyczna wykonana w 2022 roku wykazała

przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu dla odcinków drogi w gminie Mrągowo (od granicy gminy do miasta Mrągowo). Przekroczenia występują w bezpośrednim sąsiedztwie drogi. Należy zaznaczyć, że pomiary zostały wykonane dla drogi krajowej nr 16 w poprzednim przebiegu. Obecnie droga w standardzie drogi ekspresowej dwujezdniowej przebiega nowym śladem i w wyznaczonych projektem budowlanym miejscach jest wyposażona w ekrany akustyczne.

Hałas z linii kolejowej nr 223 Czerwonka-Ełk nie występuje, ponieważ przewozy na tej linii zawieszono.

3.3.9. Infrastruktura techniczna

Wodociągi

Na terenie gminy istnieje osiem ujęć wody w następujących miejscowościach: Gązwa, Grabowo, Gronowo, Kosewo, Lembruk, Mierzejewo, Uźranki, Wierzbowo. Ponadto niektóre miejscowości są zaopatrywane w wodę z sieci wodociągowej miasta Mrągowo (Góra Czterech Wiatrów, Lasowiec, Młynowo, Popowo Sałęckie, Wola Montowska, Piotrówka, Czerwonki, Muntowo, Troszczykowo, Tymnikowo, Śniadowo, Nikutowo, Karwie, Głazowo, Polska Wieś, Marcinkowo, Bagienice, Bagienice Małe, Nowe Bagienice, Janowo studnia wodomierzowa, Kiersztanowo, Wyszembork, Boże, Brodzikowo, Boże Małe, Szestno). Łączna maksymalna dobową wydajność gminnych ujęć wynosi 1030,2 m³. Z ujęć gminnych w 2025 r. pobrano 373,755 tys. m³ wody, a z sieci miasta Mrągowo – 253,951 tys. m³ wody. Na terenie gminy nie występują żadne ograniczenia związane z dostępem do wody wodociągowej. Istniejące ujęcia (w tym z terenu miasta Mrągowo) pokrywają zapotrzebowanie na wodę, a ich potencjalna wydajność prawie trzykrotnie przekracza obecne zapotrzebowanie na wodę.

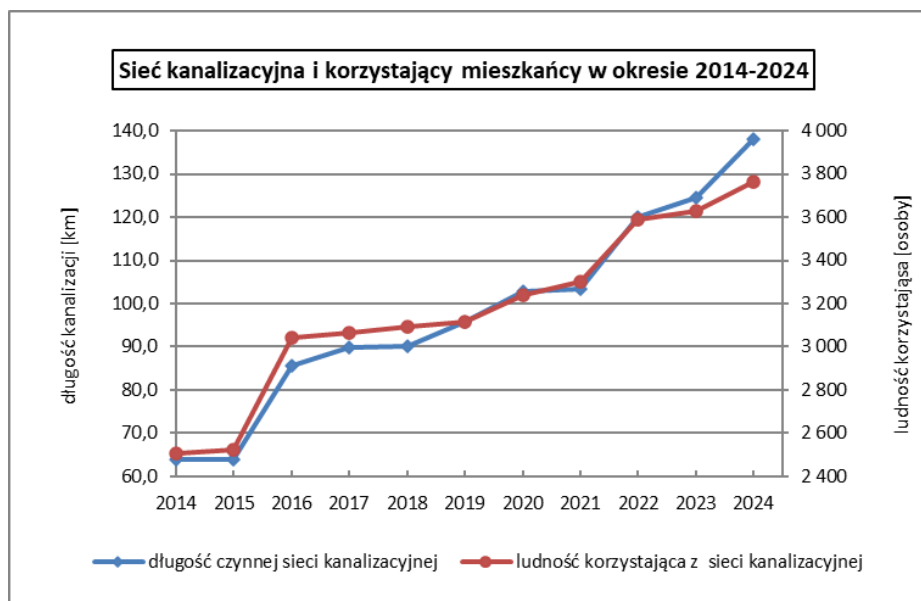
Na dzień 31 grudnia 2025 r. długość wodociągowej sieci rozdzielczej wynosiła 255,8 km, a liczba przyłączy wodociągowych 2 358 szt. (2024). Z gminnej sieci wodociągowej korzysta 100% mieszkańców gminy. Jest to wskaźnik wyższy niż dla terenów wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego (90,2% w 2024 r.) i terenów wiejskich powiatu mrągowskiego (98,4% w 2024 r.). Wszystkie tereny zurbanizowane mają dostęp do sieci wodociągowej.

Zużycie wody z wodociągów dostarczonej gospodarstwom domowym w przeliczeniu na 1 korzystającego mieszkańca wyniosło w 2024 r. 39,9 m³. Należy zauważyć, że jest to przeciętne zużycie, dające wynik 109 litrów wody na osobę na dobę (średnia dla terenów wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego wynosi 112 litrów na osobę na dobę).

Kanalizacja i oczyszczanie ścieków

Wg stanu na 31-12-2025 r. długość sieci kanalizacji sanitarnej w gminie wynosiła 138,2 km (dane Gminy).

Poziom skanalizowania gminy wg liczby korzystających mieszkańców ciągle rośnie (Rys. 21) i wynosi obecnie ok. 46,7%. Jest nieco niższy od przeciętnego dla gmin wiejskich regionu – 47,9% oraz gmin wiejskich powiatu mrągowskiego – 52,7% wg danych GUS za 2024 r.

Rys. 21

Sieć kanalizacyjna jest dobrze rozwinięta w sołectwach położonych wokół miasta Mrągowo, jak również w północno-wschodniej części gminy (Boże, Lembruk, Ruska Wieś, Szestno, Wyszembork, Rydwągi). Generalnie, nieskanalizowane pozostają przede wszystkim sołectwa położone na obrzeżach gminy Mrągowo, co ilustruje Rys. 22. Kolorem jasnoszarym zaznaczono sołectwo Muntowo z kanalizacją w budowie (zakończenie prac w 2027 r.).

Rys. 22 Sołectwa ze zbiorczą siecią kanalizacji sanitarnej (kolor biały)

W chwili obecnej ścieki komunalne z terenu gminy Mrągowo są odprowadzane do 2 oczyszczalni zbiorczych, z których jedna jest oczyszczalnią ścieków dla aglomeracji (pojęcie aglomeracji jest w tym przypadku zgodne z art. 43, ust. 2, pkt 1 ustawy *Prawo wodne*: aglomeracja – należy przez to rozumieć teren, na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków albo do końcowego punktu zrzutu tych ścieków):

- **Aglomeracja Mrągowo** z oczyszczalnią ścieków w Polskiej Wsi – ścieki z miejscowości: *Bagienice Małe, Kosewo, Lasowiec, Marcinkowo, Nowy Probark, Polska Wieś, Probark, Zawada*. Dodatkowo do sieci Aglomeracji Mrągowo są odprowadzane ścieki z miejscowości: *Bagienice, Bagienice Nowe, Nikutowo, Młynowo, Popowo*.
- **oczyszczalnia ścieków w Bożem** – ścieki z miejscowości: *Boże, Lembruk, Ruska Wieś, Szestno, Wyszembork, Rydwągi*.

Obydwie oczyszczalnie są eksploatowane przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Mrągowie. W/w spółka zajmuje się gospodarką wodno-ściekową na terenie gminy Mrągowo. ZWiK sp. z o.o. prowadzi działalność polegającą na zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym oczyszczaniu ścieków na terenie miasta Mrągowo i gminy Mrągowo.

Na terenie gminy znajduje się 245 przydomowych oczyszczalni ścieków. Gmina Mrągowo udziela dotacji celowej z budżetu Gminy Mrągowo na dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na mocy Uchwały nr XVI/138/25 Rady Gminy Mrągowo z dnia 25 czerwca 2025 roku w sprawie przyjęcia regulaminu i rozliczenia dotacji celowej z budżetu Gminy Mrągowo na dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

Powszechnym rozwiązaniem na terenach nieskanalizowanych są zbiorniki bezodpływowe (szamba) w liczbie 818 szt. (stan na koniec 2025 r.), czasami w złym stanie technicznym (nieszczelne). Gmina prowadzi ewidencję zbiorników bezodpływowych i kontroluje częstotliwość ich opróżniania. Sporadycznie zdarzają się budynki nie posiadające żadnych urządzeń do gromadzenia ścieków. Ścieki ze zbiorników bezodpływowych są odbierane przez koncesjonowane firmy dysponujące samochodami asenizacyjnymi i przewożone do oczyszczenia w oczyszczalni ścieków w Polskiej Wsi.

Wielu mieszkańców nieskanalizowanych miejscowości oczekuje od gminy rozwiązania gospodarki ściekowej w oparciu o system kanalizacji sanitarnej odprowadzający ścieki do oczyszczalni zbiorczych lub przydomowych.

Gospodarka odpadami

Odbiorem odpadów komunalnych powstających na terenie nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych Gminy Mrągowo zajmuje się obecnie firma REMONDIS Warmia-Mazury Sp. z o.o. z siedzibą w Olsztynie (wyłoniona w ramach przetargu na odbieranie, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych).

W gminie obowiązuje mieszany system zbiórki odpadów komunalnych (workowo-pojemnikowy). Odpady resztkowe są gromadzone w pojemnikach. Selektywna zbiórka odpadów komunalnych odbywa się w systemie workowym i pojemnikowym.

Na terenie gminy działa Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) w Polskiej Wsi. W PSZOK przyjmowane są bezpłatnie odpady pochodzące z gospodarstw domowych dostarczone przez mieszkańców gminy w sposób selektywny. Do punktu przyjmowane są następujące rodzaje odpadów: odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, tworzywa sztuczne i złom, opakowania z kartonu i papieru oraz wszelkiego rodzaju makulatura, odpady budowlane i rozbiórkowe pochodzące z prowadzonych drobnych prac nie wymagających pozwoleń, odpady stłuczki szklanej, bioodpady, odpady niebezpieczne pochodzące z gospodarstw domowych takie jak: leki, baterie, akumulatory, świetlówki, niewykorzystane resztki lakierów, farb, klejów, olejów i innych substancji chemicznych.

Odpady resztkowe i zebrane selektywnie, przed transportem do Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Olsztynie, są przeładowywane na stacji przeładunkowej w Polskiej Wsi (na terenie zrekultywowanego składowiska odpadów). Zagospodarowanie odpadów odbywa się w ZUOK w Olsztynie, który należy do Zakładu Gospodarki Odpadami Komunalnymi sp. z o.o. ZGOK jest komunalną spółką prawa handlowego, w której 100% udziałów należy do 37 samorządów (m.in. gminy Mrągowo). W ZUOK odpady są poddawane mechaniczno-biologicznemu przetworzeniu. Linia mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych, o nominalnej wydajności 125 000 Mg/rok jest ukierunkowana na produkcję paliwa alternatywnego z odpadów stałych i umożliwia odzysk niektórych surowców.

Tabela 18 przedstawia dane dotyczące ilości zbieranych odpadów w latach 2021-2025.

Tabela 18. Ilości zbieranych odpadów komunalnych						
Rodzaj	Jednostka	2021	2022	2023	2024	2025
ODPADY ZEBRANE SELEKTYWNIE						
ogółem	t	998,45	1 147,26	820,69	915,15	993,43
z gospodarstw domowych	t	797,73	858,98	805,03	912,49	987,52
z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji)	t	200,72	288,28	15,66	2,66	5,91
ODPADY ZMIESZANE						
ogółem	t	1 753,92	1 898,27	1 784,84	1 528,64	1 655,61
z gospodarstw domowych	t	1 403,14	1 366,79	1 354,90	1 525,70	1 653,43
z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji)	t	350,78	531,48	429,94	2,94	2,18
ODPADY ZEBRANE ŁĄCZNIE						
ogółem	t	2 752,37	3 045,53	2 605,53	2 443,79	2 649,04
z gospodarstw domowych	t	2 200,87	2 225,77	2 159,93	2 438,19	2 640,95
z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji)	t	551,50	819,76	445,60	5,60	8,09
WSKAŹNIKI						
Zmieszane ogółem na 1 mieszkańca	kg	218,4	236,1	222,0	189,2	205,6
Zmieszane z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	kg	174,7	170,0	168,5	188,9	205,3
Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów	%	36,3	37,7	31,5	37,4	37,5
Odpady zebrane selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów z gospodarstw domowych	%	36,2	38,6	37,3	37,4	37,4

źródło: GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Udział odpadów zebranych selektywnie z gospodarstw domowych w całości odpadów zebranych z tego źródła pozostaje na poziomie ok. 37%. Wartość ta była niższa od średniej wartości dla terenów wiejskich regionu (w 2025 r. – 53,1%), jak również nieznacznie niższa od średniej dla terenów wiejskich powiatu mrągowskiego wynoszącej 38,5%.

Wg stanu na 31-12-2025 gmina osiągała dopuszczalny poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. Jednak poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych w 2025 roku nie został osiągnięty (wyniósł 35,83% wobec wymaganego 55%). Problem ten dotyczy zdecydowanej większości gmin regionu warmińsko-mazurskiego.

Problemem cały czas pozostają rosnące koszty zagospodarowania odpadów, co przekłada się na rosnące opłaty dla mieszkańców. Pomimo wzrostu opłat w systemie gospodarki odpadami komunalnymi w gminie dochody są ciągle niższe od wydatków.

Zaopatrzenie w energię elektryczną, sieć gazowa i ciepłownicza

Zaopatrzenie w energię elektryczną gminy Mrągowo odbywa się z krajowego systemu elektroenergetycznego za pośrednictwem stacji rozdzielczej 110/15 kV GPZ Mrągowo, zlokalizowanej w rejonie wsi Młynowo w pobliżu skrzyżowania drogi powiatowej 1745 N z drogą krajową nr 59. Stacja jest zasilana liniami WN 110 kV w pierścieniu SSE Olsztyn 1 – (odczep Barczewo) – Biskupiec – Mrągowo – Kętrzyn, dodatkowo z rozdzielni 110 kV wyprowadzona jest linia promieniowa WN 110 kV Mrągowo – Mikołajki. Stan techniczny istniejących linii napowietrznych 110 kV i 15 kV oraz stacji 110/15 kV GPZ Mrągowo jest dobry. Stacje 15/0,4 kV na obszarze gminy Mrągowo zasilane są liniami SN 15 kV wyprowadzonymi z GPZ Mrągowo. Maksymalne obciążenie stacji wynosi 35% mocy zainstalowanych transformatorów.

Istniejący stan sieci elektroenergetycznej oraz jej układ w sposób dostateczny zapewnia odbiorcom dostawę energii elektrycznej, na wielu odcinkach sieć wymaga jednak rozbudowy.

Teren gminy jest zasilany w gaz ziemny przewodowy z sieci magistralnej wysokiego ciśnienia relacji Szczytno-Mrågowo z odgałęzieniem do stacji redukcyjno-pomiarowej w Marcinkowie, relacji Mrągowo-Giżycko i relacji Mrągowo-Kętrzyn. Na terenie gminy gaz ziemny jest dostępny wyłącznie w miejscowości Marcinkowo, gdzie znajduje się stacja redukcyjna. *W okresie 2019-2025 znacząco przybyło odbiorców gazu – nastąpiła rozbudowa sieci w Marcinkowie. Obecnie ok. 9,7% mieszkańców (273 gospodarstwa domowe, ok. 770 osób) korzysta z gazu sieciowego. Z tego 167 gospodarstw domowych wykorzystuje gaz sieciowy do ogrzewania (dane GUS za 2025 r.).* W dalszym ciągu jest wielu chętnych do przyłączenia budynków mieszkalnych do sieci gazowej.

Ogółem odbiorcy gazu sieciowego na terenie gminy zużywają ok. **2 400 MWh** gazu ziemnego rocznie, z czego **96%** na ogrzewania mieszkań.

W gminie Mrągowo nie funkcjonuje scentralizowany system ciepłowniczy. Budynki mieszkalne jednorodzinne i wielorodzinne, budynki użyteczności publicznej, podmioty gospodarcze, w tym zakłady przemysłowe, hotele i ośrodki wypoczynkowe w gminie zasilane są głównie z kotłowni indywidualnych. Lokalne sieci ciepłownicze występują w Szestnie (Wspólnoty Mieszkaniowe), Polskiej Wsi (Spółdzielnia Mieszkaniowa Juno) i w Bożem (Spółdzielnia Mieszkaniowa Boże). Podstawowym nośnikiem energii wykorzystywanym

w gminie do celów grzewczych są paliwa stałe, głównie węglowe i drewno, następnie gaz płynny oraz gaz ziemny (jedynie w Marcinkowie). Na znaczeniu zyskuje energia elektryczna, szczególnie w kontekście coraz powszechniej stosowanych pomp ciepła. Ok. 84% mieszkań jest wyposażonych w system centralnego ogrzewania (dane GUS za 2025 r.), podczas gdy na terenach wiejskich województwa 79,1% ma taką instalację, a powiatu mrągowskiego – 81,6%.

Instalacje OZE

Obecnie na terenie gminy Mrągowo funkcjonuje wiele instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii (OZE). Największe to:

- elektrownia fotowoltaiczna o mocy 8,097 MW w Młynowie, zbudowana w 2025 r. eksploatowana przez PV Tuch Sp. z o.o.,
- elektrownia fotowoltaiczna o mocy 3,997 MW w Muntowie, zbudowana w 2023 r.

Mniejsze elektrownie PV (do 1 MW mocy) znajdują się w następujących miejscowościach:

- elektrownia fotowoltaiczna o mocy 0,999 MW w Rydwągach, zbudowana w 2023 r. i eksploatowana przez Przedsiębiorstwo Handlowo-Uslugowe AL-SERWIS,
- elektrownia fotowoltaiczna o mocy 0,999 MW w Bożem, zbudowana w 2023 r. i eksploatowana przez ENERGIA MAŁE BOŻE 1 sp. z o.o.,
- elektrownia fotowoltaiczna o mocy 0,999 MW w Probarku, zbudowana w 2023 r. i eksploatowana przez MAESTRO INVESTMENTS Sp. z o.o.,
- elektrownia fotowoltaiczna o mocy 0,999 MW w Młynowie, zbudowana w 2024 r. i eksploatowana przez Ekosol sp. z o.o.,
- 2 elektrownie fotowoltaiczne o mocy 0,999 MW każda, w Młynowie, zbudowane w 2025 r. i eksploatowane przez PV Tuch Sp. z o.o.,
- elektrownia fotowoltaiczna o mocy 0,5 MW w Polskiej Wsi zlokalizowana na terenie oczyszczalni ścieków, zbudowana w 2014 r. i eksploatowana przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z Mrągowo,
- elektrownia fotowoltaiczna o mocy 0,065 MW w Marcinkowie, zbudowana w 2023 r. i eksploatowana przez "TERMIK" sp. z o.o.

Łącznie w źródłach koncesjonowanych i małych (nie wymagających koncesji) zainstalowane jest 18,653 MW mocy.

Liczba mikroinstalacji OZE na terenie gminy jest znaczna, ale trudno oszacować ich łączną moc. Przeważają panele fotowoltaiczne (instalacje do produkcji energii elektrycznej poprzez wykorzystanie energii słonecznej).

Gmina również posiada instalacje OZE w następujących budynkach: Szkoła w Kosewie – pompa ciepła o mocy 47,2 kW oraz instalacja fotowoltaiczna o mocy 10,35 kWp, Szkoła w Marcinkowie – instalacja fotowoltaiczna o mocy 17,94 kWp, Szkoła w Szestnie – instalacja fotowoltaiczna o mocy 44,505 kWp, Przedszkole w Bożem – pompa ciepła o mocy 47,2 kW oraz instalacja fotowoltaiczna o mocy 10,35 kWp.

Sieć teleinformatyczna

Na terenie gminy Mrągowo oprócz teleinformatycznej sieci miedzianej oraz sieci bezprzewodowej (opartej na stacjach bazowych i przekaźnikach) istnieje sieć światłowodowa, umożliwiająca dostęp do szerokopasmowego Internetu, wybudowana w ramach projektu Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej. Wybudowano sieć magistralno-dystrybucyjną oraz sieć dystrybucyjną z punktami dystrybucyjnymi w Szestnie i Bożem.

Przez teren gminy Mrągowo przebiegają obecnie następujące magistrale światłowodowe:

1. od zachodniej granicy gminy przez Nowe Bagienice, Marcinkowo do Mrągowo;
2. na południe od Mrągowo drogą gminną do drogi powiatowej nr 1767, a następnie drogą krajową nr 59 do południowej granicy gminy;
3. na wschód od Mrągowo drogą krajową nr 16, a następnie na północ drogą powiatową nr 1745 do węzła Młynowo, z Młynowa drogami gminnymi do Muntowa, Uźranek, a następnie drogą powiatową nr 1751 do wschodniej granicy gminy;
4. od węzła Młynowo drogą powiatową nr 1745 na północ do Popowa Sałęckiego, następnie drogami gminnymi do węzła dystrybucyjnego Szestno;
5. od zachodniej granicy gminy drogą gminną z kierunku Gizewa do Kiersztanowa, następnie do węzła dystrybucyjnego Szestno i dalej na wschód drogą powiatową nr 1618 do Wyszemborka, następnie na północ do węzła dystrybucyjnego Boże i dalej drogą powiatową nr 1618 do północno-wschodniej granicy gminy.

Połączenia telefoniczne są realizowane na terenie gminy bez większych problemów (za pośrednictwem sieci przewodowej oraz bezprzewodowej). Również dostęp do internetu mobilnego jest obecnie wystarczający.

3.3.10. Sieć transportowa

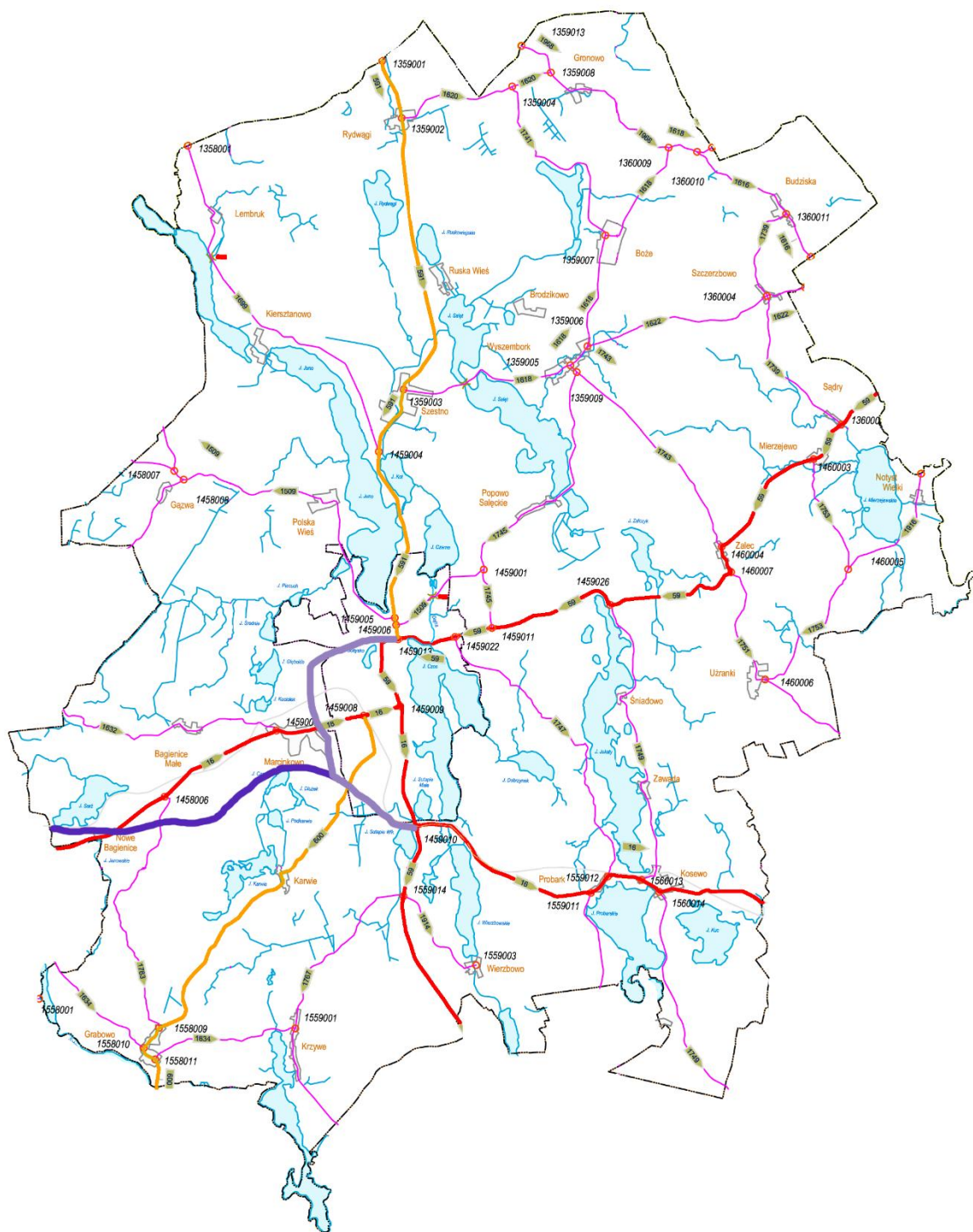
Teren gminy Mrągowo przecinają następujące drogi krajowe (łączna długość na terenie gminy wynosi 34 km):

- droga krajowa nr 16 relacji: Dolna Grupa – Grudziądz – Iława – Ostróda – Olsztyn – Mrągowo – Ełk – Augustów; obecnie częściowo w standardzie drogi ekspresowej dwujezdniowej (na terenie gminy na odcinku od granicy gminy do miasta Mrągowo);
- droga nr 59 Ostrołęka – Mrągowo – Giżycko;

i drogi wojewódzkie (łączna długość na terenie gminy wynosi 22 km):

- droga nr 600 (Mrągowo – Szczytno),
- droga nr 591 (Mrągowo – Kętrzyn).

Podstawę siatki dróg w gminie stanowią drogi powiatowe o łącznej długości ok. 125 km. Pełnią one funkcję głównych powiązań sieci osadniczej na jej terenie. Drogi powiatowe są w średnim stanie technicznym, część wymaga remontów. Rys. 23 przedstawia sieć dróg krajowych (kolor czerwony), wojewódzkich (kolor pomarańczowy) oraz powiatowych (kolor różowy) na terenie gminy Mrągowo. *Kolorem ciemnofioletowym zaznaczono nowy przebieg drogi krajowej nr 16 w standardzie drogi ekspresowej (S16), a fioletowym – nowe przebiegi DK16 i DK59.*

Źródło: dane gminy, opracowanie własne

Rys. 23 Sieć transportowa: krajowa, wojewódzka i powiatowa w gminie Mrągowo.

Uzupełnieniem głównej sieci dróg są drogi gminne o łącznej długości 128,1 km, o nawierzchni twardej ulepszonej, twardej i gruntowej, obsługujące sieć osadniczą, ośrodki turystyczne, zapewniające dojazd do pól i lasów. *Gmina sukcesywnie prowadzi modernizację dróg gminnych.* Stan techniczny tych dróg jest oceniany jako średni, część z nich (o nawierzchni gruntowej) wymaga stałych prac konserwacyjnych i napraw bieżących, część wymaga

wymiany nawierzchni. Wynika to z powszechnego wykorzystania dróg przez ciężkie pojazdy i maszyny rolnicze, szczególnie w okresie wiosny i jesieni. Zarówno nawierzchnie, jak i konstrukcja tych dróg w większości nie jest przystosowana do tak dużych obciążeń. W wielu miejscowościach szerokość dróg oraz ilość miejsca pozostawiona na ich rozbudowę jest niewystarczająca.

Na terenie gminy Mrągowo funkcjonują drogi rowerowe o łącznej długości 8,4 km (dane GUS za 2024 r.). Ponadto na terenie gminy istnieje sieć oznakowanych szlaków rowerowych wiodących publicznymi drogami (głównie gminnymi i powiatowymi) oraz leśnymi drogami przeciwpożarowymi. *Najważniejszym szlakiem jest Mazurska Pętla Rowerowa, jak również ścieżka rowerowa Mrągowo-Piecki.*

Przez gminę Mrągowo przebiegają drugorzędna niezelektryfikowana linia kolejowa nr 223 Czerwonka-Ełk. Przewozy na tej linii zawieszono, *planowane jest przywrócenie przewozów w 2027 roku.*

3.4. Wnioski z diagnozy strategicznej

3.4.1. Sytuacja społeczna

Demografia - fakty:

- W latach 2015-2019 liczba mieszkańców utrzymywała się na stałym poziomie.
- W okresie tym obserwowano dalszy stopniowy spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a wzrost – w wieku poprodukcyjnym
- Niekorzystne kształtował się wskaźnik obciążenia demograficznego mierzonego liczbą osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. Od roku 2016 wartość tego wskaźnika systematycznie rośnie osiągając 54,5 w roku 2019.
- Przyrost naturalny wykazuje tendencję spadkową. Saldo migracji generalnie było dodatnie, poza 2013 r. i 2017 r., kiedy więcej osób się wymeldowało z terenu gminy niż zameldowało na pobyt stały. Migracja z miast ciągle stanowi ponad 70% zameldowań na pobyt stały.
- Problemem pozostaje zjawisko migracji z miasta Mrągowo, bez dopełnienia procedur formalnych, tzn. przemeldowania się.

Wniosek:

W gminie widoczny jest ogólnopolski trend starzenia się społeczeństwa. Utrzymującą się stałą liczbę mieszkańców gmina zawdzięcza migracjom, szczególnie z terenu miast (Mrągowo).

Aktywność społeczna - fakty:

- Gminę cechuje duża aktywność społeczna – na terenie gminy Mrągowo działały 23 stowarzyszenia i organizacje społeczne oraz 2 fundacje. W ciągu pięciu ostatnich lat liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych działających na terenie gminy wzrosła o 6, a fundacji – o 1.
- W gminie Mrągowo są stosunkowo dobre warunki lokalowe dla aktywności społecznej – sieć 19 ogólnodostępnych świetlic wiejskich – w dobrym stanie technicznym, dobrze

wyposażonych – stwarza duże możliwości w zakresie prowadzenia dowolnej aktywności społeczne

- Aktywność obywatelska mieszkańców gminy Mrągowo, przejawiająca się frekwencją wyborczą, w okresie 2016-2020 znacznie wzrosła.

Wniosek:

Aktywność społeczna i obywatelska rośnie, chociaż ciągle wykazuje duży potencjał do poprawy. Poprawiające się warunki lokalowe dla aktywności społecznej dają szansę na dalszy wzrost.

Zatrudnienie i bezrobocie – fakty:

- W porównaniu do 2015 roku liczba osób zatrudnionych wzrosła o 15 osób, czyli o 2,3%, przy czym liczba pracujących kobiet wzrosła w tym okresie o 14,3%. Liczba pracujących w przeliczeniu na 1000 mieszkańców od 2014 r. utrzymuje się na poziomie 80-82 osób.
- Współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku produkcyjnym, liczony na podstawie liczby zatrudnionych ogółem do liczby osób w wieku produkcyjnym, wyniósł w 2019 r. 12,7% i był niższy niż średni na terenach wiejskich regionu.
- W gminie Mrągowo w okresie 2015-2019 bezrobocie (rejestrowane) systematycznie spadało i dotyczyło od 9,9% do 4,4% mieszkańców w wieku produkcyjnym. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w okresie 2015-2019 znacząco spadła – o 298 osób. Bezrobocie rejestrowane w większym stopniu dotyczyło kobiet.

Wniosek:

Rośnie aktywność zawodowa mieszkańców gminy i spada bezrobocie, chociaż ciągle pozostaje znaczny potencjał do poprawy – szczególnie aktywności zawodowej.

Edukacja szkolna i przedszkolna – fakty:

- Placówki oświatowe są rozmieszczone dość równomiernie na terenie gminy, dzięki czemu czas dojazdu do nich (dostępność) ocenia się pozytywnie.
- Wielu rodziców wybiera dla swych dzieci szkoły podstawowe poza terenem gminy (najczęściej w Mrągowie). Dane wskazują, że większy odsetek dzieci uczęszcza do szkół poza terenem gminy niż do szkół gminnych.
- Stosunkowo niewielki odsetek dzieci z terenu gminy korzysta z wychowania przedszkolnego.
- Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2019 r. w przypadku języka polskiego i matematyki były nieco słabsze niż średnia wojewódzka dla terenów wiejskich, a lepsze – w przypadku języka angielskiego.

Wniosek:

Placówki edukacyjne są dobrze dostępne, jednak rodzice w dalszym ciągu uważają, że placówki w miastach zapewniają wyższy poziom edukacji.

Opieka zdrowotna – fakty:

- Na terenie gminy Mrągowo nie funkcjonują żadne placówki (przychodnie) Podstawowej Opieki Zdrowotnej (POZ). Na terenie gminy nie ma też aptek ani punktów aptecznych. Mieszkańcy korzystają z placówek na terenie miasta Mrągowo.
- Na terenie gminy brak żłobków – jednak w przypadku terenów wiejskich ten brak nie wydaje się być istotny.

Wniosek:

Pomimo braku przychodni POZ na terenie gminy, opieka zdrowotna jest zapewniona i dostępna dla mieszkańców, szczególnie w kontekście centralnego położenia miasta Mrągowo w stosunku do obszarów gminy.

Pomoc społeczna – fakty:

- W okresie 2015-2019 ogólna liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej znacząco zmniejszyła się. Również liczba osób korzystających z pomocy społecznej spadała. W roku 2019 z pomocy społecznej korzystało 850 osób, co stanowiło 10,7% ogółu mieszkańców.
- Struktura i wysokość świadczeń potwierdzają, iż dominującymi problemami społecznymi w gminie są ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz niezaradność życiowa.

Wniosek:

Coraz mniej mieszkańców wymaga materialnej pomocy społecznej.

Kultura, sport – fakty:

- Jedyną instytucją kultury na terenie gminy jest Biblioteka Publiczna Gminy Mrągowo z siedzibą w Kosewie, funkcje instytucji kultury sprawują również szkoły.
- Oferta sportowa gminy jest bogata: działają trzy kluby sportowe, gmina organizuje lub współorganizuje wiele imprez sportowo-rekreacyjnych, np. igrzyska sołectw. W ostatnich latach Gmina wybudowała również kilka siłowni plenerowych oraz kilkanaście pomostów rekreacyjnych przy plażach wiejskich. Na terenie gminy istnieje 10 boisk sportowych, z czego 7 jest w dobrym i bardzo dobrym stanie technicznym – są to boiska wielofunkcyjne.
- Brak hali sportowej na terenie gminy stwarza trudności w propagowaniu i uprawianiu dyscyplin, które wymagają odpowiednich warunków.

Wniosek:

Dostępność mieszkańców do obiektów sportowych – boisk wielofunkcyjnych, siłowni plenerowych, pomostów rekreacyjnych – jest powszechna, jednak brak hali sportowej uniemożliwia (szczególnie młodzieży) trenowanie wielu dyscyplin.

Zasoby mieszkaniowe – fakty:

- W ostatnich latach rosła zarówno liczba mieszkań, jak i ich przeciętna powierzchnia. Natomiast komunalne zasoby mieszkaniowe są niewystarczające.
- Mieszkania w gminie Mrągowo są stosunkowo dobrze wyposażone w instalacje – w tym przypadku gmina wypada lepiej na tle województwa (brano pod uwagę tylko dane dla terenów wiejskich).
- Na koniec 2019 r. gmina posiadała 30 lokali komunalnych. Na 28 lokali zawarte były umowy najmu lokalu mieszkalnego na czas nieoznaczony, natomiast na 2 lokale Gmina zawarła umowy najmu socjalnego lokalu na czas określony (w celu realizacji obowiązku tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych).

Wniosek:

Komunalne zasoby mieszkaniowe gminy są niewystarczające. Mieszkania w zasobach prywatnych są stosunkowo dobrze wyposażone w instalacje.

Komunikacja publiczna – fakty:

- Zakres organizacji publicznego transportu zbiorowego dotyczy linii komunikacji miejskiej do miejscowości Marcinkowo, Nikutowo, Polska Wieś. Niestety, pozostałe miejscowości z terenu Gminy Mrągowo są pozbawione komunikacji publicznej.

Wniosek:

Brak komunikacji publicznej jest dużym problemem dla części mieszkańców, szczególnie w kontekście usytuowania wielu placówek gminnych na terenie miasta Mrągowo (Urząd Gminy, GOPS, przychodnie POZ).

Administracja i bezpieczeństwo – fakty:

- Gmina nie prowadzi odrębnej informacyjnej strony internetowej dla mieszkańców gminy i innych zainteresowanych, a jedynie stronę Biuletynu Informacji Publicznej.
- Z danych Komendanta Powiatowego Policji w Mrągowie wynika, że na terenie gminy przestępczość utrzymuje się na niskim poziomie, za wyjątkiem kradzieży, w tym kradzieży z włamaniem. Zauważalna jest tendencja wzrostu liczby kradzieży w sezonie wakacyjnym.

Wniosek:

Administracja publiczna i bezpieczeństwo publiczne są na dobrym poziomie.

3.4.2. Sytuacja gospodarcza

Podmioty gospodarcze – fakty:

- Liczba podmiotów gospodarczych w okresie 2010-2019 systematycznie rosła – w latach 2018 i 2019 z dynamiką odpowiednio równą ponad 5,2% i 8,6% rocznie.
- Najwięcej jednostek działało w sekcji „handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle” (163), a następnie w sekcjach: „budownictwo” (146), „przetwórstwo przemysłowe” (65), „działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi” (64) „rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo” (35) i „transport i gospodarka magazynowa” (35)
- Przedsiębiorczość mieszkańców rośnie: liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców wyniosła 93 w 2019 r., co jest wskaźnikiem lepszym niż dla gmin wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego (58), jak i gmin wiejskich powiatu mrągowskiego (69).
- Podstawowe gałęzie gospodarki w gminie Mrągowo to: działalność związana z obsługą turystyki – z uwagi na uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowe, rolnictwo (szczególnie chów i hodowla zwierząt, przede wszystkim bydła oraz drobiu), produkcja żywności nieprzetworzonej, przetwórstwo spożywcze, przetwórstwo przemysłowe (szczególnie produkcja wyrobów z drewna, produkcja wyrobów metalowych).

Wniosek:

Liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy rośnie. Rośnie również przedsiębiorczość mieszkańców. Podstawowa działalność gospodarcza jest związana z inteligentnymi specjalizacjami regionu warmińsko-mazurskiego.

Turystyka – fakty:

- Gmina ma wiele atutów w dziedzinie turystyki, do których można zaliczyć: bliskość miasta Mrągowo – miejscowości położone na terenie gminy wokół miasta stanowią doskonałą bazę noclegową; południowo-wschodnia część gminy położona w otulinie Mazurskiego Parku Krajobrazowego, wśród lasów i jezior, oferująca znakomite warunki wypoczynku; liczne jeziora na terenie całej gminy; atrakcje przyrodnicze (Mazurski Park Krajobrazowy, obszary Natura 2000, rezerwat przyrody Gązwa), rekreacyjno-sportowe (przede wszystkim całoroczny ośrodek sportów Góra Czterech Wiatrów z wyciągiem narciarskim, dobrze oznakowane szlaki piesze i rowerowe, ścieżki dydaktyczne, itp.), inne atrakcje turystyczne (Szeszto – średniowieczna wieś, Ogrody Pokazowe i Motylarnia w Marcinkowie, mini-zoo „Nasza Zagroda” w Polskiej Wsi, Ferma Jeleniowatych w Kosewie Górnym); bliskość atrakcji w okolicznych gminach: szlak rzeki Krutyni, Kraina Wielkich Jezior Mazurskich.

- Główne ośrodki turystyczne (zakwaterowania) w gminie są zlokalizowane w okolicach Kosewa i Probarka. Ponadto znaczna liczba miejsc noclegowych znajduje się w miejscowościach: Marcinkowo, Młynowo, Śniadowo, Polska Wieś, Kiersztanowo.
- Od 2014 r. znacznie wzrosła liczba miejsc noclegowych nierejestrowanych w danych GUS, tzn. głównie w gospodarstwach agroturystycznych i domkach pod wynajem. W odczuciu subiektywnym ruch turystyczny na terenie gminy Mrągowo w okresie 2015-2019 rósł.

Wniosek:

Turystyka wykorzystująca zasoby przyrodnicze oraz inne atrakcje turystyczne gminy ciągle się rozwija. Główne ośrodki turystyczne są zlokalizowane w niewielkim oddaleniu od dróg krajowych nr 16 i nr 59.

Rolnictwo - fakty

- Rozdrobnienie gospodarstw rolnych jest stosunkowo duże – szczególnie na tle regionu i powiatu, co nie sprzyja prowadzeniu efektywnej produkcji rolnej. Jednocześnie małe gospodarstwa wpisują się w koncepcję produkcji dobrej jakości żywności zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego.
- Dane z ostatniego Spisu Rolnego (2020 r.) nie są jeszcze dostępne. Na podstawie kontaktów rolników z Urzędem Gminy można stwierdzić, że zmiany w stosunku do roku 2010 są znaczne. Rolnictwo modernizuje się, gospodarstwa rolne są coraz lepiej wyposażone w maszyny rolnicze. Coraz więcej gospodarstw specjalizuje się w konkretnym kierunku produkcji.

Wniosek:

Rolnictwo modernizuje się i podlega coraz większej specjalizacji. Natomiast małe gospodarstwa rolne wpisują się w koncepcję produkcji dobrej jakości żywności zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego.

3.4.3. Sytuacja przestrzenna

Podział administracyjny, układ przestrzenny, mpzp - fakty

- *W skład gminy wchodzi 64 miejscowości. Gmina jest podzielona na 31 sołectw. Generalnie – w sołectwach położonych wokół Mrągowa zwiększa się liczba ludności, natomiast w pozostałych sołectwach gminy – zmniejsza. Najbardziej spektakularny wzrost w wartościach bezwzględnych odnotowała miejscowość Marcinkowo – wzrost o 168 osób w okresie 5 lat (2021-2025). Systematycznie rosnąca liczba wniosków o ustalenie warunków zabudowy dowodzi, że zapotrzebowanie mieszkańców na rozwój zabudowy mieszkaniowej również rośnie.*
- W gminie Mrągowo wyodrębniono cztery strefy funkcjonalne: Strefa I - „Ochronna” obejmuje tereny objęte różnymi formami ochrony; Strefa II - „Krajobrazowa” obejmuje tereny objęte ochroną krajobrazu; Strefa III – „Aktywizacji gospodarczej” obejmuje tereny nie objęte prawnymi terytorialnymi formami ochrony przyrody; Strefa IV – „Podmiejska” obejmuje tereny w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Mrągowa, w części objęte ochroną krajobrazu. W zasadzie tylko strefa I „Ochronna” stanowi zintegrowany, całościowy obszar w południowej części gminy, pozostałe strefy są przemieszane. *Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym związanym z reformą systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego, w ramach stref funkcjonalnych wyodrębniono 12 stref planistycznych.*
- Gmina Mrągowo posiada 59 szczegółowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego objęte jest jednak zaledwie 4,8% powierzchni gminy (1 414 ha).

Wniosek:

W miejscowościach położonych w *pierścieniu* wokół miasta Mrągowo zwiększa się liczba ludności, *natomiast w pozostałych – zmniejsza*. Układ stref funkcjonalnych gminy jest mało korzystny: tylko strefa ochronna stanowi zintegrowaną całość, pozostałe strefy funkcjonalne: krajobrazowa, aktywizacji gospodarczej i podmiejska są przemieszane na terenie gminy. *Rośnie zapotrzebowanie mieszkańców na rozwój zabudowy mieszkaniowej, które w wielu przypadkach nie może zostać zaspokojone z powodu wejścia w życie przepisów dotyczących nowych dokumentów planistycznych – Planu Ogólnego Gminy.*

Zasoby dziedzictwa kulturowego, zasoby naturalne, stan środowiska - fakty

- Na terenie Gminy Mrągowo znajduje się 36 obiektów zabytkowych objętych ochroną prawną na podstawie wpisu do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego, wszystkie obiekty zabytkowe objęte są *Programem Opieki na Zabytkami Gminy Mrągowo na lata 2024-2027*.
- Jakość i przydatność rolnicza gleb w gminie Mrągowo charakteryzuje się wskaźnikiem bonitacji 51,7 pkt, wobec 50,1 pkt dla całego województwa i 49,0 pkt dla powiatu mrągowskiego, a więc nieco powyżej przeciętnej.
- Wody powierzchniowe zajmują na terenie gminy Mrągowo obszar 2 594 ha. Na terenie gminy znajduje się 31 jezior o wielkości pow. 1 ha. Koncentracja obiektów noclegowych jest powiązana w dużej mierze z występowaniem atrakcyjnych zasobów naturalnych – jezior.
- Blisko 51% terenu gminy Mrągowo stanowią obszary chronione.
- Największa różnorodność obszarów chronionych (Mazurski Park Krajobrazowy, zespół przyrodniczo-krajobrazowy, obszary Natura 2000, rezerwat, użytk ekologiczny) występuje w południowej i południowo-wschodniej części gminy (sołectwa: Grabowo, Krzywe, Wierzbowo, Probark, Kosewo, Muntowo, Uźranki) oraz na krańcu środkowo-zachodnim (sołectwa Gązwa i Bagienice Małe). W środkowej części gminy występują jedynie Obszary Chronionego Krajobrazu.
- Na obszarze gminy – szczególnie na obszarze skupisk zabudowy – występują przekroczenia poziomu dopuszczalnego **pyłu PM₁₀** oraz poziomu docelowego **benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀**. *Dla gminy Mrągowo przekroczenia dla tego drugiego zanieczyszczenia występują na ok. 0,5% powierzchni gminy (ok. 1,4 km²) przy zachodniej granicy miasta Mrągowo (wartości szacowane w wyniku zastosowania metody obiektywnego szacowania).* Główną przyczyną wystąpienia przekroczeń była wzmożona emisja zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych spowodowana niekorzystnymi warunkami klimatycznymi w okresie zimowym oraz spalaniem słabej jakości materiału grzewczego w przestarzałych piecach.
- Na podstawie badań przeprowadzonych przez WIOŚ w Olsztynie można stwierdzić, że ogólny stan wód powierzchniowych w gminie jest zły. Przy czym stan biologiczny, ekologiczny i chemiczny wód jest zróżnicowany.

Wniosek:

Zasoby naturalne, szczególnie wody powierzchniowe i zasoby przyrodnicze są na terenie gminy znaczne. Ponadprzeciętna powierzchnię zajmują obszary chronione. Jednocześnie jakość środowiska – szczególnie wód powierzchniowych i powietrza (w sezonie grzewczym) jest niezadowalająca.

Infrastruktura techniczna i sieć transportowa - fakty

- Z gminnej sieci wodociągowej korzysta 100% mieszkańców gminy. Jest to wskaźnik wyższy niż dla terenów wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego i terenów wiejskich powiatu mrągowskiego. *Istniejące ujęcia (w tym z terenu miasta Mrągowo) pokrywają zapotrzebowanie na wodę, a ich potencjalna wydajność prawie trzykrotnie przekracza obecne zapotrzebowanie na wodę.*

- Poziom skanalizowania gminy wg liczby korzystających mieszkańców ciągle rośnie i wynosi obecnie ok. 46,7%. Jest nieco niższy od przeciętnego dla gmin wiejskich regionu oraz gmin wiejskich powiatu mrągowskiego.
- *Wg stanu na 31-12-2025 gmina osiągała dopuszczalny poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. Jednak poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych w 2025 roku nie został osiągnięty (wyniósł 35,83% wobec wymaganego 55%). Problem ten dotyczy zdecydowanej większości gmin regionu warmińsko-mazurskiego.* Problemem cały czas pozostają rosnące koszty zagospodarowania odpadów, co przekłada się na rosnące opłaty dla mieszkańców. Pomimo wzrostu opłat, w systemie gospodarki odpadami komunalnymi w gminie dochody są ciągle niższe od wydatków.
- Istniejący stan sieci elektroenergetycznej oraz jej układ w sposób dostateczny zapewnia odbiorcom dostawę energii elektrycznej, na wielu odcinkach sieć wymaga jednak rozbudowy.
- W okresie 2019-2025 znacząco przybyło odbiorców gazu – nastąpiła rozbudowa sieci w Marcinkowie. Obecnie ok. 9,7% mieszkańców (273 gospodarstwa domowe, ok. 770 osób) korzysta z gazu sieciowego.
- Liczba instalacji OZE na terenie gminy jest znaczna. *Łącznie w źródłach koncesjonowanych i małych (nie wymagających koncesji) zainstalowane jest 18,653 MW mocy. Znaczna jest również liczba mikroinstalacji, ale trudno oszacować ich łączną moc.* Przeważają panele fotowoltaiczne (instalacje do produkcji energii elektrycznej poprzez wykorzystanie energii słonecznej).
- Połączenia telefoniczne są realizowane na terenie gminy bez większych problemów (za pośrednictwem sieci przewodowej oraz bezprzewodowej). Również dostęp do internetu mobilnego jest obecnie wystarczający.
- Sieć drogowa jest wystarczająca, stan techniczny dróg krajowych jest dobry, pozostałych – jest oceniany jako średni.

Wniosek:

Wysoki poziom wyposażenia w wodociąg *i znacznie przekraczająca zapotrzebowanie wydajność ujęć wody.* Występują obszary z nierozwiązaną gospodarką ściekową, co wpływa zarówno na stan środowiska, jak i na jakość życia mieszkańców. Atuty gminy to korzystny układ sieci transportowej (przez teren gminy przebiegają dwie drogi krajowe: nr 16 i 59) oraz szerokopasmowy internet i wystarczająca dostępność internetu mobilnego. *Pomimo realizacji wielu modernizacji i remontów,* stan niektórych dróg jest zły (w całości lub ich odcinków), brak chodników, oświetlenia, parametry techniczne dróg są niedostosowane do istniejących potrzeb.

3.5. Obszary Strategicznej Interwencji zgodnie z SRWWM 2030

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) odzwierciedlają potencjały i problemy rozwojowe w układzie terytorialnym, które są przedmiotem zainteresowania Strategii. OSI dotyczą zarówno obszarów o szczególnym potencjale rozwojowym, jak i tych, które wymagają troski ze względu na występujące zapóźnienia.

Wyznaczenie OSI wynika z idei koncentracji interwencji na określonych zagadnieniach w ściśle zdiagnozowanej przestrzeni.

W strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego 2030 wyróżniono 10 takich obszarów. Gmina Mrągowo znajduje się w obrębie dwóch OSI:

1. Tygrys warmińsko-mazurski;
5. Obszar Funkcjonalny Wielkie Jeziora Mazurskie;

Fakt włączenia gminy do OSI faworyzuje ją w zakresie realizacji działań przypisanych danemu OSI (np. w RPO), lecz nie wyklucza udziału np. gmin sąsiednich. Udział ten będzie możliwy w przypadku uzasadnionej współpracy dla rozwiązywania problemów, które występują w gminach „przypisanych” do OSI.

TYGRYS WARMIŃSKO-MAZURSKI

Kryterium wyboru: obszar wskazany również w Strategii z 2013 roku na podstawie położenia ośrodka gminnego w odległości maksymalnie 15 km od drogi nr 7 i nr 16.

Uzasadnienie: konieczność dynamizacji procesów rozwojowych oraz wzmocnienie konkurencyjności krajowej i międzynarodowej regionu.

OSI Tygrys warmińsko-mazurski to obszar dynamicznych zmian w zakresie przedsiębiorczości, wzrostu zamożności gmin. Podkreślenia wymaga nieznaczny spadek potencjału ludnościowego oraz zmniejszenie liczby spółek z udziałem zagranicznym;

OBSZAR FUNKCJONALNY WIELKIE JEZIORA MAZURSKIE

Kryterium wyboru: obszar funkcjonalny wskazany w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Uzasadnienie: obszar wyróżnia się w skali kraju pod względem systemów wodnych oraz infrastruktury turystycznej i stanowi kluczowy potencjał do turystyki masowej w województwie.

OSI OF Wielkie Jeziora Mazurskie dotyczy proces depopulacji oraz ubytek liczby firm z udziałem zagranicznym, a także zmniejszenie liczby miejsc pracy. Obszar WJM jest aktywny w wykorzystaniu środków z budżetu UE, a przede wszystkim cechuje go wysoki przyrost organizacji społecznych w latach 2011-2018;

3.6. Inteligentne specjalizacje województwa warmińsko-mazurskiego

W regionie wyróżniono trzy inteligentne specjalizacje: **ekonomia wody; żywność wysokiej jakości oraz drewno i meblarstwo**. Mają one swoją specyfikę, ale również część obszarów i problemów wspólnych. W gminie Mrągowo występują wszystkie trzy specjalizacje. Największe znaczenie dla gospodarki gminy ma specjalizacja „ekonomia wody”, a w szczególności jej element związany z turystyką. Druga w kolejności jest „żywność wysokiej jakości”, w szczególności produkcja żywności nieprzetworzonej oraz przetwórstwo spożywcze.

4. ANALIZA SWOT – IDENTYFIKACJA POTENCJAŁU I PROBLEMÓW ROZWOJU Z UWZGLĘDNIENIEM ZRÓŻNICOWAŃ PRZESTRZENNYCH

Analiza SWOT została opracowana w układzie: mocne strony (S) i słabe strony (W) dotyczą uwarunkowań wewnętrznych, a szanse (O) i zagrożenia (T) to uwarunkowania zewnętrzne oddziałujące na gminę. Elementy wskazane w analizie SWOT opisują charakter gminy i uwarunkowania zewnętrzne, które będą odgrywały ważną rolę w rozwoju gminy do 2030 r.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Duża aktywność społeczna mieszkańców gminy, rosnąca liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych, rosnąca aktywność obywatelska. 2. Stosunkowo dobrze rozwinięta baza do dalszego rozwoju aktywności społecznej – sieć świetlic wiejskich. 3. Korzystne rozmieszczenie placówek edukacyjnych na terenie gminy. 4. Powszechna dostępność mieszkańców do obiektów sportowych – boisk wielofunkcyjnych oraz do infrastruktury związanej z rekreacją wodną (ogólnodostępne pomosty). 5. Przestępczość utrzymuje się na niskim poziomie. 6. Współdziałanie z gminami regionu na rzecz rozwoju gospodarczego i społecznego w ramach stowarzyszenia Wielkie Jeziora Mazurskie. 7. Wśród podmiotów gospodarczych ważną pozycję zajmują podmioty z branży turystycznej opartej na zasobach wodnych oraz produkcji żywności nieprzetworzonej i przetwórstwa spożywczego, a więc wchodzące w skład inteligentnych specjalizacji regionu. 8. Wysoka przedsiębiorczość mieszkańców gminy – wskaźnik liczby osób prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest wyższy niż przeciętny w regionie. 9. Wiele atutów w dziedzinie turystyki, do których można zaliczyć: bliskość miasta Mrągowo, pld.-wsch. część gminy położona w otulinie Mazurskiego Parku Krajobrazowego, liczne jeziora, atrakcje przyrodnicze, rekreacyjno-sportowe, inne atrakcje turystyczne w okolicznych gminach: szlak rzeki Krutyni, Kraina WJM. 10. Wzrost liczby miejsc noclegowych nierejestrowanych w danych GUS, tzn. głównie w gospodarstwach agroturystycznych i domkach pod wynajem. 11. Dogodne położenie, zarówno w kontekście lokalnym (lokalizacja ośrodka miejskiego - Mrągowo - centralnie w stosunku do terenów gminy), regionalnym (odległość od stolicy województwa), jak i w krajowym (położenie przy drodze krajowej nr 16 oraz drodze krajowej nr 59). 12. Zasoby naturalne (szczególnie wody powierzchniowe stanowiące 8,8% powierzchni gminy, w tym 32 jeziora) i warunki środowiska – Puszcza Piska, Wielkie Jeziora Mazurskie tworzą korzystny klimat do rozwoju turystyki i – łącznie z innymi czynnikami – stanowią o jakości życia. 13. Korzystny układ sieci transportowej (przez teren gminy przebiegają dwie drogi krajowe: nr 16 i 59). 14. Szerokopasmowy internet i wystarczająca dostępność internetu mobilnego.	1. Stopniowy spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a wzrost – w wieku poprodukcyjnym, a co za tym idzie: niekorzystny wskaźnik obciążenia demograficznego. 2. Przyrost naturalny wykazuje tendencję spadkową. 3. Szkoły w gminie nie mają sal gimnastycznych i boisk sportowych z prawdziwego zdarzenia. 4. Brak na terenie gminy placówki podstawowej opieki zdrowotnej. 5. Znaczna liczba gospodarstw domowych korzystająca z pomocy społecznej. 6. Uboga oferta kulturalna na terenie gminy. 7. Niewystarczające zasoby mieszkań komunalnych. 8. Brak komunikacji publicznej – poza miejscowościami położonymi w pobliżu miasta Mrągowo, do których dociera komunikacja miejska. 9. Brak strony internetowej gminy (poza Biuletynem Informacji Publicznej). 10. Stosunkowo niski – na tle innych gmin – współczynnik aktywności zawodowej. 11. Stosunkowo duże – na tle regionu i powiatu – rozdrobnienie gospodarstw rolnych, co nie sprzyja prowadzeniu efektywnej produkcji rolnej. 12. Mało korzystny układ stref funkcjonalnych gminy: tylko strefa ochronna stanowi zintegrowaną całość, pozostałe strefy funkcjonalne: krajobrazowa, aktywizacji gospodarczej i podmiejska są przemieszane na terenie gminy. 13. Niezadowolająca jakość wód powierzchniowych (jezior i rzek), co może mieć wpływ na rozwój turystyki i jakość życia mieszkańców. 14. Na obszarze gminy występują przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM10. Główną przyczyną jest wzmożona emisja zanieczyszczeń ze źródeł niskiej emisji spowodowana spalaniem słabej jakości materiału grzewczego w przestarzałych piecach. 15. Występują obszary z nierozwiązaną gospodarką ściekową, co wpływa zarówno na stan środowiska, jak i na jakość życia mieszkańców. 16. Sieć elektroenergetyczna na wielu odcinkach wymaga rozbudowy. 17. Zły stan niektórych dróg (w całości lub ich odcinków), brak chodników, oświetlenia. Niedostosowane parametrów technicznych dróg do istniejących potrzeb.

SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Zaliczenie Gminy Mrągowo do dwóch Obszarów Strategicznej Interwencji (Tygrys warmińsko-mazurski, oraz OF Wielkie Jeziora Mazurskie) w strategii rozwoju województwa daje szansę na zdobywanie środków pochodzących z RPO WiM. 2. Obecność w gminie trzech inteligentnych specjalizacji gospodarczych województwa warmińsko-mazurskiego ze strategii rozwoju województwa daje szansę na zdobywanie środków pochodzących z RPO WiM 2014-2020 i rozwój podmiotów z branży turystycznej opartej na zasobach wodnych, branży przetwórstwa spożywczego oraz branży przetwórstwa drewna. 3. Strategia dla OF Wielkich Jezior Mazurskich stwarza szansę na wykorzystanie środków zewnętrznych przez Gminę Mrągowo na projekty realizowane w jej ramach. 4. Przynależność gminy do stowarzyszenia „Mazurskie Morze” – Lokalna Grupa Działania daje szansę na wykorzystanie środków zewnętrznych na projekty realizowane w ramach Stowarzyszenia. 5. Rozwijanie współpracy z Gminą Miejską Mrągowo. 6. Postępująca modernizacja drogi nr 16 stwarza szansę rozwoju gospodarczego, w tym turystyki. 7. Ciągłe obecny trend migracji z miast do podmiejskich wsi daje szansę na utrzymanie i/lub wzmocnienie przyrostu liczby mieszkańców. 8. Wzrost znaczenia na rynku produktów rolnictwa ekologicznego stwarza szansę rozwoju mniejszych gospodarstw rolnych. 9. Wzrost zainteresowania korzystaniem z krajowej oferty turystycznej wynikający z niestabilnej sytuacji światowej. 10. Wzrost znaczenia w politykach rozwoju zagadnień partycypacji społecznej i ekonomii społecznej. 11. Realizacja programów rozwojowych regionalnych i krajowych.	1. Utrzymywanie się (narastanie) kryzysu gospodarczego w UE i na świecie w związku z pandemią Covid-19 może przełożyć się na liczbę miejsc pracy w gminie i jej bliskim otoczeniu (niektórzy mieszkańcy dojeżdżają do pracy poza terenem gminy). 2. Stosowanie reguł rynkowych i zasad opłacalności wobec służby zdrowia, opieki społecznej, edukacji, komunikacji publicznej i innych usług publicznych, jak również w zakresie dostępności do sieci (np. gazowej) może utrudnić dostęp do tych usług i wzmacniać wykluczenie społeczne. 3. Zmiana trendów w turystyce, intensyfikacja antropopresji na środowisko przyrodnicze. 4. <i>Zapotrzebowanie mieszkańców na rozwój zabudowy mieszkaniowej w wielu przypadkach nie może zostać zaspokojone z powodu wejścia w życie przepisów dotyczących nowych dokumentów planistycznych – Planu Ogólnego Gminy.</i> 5. Postępująca modernizacja drogi nr 16 może wpłynąć na degradację środowiska przyrodniczego i krajobrazu. 6. Zmiany klimatyczne (częstsze występowanie niekorzystnych zjawisk: huraganowych wiatrów, ulewnych opadów, suszy, itp., które mogą wpływać na braki zasobów wodnych, zmiany w długości sezonu wegetacyjnego, wzrost zagrożenia pożarowego w lasach, straty materialne, itd.).

Powyższa analiza stanowi kwintesencję diagnozy kondycji gminy w kontekście jej uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych.